TOM I 10 MAJA 1938 r. ZESZYT 4

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

ZESZYTY UKAZUJĄ SIĘ W ODSTĘPACH 3—4 TYGODNI W MIARĘ UKAZYWANIA SIĘ MATERIAŁU PIŚMIENNICZEGO. 10 ZESZYTÓW STANOWI 1 TOM.

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.
Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.
Cena 1-go tomu — zł. 25, zeszytu pojedyńczego — zł. 2.50.
Konto czekowe P.K.O. Nr. 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309.

Spis rzeczy:

PRASA PRAWNICZA

Przegląd
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Tom I. 10 maja 1938 r. Zeszyt 4

OD REDAKCJI.

Przystępując do wydania „Prasy Prawniczej" zapowiedzieliśmy, iż dążeniem naszym będzie podawanie Czytelnikom całkowitego dorobku miesięcznego polskiej myśli i praktyki prawniczej, odzwierciedlanej w około 70 polskich czasopismach prawniczych i z dziedzin pokrewnych, przy czym uważaliśmy za nasz główny obowiązek podawanie Czytelnikom materiałów w sposób możliwie najbardziej aktualny i dokładny.

Dotychczasowe nasze czteromiesięczne doświadczenie wykazało, iż ukazujący się w ciągu miesiąca obfity materiał piśmienniczy nie da się wtłoczyć w z góry ustalone ramy zeszytów miesięcznych. Poza tym spotkaliśmy się z uwagami ze strony niektórych czytelników, iż przez miesięczne odstępy w ukazywaniu się poszczególnych zeszytów traci na aktualności część materiału.

Przyznając słuszność powyższym dezyderatom, postanowiliśmy wydawać „Prasę Prawniczą" począwszy od bieżącego zeszytu w odstępach (przeciętnie) 3-y tygodniowych, przy czym objętość poszczególnych zeszytów (80 str. = 160 szpalt tekstu) pozostaje niezmieniona.

Podział na „roczniki" zostaje zastąpiony podziałem na „tomy" z tym, iż tom składać się będzie z 10 zeszytów (1600 szpalt tekstu). Do dziesiątego zeszytu każdego tomu dodawany będzie szczegółowy skorowidz oraz oprawa płócienna do całego tomu. Cena 1 tomu została ustalona proporcjonalnie do ustalonej poprzednio ceny 1 rocznika i wynosić będzie Zl. 25.— (za tom dziesięciozeszytowy), zamiast ceny Zl. 30.— (za rocznik dwunastozeszytowy).

Warunki płatności prenumeraty: z góry za 1 tom lub w miarę ukazywania się zeszytów.

Wpłaty dokonane już przez Szan. Czytelników za pewną ilość miesięcy będą zaliczone za taką samą ilość zeszytów.

Sądzimy, iż powyższa zmiana techniczna — która przyczyni się do usprawnienia obsługi informacyjnej i uaktualnienia dostarczanego przez nas materiału redakcyjnego — zostanie przyjęte przychylnie przez naszych Czytelników.

Wykaz czasopism i źródeł

Pełny wykaz czasopism i źródeł podany został w zeszycie pierwszym na str. 2—3; uzupełnienia umieszczone zostały w zeszycie drugim na str. 82 i zeszycie trzecim na str. 161. — Obecnie podajemy dalsze uzupełnienie.

Kw. Pr. Pr. — *„Kwartalnik Prawa Prywatnego"*, wydawany przez Izby Notarialne R. P. w celu popierania nauki prawa. Red.: Warszawa, Kapucyńska 6, lokal Nr 62.

Prz. U. — *„Przegląd Ubezpieczeniowy"* (Revue d' assurances), dwumiesięcznik poświęcony sprawom ubezpieczeniowym i ekonomicznym. Organ Związku Prywatnych Zakładów Ubezpieczeń w Polsce. Red.: J. Kowal, Warszawa, Świętokrzyska 27 m. 2.

S. M. — *„Samorząd Miejski"*. Organ Związku Miast Polskich. Wychodzi dwa razy na miesiąc. Red.: Warszawa, Zgoda 10.

S. T. — *„Samorząd Terytorialny"*. Kwartalnik poświęcony teorii i życiu samorządu terytorialnego. Red.: M. Jaroszyński, Warszawa, Marszałkowska 81a m. 7.

Wojsk. Prz. Pr. — *„Wojskowy Przegląd Prawniczy"*. Kwartalnik wydawany przez Departament Sprawiedliwości M. S. Wojsk. Red.: K. Sarnicki, Warszawa, M. S. Wojsk., pokój 315.

W. Sł. Pen. — *„W służbie penitentiarnej"*, dwutygodnik straży więziennej. Red.: Warszawa, Daniłowiczowska 7 m. 4.

Wykaz skrótów

austr. — austriacki
doch. — dochodowy
dz. — dzielnica
Dz. p. p. — Dziennik praw państwowych (austr.)
egz. — egzekucyjny
K. K. — Kodeks Karny
K. K. W. — Kodeks Karny Wojskowy
Kom. N. R. L. — Komisariat Naczelny Rady Ludowej
K. Urz. — Komitet Urządzający
Kr. P. — Królestwo Polskie
kwpk. — kodeks wojskowego postępowania karnego
M. Kol. — Minister Kolei
M. R. P. — Minister Robót Publicznych
M. R. D. P. — Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
nak. — nakazowe postępowanie
n. — następny
niem. — niemiecki
obw. — obwieszczenie
ok. — okólnik
ord. — ordynacja
p. k. s. — prawo karno-skarbowe
pod. — podatek
post. — postanowienie
pr. wykr. — prawo o wykroczeniach
Pr. R. — Prezydent Rzeczypospolitej
prot. — protest
pr. — pruski
przem. — przemysłowy
pt. — punkt
R. Adm. — Rada Administracyjna
R. R. — Rada Regencyjna
ros. — rosyjski
Rz. — Rzesza Niemiecka
S. N. W. — Sąd Najwyższy Wojskowy
t. — tom
tyg. — tygodnik
tymcz. — tymczasowy
u. s. p. — ustawa o ustroju sądów powszechnych
u. s. w. — ustawa o ustroju sądów wojskowych
wyd. w por. z — wydane w porozumieniu z
zab. — zabezpieczające
zał. — załącznik
z. — zabór
zb. — zbiór

Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego

Poniżej podajemy w dalszym ciągu zestawienie orzeczeń sądowych, ogłoszonych przez nas w poprzednich zeszytach „Prasy Prawniczej", które obecnie ukazały się w bieżących zeszytach Zbiorów Urzędowych.

(Cyfry po lewej stronie oznaczają numery orzeczeń „Prasy Prawniczej": licznik — kolejne orzeczenie liczone od góry; mianownik — daną szpaltę; liczby po prawej stronie — pozycje Zbiorów).

I. CYWILNE.

Zeszyt II z r. 1938: 3/40—62; 4/50—100; 4/63—78; 4/65—86; 1/218—56; 2/234—57; 1/319—87; 2/438—93; 3/438—80.

I. KARNE.

Zeszyt III z r. 1938: 4/270—72; 4/303—77.

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ“.

Nr 18 z dnia 24 marca 1938 r.

poz. 132 — Ustawa z dnia 1 marca 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa.

poz. 133 — Ustawa z dnia 10 marca 1938 r. w sprawie zmiany przepisów o służbie w Policji Województwa Śląskiego.

poz. 134 — Ustawa z dnia 12 marca 1938 r. o ratyfikacji porozumienia z dnia 14 października 1937 r. między Polską a Wielką Brytanią, dotyczącego taryfikacji biegaczy do maszyn przędzalniczych.

poz. 135 — Ustawa z dnia 16 marca 1938 r. w sprawie zatwierdzenia układu z dnia 29 kwietnia 1937 r. między Rzecząpospolitą Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem o ubezpieczeniu społecznym.

poz. 136 — Ustawa z dnia 16 marca 1938 r. o zmianie ustawy o opodatkowaniu piwa.

poz. 137 — Ustawa z dnia 16 marca 1938 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

poz. 138 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej w sprawie gazowania napojów.

poz. 139 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie częściowej zmiany rozporządzenia z dnia 6 października 1937 r. o obniżeniu ceł wywozowych na niektóre artykuły gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł oraz gdańskiego rolnictwa.

poz. 140 — Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 10 marca 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 5 kwietnia 1932 r. o rejestrze państwowym statków powietrznych, o sposobie ich rejestracji, o badaniu zdolności do lotu oraz o trybie wydawania dokumentów i ksiąg pokładowych tych statków, o systemie znaczenia statków powietrznych i umieszczania znaków na nich oraz o zakładaniu i prowadzeniu ksiąg pokładowych.

poz. 141 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o podatku komunalnym od budynków na obszarze gmin wiejskich.

poz. 142 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 marca 1938 r. o zmianie rozporządzenia z dnia 28 listopada 1927 r. w sprawie wykonywania czynności komiwojażerów i samodzielnych ajentów handlowych.

poz. 143 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 9 listopada 1926 r. o utworzeniu Warszawskiego Urzędu Probierczego oraz zakresie działania tego Urzędu tudzież Urzędów Probierczych w Krakowie, we Lwowie i w Wilnie.

poz. 144 — Oświadczenie rządowe z dnia 12 lutego 1938 r. w sprawie złożenia przez Grecję dokumentu ratyfikacyjnego konwencji o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, z dnia 12 października 1929 r.

poz. 145 — Oświadczenie rządowe z dnia 12 lutego 1938 r. w sprawie złożenia przez Węgry dokumentu ratyfikacyjnego konwencji z dnia 21 czerwca 1929 r. dotyczącej wskazywania wagi na ciężkich przesyłkach, przewożonych na statkach.

poz. 146 — Oświadczenie rządowe z dnia 16 lutego 1938 r. w sprawie złożenia przez Stany Zjednoczone Ameryki dokumentu ratyfikacyjnego konwencji międzynarodowej z dnia 25 sierpnia 1924 r. o ujednostajnieniu niektórych zasad dotyczących konosamentów.

poz. 147 — Oświadczenie rządowe z dnia 2 marca 1938 r. w sprawie złożenia przez Grecję dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji sanitarnej z dnia 12 kwietnia 1933 r. dotyczącej żeglugi powietrznej.

poz. 148 — Oświadczenie rządowe z dnia 4 marca 1938 r. w sprawie przystąpienia Estonii do konwencji z dnia 13 października 1919 r. urządzającej żeglugę powietrzną.

Nr 19 z dnia 28 marca 1938 r.

poz. 149 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o wytwarzaniu i handlu dewocjonaliami i przedmiotami kultu religijnego.

poz. 150 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic miasta Torunia w województwie pomorskim.

poz. 151 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów wysokomazowieckiego i bielskiego w województwie białostoskim.

poz. 152 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów kaliskiego, tureckiego i sieradzkiego w województwie łódzkim.

poz. 153 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów gostyńskiego, rawickiego i kościańskiego w województwie poznańskim.

poz. 154 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów inowrocławskiego i mogileńskiego w województwie poznańskim.

poz. 155 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów leszczyńskiego i kościańskiego w województwie poznańskim.

poz. 156 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów śremskiego, poznańskiego i kościańskiego w województwie poznańskim.

poz. 157 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1938 r. o zmianie granic powiatów rypińskiego i sierpeckiego w województwie warszawskim.

poz. 158 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 marca 1938 r. o zmianie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 18 czerwca 1936 r. o cenach soli i solanki.

poz. 159 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 marca 1938 r. o terytorialnych zmianach w rejestrze stowarzyszeń.

poz. 160 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 1938 r. o zniesieniu gminy Lubiń w powiecie kościańskim, województwie poznańskim.

Nr 20 z dnia 30 marca 1938 r.

poz. 161 — Ustawa skarbowa z dnia 29 marca 1938 r. na okres od 1 kwietnia 1938 r. do 31 marca 1939 r.

poz. 162 — Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie powierzania czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy związkom samorządowym i innym instytucjom prawnopublicznym.

poz. 163 — Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1938 r. o zniesieniu komunalnych urzędów pośrednictwa pracy.

poz. 164 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 marca 1938 r. o upoważnieniu urzędów celnych do orzecznictwa w sprawach karnych skarbowych oraz ustaleniu okręgów ich terytorialnej właściwości.

Nr 21 z dnia 31 marca 1938 r.

poz. 165 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o finansowaniu niektórych inwestycyj z funduszów państwowych w okresie do 31 marca 1939 r.

poz. 166 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o zaciągnięciu pożyczki na cele inwestycyjne Państwowego Zakładu Higieny.

poz. 167 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o obrocie olejem skalnym.

poz. 168 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Monopolu Spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych.

poz. 169 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o ratyfikacji układu z dnia 30 czerwca 1937 r. między Rzecząpospolitą Polską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie płatności, związanych z wierzytelnościami finansowymi.

poz. 170 — Ustawa z dnia 29 marca 1938 r. o konwersji obligacyj 7% pożyczki stabilizacyjnej, opiewającej na funty szterlingi.

poz. 171 — Ustawa z dnia 29 marca 1938 r. o przedłużeniu czasowego obniżenia składek za ubezpieczenia społeczne.

poz. 172 — Ustawa z dnia 29 marca 1938 r. o przejęciu przez Skarb Państwa wypłaty dodatku na mieszkanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

poz. 173 — Porozumienie między Polską a Włochami w sprawie działalności włoskich Towarzystw Ubezpieczeń, podpisane w Rzymie dnia 7 czerwca 1937 r.

poz. 174 — Oświadczenie rządowe z dnia 23 marca 1938 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych porozumienia między Polską a Włochami w formie not wymienionych w Rzymie dnia 7 czerwca 1937 r. dotyczącego działalności włoskich towarzystw ubezpieczeniowych w Polsce.

poz. 175 — Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 marca 1938 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie postanowień protokółu taryfowego między Polską a Estonią z dnia 19 lutego 1938 r.

poz. 176 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 marca 1938 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego i odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe".

poz. 177 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 marca 1938 r. o przeniesieniu siedzi-

by Izby Rzemieślniczej z Włocławka do Płocka.

poz. 178 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 8 marca 1938 r. w sprawie oznaczenia papierów wartościowych i ich kursów przy spłacie długów rolniczych.

poz. 179 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 8 marca 1938 r. o spłacie papierami wartościowymi długów rolniczych objętych układami konwersyjnymi.

poz. 180 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 8 marca 1938 r. o pomocy Skarbu Państwa dla instytucyj wierzycielskich, zawierających układy konwersyjne.

poz. 181 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 16 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Przemysłu i Handlu w sprawie zmiany rozporządzenia o uregulowaniu ceny cukru.

poz. 182 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 marca 1938 r. o sposobie ogradzania posiadłości i działek.

poz. 183 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 1938 r. o rozszerzeniu granic miasta Lidy w powiecie lidzkim województwie nowogródzkim.

poz. 184 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o umorzeniu zaległości w zasadniczym podatku wojskowym.

poz. 185 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 marca 1938 r. o uzupełnieniu wykazu miast, wymienionych w art. 364 ust. (3) prawa budowlanego.

poz. 186 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 19 marca 1938 r. o podziałce, przepisanej dla planów pól górniczych.

poz. 187 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 21 marca 1938 r. o wykonywaniu pomiarów i sporządzaniu planów pól górniczych.

poz. 188 — Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 22 marca 1938 r. o zniesieniu niektórych powiatowych urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Nr 22 z dnia 1 kwietnia 1938 r.

poz. 190 — Ustawa z dnia 28 marca 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ustroju miasta Gdyni.

poz. 191 — Ustawa z dnia 31 marca 1938 r. o pozbawianiu obywatelstwa.

poz. 192 — Ustawa z dnia 31 marca 1938 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim.

poz. 193 — Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 marca 1938 r. o państwowej służbie geologicznej.

poz. 194 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lutego 1938 r. w sprawie ulg w opłatach od pojazdów mechanicznych na Państwowy Fundusz Drogowy.

poz. 195 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o zmianie tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych.

poz. 196 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o zniesieniu zakazu wywozu pszenicy, żyta, produktów ich przemiału, owsa oraz otrąb.

poz. 197 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o zniesieniu zakazu wywozu niektórych pasz.

poz. 198 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o wyznaczeniu okręgów izb przemysłowo-handlowych.

poz. 199 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego.

poz. 200 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1938 r. o zmianie granic miasta Ciechanowca w powiecie bielskim, województwie białostockim.

poz. 201 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1938 r. o zmianie i ustaleniu granic miasta Baranowicze w powiecie baranowickim, województwie nowogródzkim.

Nr. 23 z dnia 7 kwietnia 1938 r.

poz. 202 — Ustawa z dnia 25 marca 1938 r. o wykonywaniu zawodu aptekarskiego.

poz. 203 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 7 marca 1938 r. o maklerach przysięgłych na giełdach towarowych.

poz. 204 — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 marca 1938 r. o przyznaniu ulg w sprawie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych XVII Międzynarodowym Targom w Poznaniu, X Targom Katowickim, Targom Meblowym w Nowem, Targom Gdyńskim, XVIII Międzynarodowym Targom Wschodnim organizowanym przez Izbę Przemysłowo - Handlową we Lwowie, Targom Pałuckim w Żninie i Targom Wołyńskim w Równem.

poz. 205 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o zryczałtowaniu podatku przemysłowego od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw na rok 1938.

poz. 206 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 marca 1938 r. o zmianie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 sierpnia 1927 r. o regulaminie wyborczym, obowiązującym przy przeprowadzaniu wyborów członków sejmików wojewódzkich, przewodniczących sejmików wojewódzkich i członków wydziałów wojewódzkich oraz odnośnych zastępców w województwach poznańskim i pomorskim.

poz. 207 — Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 marca 1938 r. o ustaleniu i rozdziale liczby członków sejmików wojewódzkich pomorskiego i poznańskiego na poszczególne powiatowe związki samorządowe i miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych.

poz. 208 — Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 kwietnia 1938 r. o utworzeniu powiatowego wydziału hipotecznego w Kowlu.

Nr 24 z dnia 11 kwietnia 1938 r.

poz. 209 — Ustawa z dnia 31 marca 1938 r. o należnościach gmin z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich.

poz. 210 — Ustawa z dnia 31 marca 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o usuwaniu nieczystości i wód opadowych.

poz. 211 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o dodatkowych kredytach na rok 1937/38.

poz. 212 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o dodatkowych kredytach na rok 1937/38.

poz. 213 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zniesieniu instytucji sądów przysięgłych i sędziów pokoju.

poz. 214 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1938 r. w sprawie konwersji 6% pożyczki dolarowej z 1920 r., 7% pożyczki stabilizacyjnej z 1927 r. transzy dolarowej oraz 7% pożyczki m. st. Warszawy z 1928 r. bez kuponu bieżącego w dniu 1 lutego 1938 r.

poz. 215 — Oświadczenie rządowe z dnia 21 marca 1938 r. w sprawie złożenia przez Holandię dokumentu ratyfikacyjnego konwencji z dnia 24 czerwca 1926 r. dotyczącej umowy najmu marynarzy.

poz. 216 — Oświadczenie rządowe z dnia 21 marca 1938 r. w sprawie złożenia przez Holandię dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji z dnia 9 lipca 1920 r. w sprawie odszkodowania na wypadek bezrobocia z powodu rozbicia się statku.

poz. 217 — Oświadczenie rządowe z dnia 21 marca 1938 r. w sprawie złożenia przez Jugosławię dokumentu ratyfikacyjnego układu z dnia 23 października 1930 r. dotyczącego sygnałów morskich.

poz. 218 — Oświadczenie rządowe z dnia 21 marca 1938 r. w sprawie złożenia przez Meksyk dokumentu ratyfikacyjnego międzynarodowej konwencji z dnia 17 listopada 1921 r. o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych.

Nr. 25 z dnia 13 kwietnia 1938 r.

poz. 219 — Ustawa z dnia 7 kwietnia 1938 r. o ochronie Imienia Józefa Piłsudskiego Pierwszego Marszałka Polski.

poz. 220 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym.

poz. 221 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy w przedmiocie zaopatrzenia weteranów powstań narodowych z 1831 r., 1848 r. i 1863 r. oraz wdów po nich.

poz. 222 — Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 kwietnia 1938 r. o poborze rekruta w 1938 r.

Nr 26 z dnia 15 kwietnia 1938 r.

poz. 223 — Ustawa z dnia 7 kwietnia 1938 r. o mieniu byłych niemieckich osób prawnych prawa publicznego, których obszar działania został przecięty granicą państwową.

poz. 224 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych.

poz. 225 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o sprzedaży, zamianie i bezpłatnym odstąpieniu niektórych nieruchomości państwowych.

poz. 226 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o państwowym podatku dochodowym.

poz. 227 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r o zmianie ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym.

poz. 228 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o umarzaniu prywatnoprawnych wierzytelności państwowych.

poz. 229 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych.

poz. 230 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o utworzeniu Sądu Apelacyjnego w Toruniu.

poz. 231 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o uposażeniu wojska i marynarki wojennej.

poz. 232 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o komunalnych kasach oszczędności.

poz. 233 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o utworzeniu Wydziału Rolniczego w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.

poz. 234 — Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 kwietnia 1938 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie postanowień porozumienia z dnia 10 marca 1938 r. między Polską a Finlandią o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego.

poz. 235 — Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 kwietnia 1938 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie postanowień protokółu taryfowego z dnia 5 marca 1938 r. między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską.

poz. 236 — Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o zakazie poszukiwań górniczych w Pustyni Błędowskiej i okolicy.

poz. 237 — Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29 marca 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Wewnętrznych o terminie rozpoczęcia i ukończenia prac komisyj klasyfikacyjnych.

poz. 238 — Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 6 kwietnia 1938 r. o obniżeniu składek za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych.

poz. 239 — Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 7 kwietnia 1938 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 stycznia 1930 r. o barwieniu artykułów żywności i przedmiotów użytku.

Nr 27 z dnia 20 kwietnia 1938 r.

poz. 240 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie granic województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego i warszawskiego.

poz. 241 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach przy regulacji hipotecznej.

poz. 242 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o nadaniu Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu pełnych praw państwowych szkół akademickich.

poz. 243 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

poz. 244 — Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o sprzedaży nieruchomości państwowej gminie m. st. Warszawy.

poz. 245 — Ustawa z dnia 16 kwietnia 1938 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

poz. 246 — Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 12 marca 1938 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. o państwowych zakładach chowu koni i dostarczaniu ogierów dla hodowli.

—

2. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU".

Nr 7 z dnia 10 marca 1938 r.

poz. 159 — Zarządzenie Ministra Skarbu (1. III.38) w sprawie wysokości dodatków lokalnych dla funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w urzędach celnych położonych za granicą.

poz. 160 — Obwieszczenie Ministra Skarbu (22.II.38) o wartości jednego grama czystego złota.

poz. 161 — Obwieszczenie Ministra Skarbu (23.II.38), ustalające kurs, podług którego mogą być przyjmowane papiery wartościowe przez władze i urzędy państwowe jako wadia przy przetargach oraz jako kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów lub zaliczek, wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielanych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych.

poz. 162 — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (1.III.38) w sprawie umorzenia 7% pożyczki kolejowej z r. 1930.

poz. 163 — Wykładnia do art. 139 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu.

poz. 164 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (26. II.38 L. B. O. 1738/Gosp./38) w sprawie doręczania pism władz skarbowych.

poz. 165 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (2. III.38 L. D. III. 3053/3/38) w sprawie zmiany przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

poz. 166 — Okólnik C. 123 Ministerstwa Skarbu(23.II.38 L. D. IV. 3149/2/38) o stosowaniu klauzuli największego uprzywilejowania do zniżek norweskich w poz. 256 p. 3 taryfy celnej .

poz. 167 — Okólnik C. 111 Ministerstwa Skarbu (28.II.38 L. D. IV. 22250/1/37) w sprawie kontroli czasopism, przywożonych z zagranicy przez kolporterów.

poz. 168 — Okólnik C. 125 Ministerstwa Skarbu (5.III.38 L. D. IV. 2392/1/38) w sprawie przewozu (tranzytu) przez Polskę, części aparatów lotniczych.

poz. 169 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (28.II.38 L. D. V. 3276/4/38) w sprawie zwol-

nienia organizacyj społeczno - rolniczych od państwowego podatku przemysłowego.

poz. 170 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (4.III.38 L. D. V. 4599/1/38) w sprawie bonifikat, przewidzianych w §§ 5 i 9 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 kwietnia 1935 r. wraz z późniejszymi zmianami o ulgach w spłacie zaległości podatkowych.

poz. 171 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (4.III.38 L. D. VI, 2867/4/38) w sprawie zaopatrywania izb i urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych w plomby.

poz. 172 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (9.III.38 L. D. VI. 2993/4/38) w sprawie kwestionowania, dotyczącego zdolności produkcyjnej gorzelń.

Nr 8 z dnia 21 marca 1938 r.

poz. 179 — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (7.III.38) w sprawie wylosowanych Bonów Funduszu Inwestycyjnego.

poz. 180 — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (7.III.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 4% Premiowej Pożyczki Dolarowej serii III.

poz. 181 — Wykładnia do art. 34, 82 i 134 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu.

poz. 182 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (D. III. 2769/4/38) w sprawie zamknięcia rachunków funduszów specjalnych Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, otwartych w kasach urzędów skarbowych.

poz. 183 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (9.III.38 L. D. III. 3110/4/38) w sprawie sporządzania not i wykazów szczegółowych dla wydatków dokonanych tytułem realizacji kuponów od obligacyj pożyczek państwowych.

poz. 184 — Okólnik C. 121 Ministerstwa Skarbu (11.III.38 L. D. IV. 4796/1/38) w sprawie odstępownia od żądania zmiany pozwoleń przywozu po wydaniu towaru do wolnego obrotu.

poz. 185 — Okólnik C. 126 Ministerstwa Skarbu (15.III.38 L. D. IV. 26303/1/37) o uzupełnieniu okólnika z dnia 6 lipca 1937 r. L. D. IV. 15950/1/37 w sprawie należności niecelnych, wpłacanych do kas urzędów celnych.

poz. 186 — Okólnik C. 127 Ministerstwa Skarbu (16.III.38 L. D. IV. 3582/3/38) w sprawie stosowania p. 1 § 2 rozporządzenia z dnia 11 kwietnia 1930 r. o statystyce celnej.

poz. 187 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (11.III.38 L. D. V. 4887/3/37) w sprawie obowiązku podatkowego od nieruchomości, należących do związków i instytucji wymienionych w art. 2 pkt. 2 dekretu o podatku od nieruchomości.

poz. 188 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (28.II.38 L. D. VI. 1135/3/38) w sprawie zwalniania od podatku od cukru przeznaczonego do wyrobu win owocowych.

Nr. 9 z dnia 31 marca 1938 r.

poz. 216 — Zarządzenie Ministra Skarbu (28.III.38) o ustaleniu granic i siedzib rejonów oraz ich oddziałów w organizacji kontroli skarbowej.

poz. 217 — Obwieszczenie Ministra Skarbu (24.III.38) o wartości jednego grama czystego złota.

poz. 218 — Obwieszczenie Urzędu Długów Państwa (15.III.38) w sprawie wylosowanych premii do obligacji 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej emisji II z 1935 r.

poz. 219 — Obwieszczenie Przewodniczącego Rady Spółdzielczej (19.III.38) w sprawie pisma do ogłoszeń rejestrowych spółdzielni.

poz. 220 — Wykładnia do art. 20 i 111 ustawy o opłatach stemplowych, ustalona przez Ministerstwo Skarbu.

poz. 221 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (29.III.38 L. B. P. 3382/Gosp./38) w sprawie doręczania pism władz skarbowych za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

poz. 222 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (22.III.38 L. D. I. 10703/Em./38) w sprawie wykonania ustawy o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

poz. 223 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (23.III.38 L. D. I. 9656/2/37) w sprawie odpowiedzialności karnej skarbowej konsumentów napojów alkoholowych w zakładach handlowych nie posiadających zezwolenia na sprzedaż tych napojów.

poz. 224 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (24.III.38 L. D. III. 3632/4/38) w sprawie zmiany instrukcji o obrotach kas urzędów skarbowych za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności.

poz. 225 — Okólnik C. 128 Ministerstwa Skarbu (17.III.38 L. D. IV. 6591/2/38) w sprawie informowania urzędów celnych kontrolujących o dokonanych odprawach towarów, podlegających kontroli celnej.

poz. 226 — Okólnik C. 129 Ministerstwa Skarbu (22.III.38 L. D. IV. 3847/3/38) w sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi i świadectwami rozrachunkowymi przy odprawie celnej wywozowej przesyłek pocztowych.

poz. 227 — Okólnik C. 130 Ministerstwa Skarbu (23.III.38 L. D. IV. 5149/3/38) w spra-

wie wyjaśnień do postanowień protokółu polsko - szwajcarskiego z dnia 28 grudnia 1937 r., dotyczącego zniżek celnych na produkty chemiczne.

poz. 228 — Okólnik C. 131 Ministerstwa Skarbu (24.III.38 L. D. IV. 4390/3/38) w sprawie instytucyj wystawiających certyfikaty w celu zastosowania cła konwencyjnego do samochodów, ciągówek, podwozi samochodowych i motocykli.

poz. 229 — Okólnik C. 132 Ministerstwa Skarbu (25.III.38 L. D. IV. 7578/1/38) w sprawie uzupełnienia wykazu zagranicznych klubów, wystawiających książeczki z przepustkami granicznymi, za które gwarancję złożył Automobilklub Polski.

poz. 230 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (18.III.38 L. D. V. 4309/3/38) w sprawie stosowania art. 6 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości.

poz. 231 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (19.III.38 L. D. V. 6270/2/38), wydany na podstawie wyroku N. T. A. (l. rej. 10582/34 26.I. 38) w sprawie potrącalności straty, wynikłej z racji zburzenia niezamortyzowanego stałego budynku i zastąpienia go nowym.

poz. 232 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (20.III.38 L. D. V. 7251/1/38) w sprawie instrukcji o prowadzeniu rejestrów wymiarowych podatku przemysłowego od obrotu i podatku dochodowego oraz o zestawieniu wyników akcji wymiarowej w tych podatkach.

poz. 233 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (21.III.38 L. D. V. 6628/2/38) w sprawie rozstrzygania odwołań po uchyleniu orzeczenia w drodze nadzoru lub w postępowaniu kasacyjnym, wydany na podstawie wyroku N. T. A. (l. rej. 10187/34 4.I.38).

poz. 234 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (21.III.38 L. D. V. 3970/3/38) w sprawie kosztów komisyj klasyfikacyjnych w podatku gruntowym.

poz. 235 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (24.III.38 L. D. V. 7678/1/38) w sprawie likwidacji zaległości podatkowych, odroczonych na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 kwietnia 1935 r.

poz. 236 — Okólnik Ministerstwa Skarbu (24.III.38 L. D. V. 8971/5/38) w sprawie opłat stemplowych, wiążących się z parcelacją.

poz. 237 — 1. Okólnik Komisji Dewizowej (16.III.38) o zmianie okólnika Nr 36 z dnia 22 września 1936 r. w sprawie nabywania okólników Komisji Dewizowej.

2. Okólnik Komisji Dewizowej (16.III.38) o zmianie okólnika Nr 45 z dnia 23 czerwca 1937 r. w sprawie wyjazdów do Bułgarii, Jugosławii, Węgier, Rumunii i Italii.

3. Okólnik Komisji Dewizowej (22.III.38) o zmianie okólnika Nr 7 z dnia 6 maja 1936 r. w sprawie zezwolenia na dokonywanie niektórych wypłat przedstawicielom handlowym firm zagranicznych.

—

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

De rebus corporalibus. (O rzeczach zmysłowych).

W artykule pod powyższym tytułem, pisanym w języku łacińskim, autor podaje najpierw przyczyny, w których niezbędna jest definicja rzeczy zmysłowych. Według rzymskiego prawnika Gaiusa *res corporales sunt, quae tangi possunt.* Definicja ta nastręcza wiele trudności. Należy więc ją skorygować w tym sensie, że *rzeczy zmysłowe są to takie rzeczy, których można dotknąć „w jakikolwiek bądź sposób“* (unde - cumque). Innymi słowy rozchodzi się tu nie o subiektywną możność jednostki ludzkiej, ale o obiektywną właściwość danego przedmiotu t. j. o jego zdolności do oddziaływania na zmysły wzroku lub dotyku. Zdaniem P. Bonfańtego podział materialnej przyrody na odrębne rzeczy jest dowolnym przypuszczeniem, sam jednak przyznaje, że w myśl dzisiejszej definicji rzeczy zmysłowych, ruchomość jest rzeczą zmysłową we właściwym znaczeniu, gdyż od reszty przyrody materialnej jest istotnie oddzielona.

B. Windscheid chce powyższą definicję uzupełnić zaznaczeniem, iż rzecz zmysłowa jest oddzieloną częścią materii nierozumnej. Według autora dodatek ten należy uważać za zbyteczny, gdyż człowiek, istota rozumna, należy do rzeczy wyjętych z obiegu. Jedyne trudności, jakie definicja ta nastręcza, to trudności ze względu na sprawę prądu elektrycznego, ciepła i zimna, gdyż są one raczej pewną energią, niż materią (o ile w ogóle można energię materii przeciwstawić). Wreszcie w kwestii rzeczy złożonych autor wysuwa pogląd, że może ona być dobrze rozwiązana na drodze ustawodawczej. Natomiast bezskutecznym byłoby postanowienie prawodawcy, iż można nabyć na własność przedmiot, który nie będzie nigdy w naturalnym posiadaniu człowieka. *(Jan Karol Naber — R. Pr. W. t. IX, 1938).*

—

Niedowład prawa.

Autor nawiązuje do artykułu Łubkowskiego p. t.: „Fikcjonalizm prawniczy“ i polemizuje z

jego tezą, że niezwykła mnogość ustaw i sankcji karnych w połączeniu z fikcjonalizmem, stwarza nieprzebytą ilość sideł, zastawionych na drogach, którymi chadza spokojny obywatel. Np. w porzuceniu dziecka przez matkę, nie posiadającą środków na jego utrzymanie tłumaczy Łubkowski życiową troską o dziecko, z czym autor nie zgadza się, przewidując anarchię, jakaby zapanowała w życiu rodzinnym, w razie pozostawienia bezkarnym porzucenia niemowlęcia. Prawo karne stanowi poważny czynnik cywilizacyjny, w kraju o niskiej kulturze; ilość pułapek będzie znaczna i rzeczywiście niektóre jednostki będą jego działaniem poszkodowane; prawo to jednak obliczane jest na stosowanie w zakresie powszechnym i jeżeli w tym zakresie okazuje się konieczne to „spokojny obywatel" musi się im podporządkować, chociażby jego postępowanie z reguły nie uzasadniało potrzeby odpowiedniej reglamentacji prawnej powszechnej. *(Wł. Nestorowicz— Gł. P. 1-2/38).*

—

Nastawienie w wykładni ustawy.

Obok różnych metod naukowych wykładni prawa, istnieje jeżeli chodzi o prawników praktyków, pewien czynnik nadrzędny, który nazwać można nastawieniem w danej sprawie. Nastawienie takie iść może z dołu, gdy czerpie się je z materiału i charakteru sprawy, z góry, gdy kierujemy się poprzednio przyjętą predyspozycją co do rozstrzygnięcia pewnej sprawy, i z boku, gdy działając w zastępstwie strony procesowej, liczymy się przede wszystkim z jej interesem usiłując do niego dostosować lub nagiąć ustawę. Nastawienie z boku jest nastawieniem typowym adwokata, gdy u sędziego dominować będzie nastawienie wypływające z dołu, z meritum sprawy, poczucie słuszności, które niezawsze i niezupełnie pokrywa się z szufladką ustawową. Nastawieniem słusznościowym nacechowane są nie tylko sądy merytoryczne, lecz odgrywa ono wielką rolę również w instancjach kasacyjnych. Walka z tym zjawiskiem byłaby beznadziejną, gdyż sędzia nie jest automatem, lecz żywym człowiekiem, na którego oddziaływają rozmaite impulsy życiowe. *(B. Szyszkowski — W. Prz. Pr. 2/38).*

—

Zagadnienie tekstów jednolitych.

Zagadnienie powyższe należy do techniki ustawodawczej i powinno być dziś poruszone ze względu na to, że od r. 1926 ilość t. zw. tekstów jednolitych w naszym ustawodawstwie szybko rośnie. Tekst jednolity jest to akt rządowy, który gromadzi i systematycznie porządkuje i ogłasza w jednym tekście normy wielu aktów ustawodawczych, odnoszących się do pierwszego z nich. Dopuszczalne tu jest zastosowanie nowej numeracji artykułów i ich części, wprowadzenie do tekstu ustawy zmian, wprowadzonych późniejszymi nowelami oraz czysto gramatyczne modyfikacje tekstu ustawy. Natomiast przez tekst jednolity nie można dokonywać żadnej materialnej zmiany w tekście ustawy. Moc prawną ma tylko tekst jednolity wydany przez rząd na podstawie upoważnienia ustawodawcy do wydania takiego tekstu, nie jest jednak tekst jednolity aktem ustawodawczym, zaczem nie ma mocy obowiązującej niezależnie od składników, z których powstał. Zakaz badania ważności należycie ogłoszonych ustaw z art. 64 u. 5 konstytucji nie odnosi się do tekstów jednolitych, sądy nie są nim krępowane i mogą badać zgodność tekstu jednolitego z tekstem nowel i ustawy podstawowej. W szczególności, jak wyjaśniły to u nas zarówno N. T. A., jak i Sąd Najwyższy uzgodnienie ustawy z konstytucją nie może być uznane za leżące w polu tekstu jednolitego. Uzgodnienie takie wymaga oddzielnego aktu ustawodawczego. W naszej praktyce rozróżnienie to nie jest jednak ściśle przestrzegane, i jak to ma miejsce np. w tekście jednolitym R. Pr. R. z 19.I.1928 (p. 555/36 r.) o organizacji władz administracji ogólnej uwzględniono nie tylko wyraźnie wskazane zmiany tekstu ustawy, lecz wprowadzono doń zmiany, wynikające z wykładni i zmierzające do usunięcia luk. *(K. Matuszewski — R. P. E. S. 1/38).*

—

Detronizacja ustawy.

Doktryna pozytywizmu wychodzi z założenia, że istnieje tylko prawo, sformułowane w ustawie, że poza ustawą nie ma prawa, że więc pojęcia prawa i ustawy są jednoznaczne. Idea suwerenności ustawy musiała się jednak załamać w państwach, które przekształciły swoje ustroje drogą przewrotów rewolucyjnych. Państwa te poczęły budować nowy porządek prawny przede wszystkim na kryteriach poza prawnych, (sumienie rewolucyjne, socjalistyczna świadomość prawna, zdrowe poczucie narodu, oświadczenie wodza).

W dalszym ciągu autor stara się przedstawić dzisiejsze poglądy na prawo doktryny francuskiej i niemieckiej, zaznaczając, że, o ile doktryna francuska stara się ująć w ramy arbitralność prawodawcy (duch liberalny Francji), o tyle doktryna niemiecka nie tylko nie kładzie tam tej arbitralności, lecz nadto rozszerza sferę dowolności administracyjnej. *(L. Krajewski — Biul. Urzęd. 1-2/38 s. 3).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW POWSZECHNYCH.

Roszczenie wójta do gminy o wynagrodzenie za pracę, jako oparte na stosunku prywatnoprawnym, podlega rozpoznaniu przez sądy powszechne. (S. N. C. I. 2085/36. 26.II — 13.IV. 1937. — *Zb. C. 2/38 p. 79).*

—

Spory o zwrot nadpłaty z powodu zaszeregowania aparatu telefonicznego do rzekomo zbyt wysokiej kategorii abonamentu, jako należące do sądów powszechnych, są wyłączone spod orzecznictwa NTA. (N. T. A. l. rej. 4531/35 post. 1.XII.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2179).*

—

2. SPORY O WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU PRACY.

Sąd pracy nie jest właściwy dla sporów powstałych z samowolnego przywłaszczenia sum inkasowanych przez pracownika. (S. N. C. II. 384/36. 18.V.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 874).*

—

Spór, wynikły na tle pracy aplikanta adwokackiego z adwokatem podlega właściwości sądu powszechnego, a nie sądu pracy. (S. N. C. II. 1743/35. 3.XII.1935. — *R. P. E. S. 4/37. s. 873).*

—

3. WŁAŚCIWOŚĆ WŁADZ ADMINISTRACYJNYCH.

Sąd powszechny nie jest uprawniony do uznania za bezskuteczne uchylenia z powodu nieważności uchwały rady miejskiej przez władzę nadzorczą, która poprzednio prawomocnie tę uchwałę zatwierdziła. (S. N. C. I. 1671/36. 29.I— 12.II. 1937. — *Zb. C. 2/38 p. 63).*

—

Skoro starostwo orzekło prawomocnie, że gmina w związku z wypadkiem, jakiego doznała poszkodowana upadłszy na chodniku ulicznym, — nie dopuściła się zaniedbania swych obowiązków w zakresie policji miejskiej, to droga procesu cywilnego dla powództwa przeciw gminie o odszkodowanie jest niedopuszczalna. (S. N. C. II. 842/37. 7.X.1937. — *Cz. Sędz. 2/38 p. 23).*

—

Na obszarze byłego zaboru austriackiego władze administracji ogólnej są kompetentne do czuwania nad używaniem nazwiska, zgodnym z obowiązującymi przepisami. (N. T. A. l. rej. 10694/34. 14.VI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 352).*

—

Dla roszczenia o ustalenie prawa poboru pożytków z lasu odstąpionego gminie dla grona uprawnionych na wykup ciężarów gruntowych, który nastąpił przed dniem ogłoszenia ustawy z 24 marca 1895 L. 20 Dz. u. kr., droga procesu cywilnego jest niedopuszczalna. (S. N. C. II. 981/37. 30.IX.1937. — *Prz. Pr. Ad. 1/38 p. 54).*

—

Prawo cywilne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

C. PRAWO MAŁŻEŃSKIE.

Prawo małżeńskie majątkowe (Kilka uwag zasadniczych do projektu Komisji Kodyfikacyjnej).

Autor poddaje obiektywnej analizie krytycznej projekt Komisji Kodyfikacyjnej, przy czym referuje poszczególne jego działy i instytucje. Zdaniem autora omawiany projekt jest oryginalnym tworem polskim, tak co do specyficznej terminologii, jak i nowych instytucji oraz odmiennego układu, co może nawet razić nieco wrodzony konserwatyzm prawniczy. Wielką zaletą projektu jest, że w sposób jasny i wyczerpujący normuje całą dziedzinę majątkowych stosunków małżeńskich. Rozpada się na cztery „tytuły". Pierwszy tytuł poświęcony jest rządowi powszechnemu, ustawowemu, w którym każdy z małżonków zachowuje własność swego majątku osobistego i dorobkowego, przy czym po ustaniu tego ustroju dorobek obojga małżonków stanowi ich wspólną własność po połowie. W razie wątpliwości majątek uznaje się za dorobkowy. Zasadniczo każdemu z małżonków przysługuje zarząd swojego majątku, jednakże małżonek nie może bez zgody współmałżonka zbywać ani obciążać nieruchomości, czynić darowizn i t. p. bez względu na to, czy przedmio-

ty te stanowią majątek osobisty małżonka, czy należą do majątku dorobkowego. W razie braku zgody współmałżonka można odwołać się do sądu. System ten autor krytykuje, zarzucając projektowi poddanie małżonka ustawicznej, a zupełnie zbytecznej ingerencji sądu, wzajemne skrępowanie małżonków, oraz utrudnienie w obrocie nieruchomościami. Tytuł drugi projektu reguluje rządy wyjątkowe, które mogą powstać w drodze umów małżeńskich, bądź też orzeczenia sądowego, wydanego na żądanie współmałżonka w wypadkach, gdy małżonek jest niezdolny do zarządzania majątkiem, lub też wykracza przeciwko przepisom rządu powszechnego. Projekt przewiduje pięć rodzajów majątkowych umów małżeńskich, przy czym umowy sprzeczne z zasadami tych 5 przewidzianych rządów zagrożone są nieważnością. Zasadniczo pełna swoboda ustanawiania w drodze umowy wyjątkowego rządu majątkowego, odmiennego od rządu powszechnego, istnieje tylko przed zawarciem małżeństwa. Późniejsza ewentualna zmiana rządu wymaga zatwierdzenia sądu. Rządy wyjątkowe są następujące: 1) rząd rozdzielności (zbliżony w swej istocie do rządu powszechnego), 2) rząd wspólności, 3) rząd wspólności dorobku, 4) rząd wyłączności (b. zbliżony do obecnego powszechnego rządu majątkowego na ziemiach wschodnich, gdzie mąż posiada zarząd i użytkowanie majątku żony; umowy o posag i t. p.), 5) wreszcie nowa forma wyjątkowego prawa małżeńskiego: t. zw. „majątek zapasowy“ (objęty Tytułem III projektu), ustanowiony przez jednego z małżonków, bądź wspólnie, bądź przez osobę trzecią, przeznaczony na utrzymanie rodziny w chwilach materialnie dla niej krytycznych, nie mogący przewyższać sumy 15.000— zł. i który nie może być ani zbywany ani obciążany bez zezwolenia sądu, przy czym nie podlega egzekucji na rzecz wierzycieli małżonków. W końcu artykułu autor zamieszcza swoje krytyczne zastrzeżenia, dotyczące terminologii projektu, idei rządu powszechnego, wreszcie wprowadzonej przez projekt instytucji ksiąg rządów małżeńskich.

Zdaniem autora powszechnym prawem powinien być rząd rozdzielności, jako najracjonalniejszy, podczas gdy projektowany rząd powszechny przewidując automatyczny podział dorobku po połowie bez względu na stopień przyczynienia się małżonków do jego powstania — jest niesprawiedliwy i może wywołać (zwłaszcza na wsi) zarzewia wielkich sporów rodzinnych. Co do ksiąg rządów małżeńskich, autor w imię bezpieczeństwa obrotu i zasady zaufania do ksiąg wieczystych oraz rejestru handlowego, domaga się, aby przynajmniej odnośnie praw na nieruchomościach oraz kupców rejestrowych, wymagane było przede wszystkim uwidocznienie w księgach wieczystych i rejestrze handlowym stosunków majątkowych między małżonkami. *(Dr Stefan Breyer — Prz. Not. 5/38 r).*

—

D. PRAWO RZECZOWE.

O projekcie prawa rzeczowego.

Postanowienia projektu pod względem ujętych w nim materii prawnych można podzielić na cztery części: w pierwszej traktuje o przedmiotach prawa rzeczowego, do których zalicza również dobra nie będące rzeczami; część druga zawiera przepisy dotyczące różnych praw rzeczowych; trzecia — przepisy formalne i materialne dotyczące ksiąg wieczystych; czwarta wreszcie stanowi osobny tytuł traktujący o posiadaniu. Układ ten stanowi korzystne novum w stosunku do obowiązującego ustawodawstwa, polegające na łącznym zgrupowaniu przepisów odnoszących się do przedmiotów praw rzeczowych, samych praw rzeczowych oraz przepisów dotyczących ksiąg wieczystych. Do projektu jednolitego prawa rzeczowego włączono cały szereg instytucji, zawartych dotychczas w ustawach szczególnych (np. górniczej) oraz wprowadzono wiele instytucji nowych (własność czasowa, prawo rozporządzania opróżnionym miejscem hipotecznym, zastaw na przedsiębiorstwie i t. d.). Projekt stanowi poważny dorobek polskiej myśli prawniczej, dzieło oryginalne zarówno pod względem budowy, jak i treści zawartych w nim postanowień. Szczególnie doniosłe znaczenie będzie miało wprowadzenie przymusu hipotecznego na całym obszarze państwa, zniesienie instytucji pisarzy hipotecznych i powierzenie prowadzenia ksiąg wieczystych sądom grodzkim. Jednak powszechność i obowiązkowość przepisów dotyczących ksiąg wieczystych wymaga uproszczenia i potanienia aktów i czynności notarialnych, a projekt niestety wymaga zbyt wielu formalności. *(J. Górski — R. P. E. S. 1/38).*

—

Uwagi krytyczne o znalezieniu według polskiego projektu prawa rzeczowego.

Między artykułem 65 projektu prawa rzeczowego i artykułem 262 § 3 i art. 56 pr. o wykr. istnieje rozbieżność, która winna być usunięta przez nałożenie obowiązku na znalazcę zawiadomienia gubiącego o znalezieniu rzeczy jeżeli ten jest mu znany. Również istnieje rozbieżność między art. 65 i 68 projektu, gdyż art. 65 nakazuje znalazcy zwrócić znalezioną rzecz właścicielowi a art. 68 przyznaje mu prawo żądania zwrotu wydatku i nakładu a nadto 20 część wartości rzeczy tytułem znaleźnego i na zabezpieczenie tych roszczeń przyznaje mu prawo zatrzymania, z tego zaś wynika, że znalazca nie

musi oddawać niezwłocznie rzeczy zgubionej. Jeżeli znalazca nie zna właściciela ale zna gubiącego, wtedy winien zawiadomić byłego posiadacza rzeczy i z tego założenia wychodzi prawo karne, natomiast projekt wymienia „właściciela“ co idzie za daleko. Wysokość znaleźnego (5%) jest niesłuszna zwłaszcza, że projekt traktuje na równi zabłąkane zwierzęta domowe ze zgubionymi rzeczami. Wypadki zabłąkania się zwierząt zachodzą często na wsi i obowiązek wypłacenia 5% ich wartości znalazcy obciążałby zbytnio włościanina. Należałoby więc tutaj znaleźne obniżyć do 1%.

Rzecz jest zgubiona jeżeli wyszła wbrew woli posiadacza z jego władania tak, że nie ma on świadomości gdzie się ona znajduje. Dlatego nie uważa się rzeczy za zgubioną jeżeli się zapodziała w posiadanym pomieszczeniu. Natomiast zachodzi utrata posiadania jeżeli rzecz zgubiona została w zamkniętym pomieszczeniu nie będącym w posiadaniu gubiącego (kawiarnia). Brak w projekcie wszelkich przepisów co do rzeczy zgubionych w pomieszczeniach władz i instytucji publicznych, publicznych środkach transportowych i zakładach użyteczności publicznej. Projekt wychodził widocznie z założenia, że wystarczą tutaj regulaminy tych instytucji, jednak zamieszczenie w kodeksie cywilnym przepisów ramowych byłoby wskazane. *(M. Chlamtacz — R. P. E. S. 1/38).*

—

Krytyka art. 374 projektu prawa rzeczowego.

Artykuł quaestionis postanawia, iż „Notariusz, który sporządził akt, mający być podstawą wpisu w księdze wieczystej“, jest uprawniony do złożenia wniosku w imieniu interesowanych, jak również do przedsiębrania w ich imieniu wszelkich czynności, potrzebnych do uzyskania wpisu. Do wnoszenia środków odwoławczych notariusz nie jest uprawniony“.

Powyższy przepis poddaje autor krytycznej ocenie, zarzucając mu rażącą sprzeczność z podstawami obowiązującej ustawy notarialnej. Specjalnej kolizji dopatruje się autor z art. 1 prawa o notariacie, który nadaje notariuszowi charakter „quasi - iudicis“ i rolę neutralną wobec interesów stron w czynnościach dokonywanych przezeń na zlecenie stron.

Natomiast projektowany przepis art. 374 mimowoli narzuca, zdaniem autora, notariuszowi rolę obrońcy czy pełnomocnika jednej ze stron, nie wyjaśniając zresztą bynajmniej jego stosunku do mocodawcy. Przepis proponowany w art. 374 jest echem dawnych przepisów dzielnicowych, które nie przeprowadzały ścisłego rozróżnienia czynności notarialnych od adwokackich; na naszym terenie wprowadziłby jedynie dysonans. Pozatem autorowi trudno zrozumieć, jakie tu mogą w grę wchodzić względy praktyczne, które miałyby uzasadnić nadawanie notariuszowi charakteru pełnomocnika stron czy też strony. (W przypisie do powyższych wywodów Redakcja Przeglądu Notarialnego zaznacza, iż krytyczne uwagi autora odnośnie art. 374 projektu Prawa Rzeczowego, są całkowicie sprzeczne ze stanowiskiem Notariatu, który pragnąłby nawet przyznania notariuszowi prawa wnoszenia środków odwoławczych. *(Jakub Glass — Prz. Not. 5/38 r.).*

—

E. PRAWO SPADKOWE.

Ordynacje chłopskie jako problem chwili.

Kardynalnym błędem projektu posła Bartczaka jest położenie punktu ciężkości na ujętej jak najszerszej zasadzie niepodzielności, a nie na zakazie rozdrabniania. Cóż z tego, że według projektu, gdyby się stał on ustawą, nie ulegałyby podziałowi większe gospodarstwa, np. o obszarze 50 ha, kiedy małe i karłowate gospodarstwa chłopskie ulegałyby dalszemu szkodliwemu dzieleniu. Pełne zrealizowanie projektu posła Bartczaka wprowadziłoby nieopisany zamęt w stosunkach społecznych i gospodarczych nie tylko na wsi, ale i w mieście: stworzenie dużej ilości większych gospodarstw pozbawiłoby ziemi nie tylko rodzeństwo uprzywilejowanych, pozostałych na ziemi dziedziców, ale, zmniejszając ogólny zapas ziemi wyrzucałoby pośrednie poza nawias wsi — do miasta — całe rzesze sproletaryzowanych rolników. Jeżeli mielibyśmy stanąć na gruncie omawianego projektu, to należałoby go przede wszystkim uzupełnić przepisami o zakazie rozdrabniania poniżej pewnego minimum (powiedzmy przeciętnie 7,4 ha). Wadą projektu jest zbytni liberalizm przy ustanawianiu węzła niepodzielności, gdyż jej inicjatorem jest osoba zainteresowana, czyli właściciel. Projekt ustawy przynosi duże korzyści dla gospodarstw obdłużonych i zrujnowanych, gwarantując im duże ulgi egzekucyjne oraz oddłużeniowe. Dobrowolnie za tym poddawałyby się rygorom niepodzielności gospodarstwa ekonomicznie słabsze, natomiast należy wyrazić obawę, czy niezadłużeni i dbający o los swej rodziny gospodarze nie będą się obawiali związania siebie i swoich następców węzłem niepodzielności „po wieczne czasy“. W takim razie efekt ustawy byłby wprost odwrotny od zamierzonego celu. Uprzywilejowanie dziedzica narzuca się ze względów gospodarczych, gdyż bez uprzywilejowania nie potrafi on nigdy, nawet przy daleko idącej pomocy kredytowej, spłacić w 100% swego rodzeństwa. 30 % szacunku aktywów gospodarstwa, a także pamiątki rodzinne i dokumenty stano-

wią własność dziedzica; te 30% stanowią jego uprzywilejowanie za to, że obejmuje gospodarstwo niepodzielnie. Ustawę o niepodzielności należałoby pozatem związać z kwestią fachowego przygotowania dziedzica. Należałoby następnie wprowadzić do projektu odpowiednie klauzule o niemożności obciążenia gospodarstwa niepodzielnego z tytułu należności prywatno - prawnych. Wspomnieć także należy, iż projekt nie mówi o praktycznej realizacji ustawy w związku z koniecznością znalezienia funduszów na spłaty rodzinne; — bez tego ustawa wisi w próżni. Pamiętajmy jednak, że przy akcji niepodzielności nie wolno nam jednocześnie zaniedbywać upełnorolniania gospodarstw mniejszych do wyżej wskazanego minimum, gdyż bez tego wobec naszej struktury agrarnej, nie ma racjonalnej reformy rolnej. *(Wacław Syszkowski — W. M. Pr. 3/38 r.).*

—

F. ZOBOWIĄZANIA.

O dobrowolnych umowach z lokatorami w przedmiocie remontu.

Przy umowach, nakładających na lokatorów obowiązek dokonywania remontu ich lokalu odróżnić można 2 sytuacje: 1) jeżeli dom nie podlega ochronie lokatorów umowa taka jest ważna i ważna jest również klauzula, zobowiązująca lokatora do pozostawienia na miejscu wszystkich dokonanych przez niego inwestycji; wynika to z dyspozytowności przepisów o najmie, zawartych w K. Z.; 2) jeżeli dom pozostaje pod ochroną lokatorów to co prawda art. 18. ustawy nakłada na właściciela domu obowiązek utrzymywania domu w stanie zdatnym do użytku, jednakże szereg orzeczeń. S. N. uznało dopuszczalność i ważność umów, przerzucających obowiązek remontu na lokatora.

Z powyższego wynika, iż w każdym przypadku dopuszczalne są umowy pomiędzy gospodarzami, a lokatorami w przedmiocie remontu lokali. *(A. Bojko — N. M. 2/38 s. 4).*

—

Zagadnienie prawne na tle art. 57 ust. 3 R. Pr. R. z dnia 24 października 1934.

1. *Cel i znaczenie art. 57 ust. 3.* Rozporz. oddłużeniowe ma w pierwszym rzędzie na celu ochronę warsztatu pracy rolników pracujących bezpośrednio i produktywnie na roli. Zaliczamy do nich i dzierżawców. Na skutek kryzysu rolniczego wydzierżawianie deficytowych i nieopłacalnych warsztatów pracy lub korzystanie z umów dawniej zawartych stanowi dla właściciela czysty zysk. Dzierżawca bowiem ponosi nie tylko cały ciężar deficytu ale i ciężar czynszu. Jest to bezsprzecznie stan rzeczy gospodarczo i ze stanowiska słuszności zupełnie nieuzasadniony. Art. 57/3 rozp. oddłuż. zmierza do usunięcia tej krzywdy. W szczególności art. ten daje dzierżawcy niezaprzeczalną premię w postaci różnicy między obecną ceną inwentarza żywego i martwego, a ceną za jaką następnie ten inwentarz zostaje przekazany właścicielowi. Przekazanie inwentarza bowiem odbywa się wg oszacowania uwzględniającego ceny z okresu nabycia inwentarza przez dzierżawcę.

2. *Fakultatywny charakter ulgi z art. 57 ust. 3.* Urząd rozjemczy może (ale nie musi) przekazać właścicielowi inwentarz dzierżawcy. W przypadkach, w których premia tkwiąca w korzystaniu z art. 57/3 byłaby gospodarczo i ze stanowiska słuszności nieuzasadniona, urząd rozjemczy nie skorzysta z upoważnienia zawartego w tym art. Dla oceny „oszacowania", o którym mówi art. 57/3 miarodajny będzie wynik i całokształt gospodarki dzierżawcy w całym czasie trwania dzierżawy, przy czym prawo swobodnej oceny jest urzędowi rozjemczemu wyraźnie zastrzeżone.

3. *Przedmiot przekazania.* a) Określenie przedmiotu przekazania przez wnioskodawcę. Art 57/3 wymienia jako przedmiot przekazania inwentarz żywy i martwy dzierżawcy. Samo jednak brzmienie tego art. nie daje jasnej wskazówki jaką treść ma zawierać wniosek z art. 57/3. Ponieważ jednak przepis omawiany uwzględnia wybitnie postulaty słuszności, przeto przyjąć należy, że dzierżawca powinien przedstawić we wniosku cały wykaz inwentarza z zaznaczeniem, co chce przekazać właścicielowi, a urząd rozjemczy po troskliwym rozważeniu interesów i potrzeb obu stron zdecyduje które części inwentarza dzierżawcy istotnie ulegają przekazaniu. W każdym razie w myśl zasady wyrażonej w art. 342 K. P. C., oraz wobec słów użytych w art. 57/3 „na wniosek dzierżawcy", urząd rozjemczy nie może przekazać właścicielowi tych części inwentarza, których przekazania nie życzy sobie wyraźnie dzierżawca.

b) Stosunek przedmiotu przekazania do przedmiotu dzierżawy.
W myśl art. 57/3 przedmiotem przekazania może być inwentarz żywy i martwy „znajdujący się na przedmiocie dzierżawy". Decydującym tu jest czy dzierżawca danych przedmiotów używa do prowadzenia gospodarstwa na przedmiocie dzierżawy. Słowa art. 57/3 „znajdujące się na wydzierżawionej nieruchomości" nabierają praktycznego znaczenia wówczas, gdy dzierżawca wydzierżawia kilka nieruchomości od różnych właścicieli. Wówczas o ile na danej nieruchomości nie ma budynków, kwestia, czy inwentarz żywy „znajduje się" na danej nieru-

chomości sprowadza się do zagadnienia czy ten inwentarz stale bywa używany do gospodarowania na tej ostatniej nieruchomości.

4. *Termin złożenia wniosku.* Słowa art. 57/3 „w razie wygaśnięcia lub rozwiązania umowy dzierżawy rozumieć w ten sposób należy, że dzierżawca może złożyć wniosek najpóźniej w terminie płatności ostatniej raty czynszu. O ile czynsz dzierżawny płatny jest z dołu, dzierżawca musi złożyć wniosek w terminie wystarczającym do tego, by urząd rozjemczy wydał orzeczenie, i by ono się uprawomocniło przed ekspiracją dzierżawy.

5. *Oświadczenie wydzierżawiającego*, że potrąca zaległy czynsz dzierżawny z kaucji dzierżawnej jest bezskuteczne jako zmierzające do obejścia art. 57/3.

6. *Zagadnienia procesualne:*

a) Zawieszanie postępowania sądowego. Wszczęcie przed urzędem rozjemczym postępowania na skutek złożenia wniosku z art. 57/3 powoduje zawieszenie postępowania sądowego w „tejże sprawie", Jeżeli między stronami jest sporna wysokość zaległego czynszu dzierżawnego i dzierżawca twierdzi, że należy się czynsz mniejszy aniżeli żądany przez właściciela, wówczas nie zachodzi potrzeba zawieszania postępowania przed urzędem rozjemczym aż do ustalenia przez sąd wysokości należnego czynszu. Natomiast wszczęcie sprawy z art. 57/3 powoduje też zawieszenie sprawy sądowej o eksmisję z przedmiotu dzierżawy.

b) Koszty procesu o zapłatę czynszu dzierżawnego. Art. 16/3 ust. o urz. rozj. postanawia, że zawieszone „postępowanie sądowe będzie następnie umorzone, bądź podjęte na nowo, zależnie od wyniku sprawy w urzędzie rozjemczym" to jest, że uwzględnienie wniosku z art. 57/3 przez urząd rozjemczy spowodować musi podjęcie zawieszonego postępowania sądowego i oddalenie żądania o zapłatę czynszu do wysokości kwoty, za jaką przekazano właścicielowi inwentarz dzierżawcy. *(Dr Maurycy Fruchs — Prz. Sąd. 4/38).*

—

Prawa i obowiązki wzajemne współwłaścicieli nieruchomości.

Poniżej podane są próby oświetlenia niektórych zagadnień, powstałych na tle współwłasności nieruchomości, która rodzi bardzo wiele trudnych kwestyj prawnych.

1. Mimo podobieństwa do spółki przy współwłasności zupełnie inaczej, niż przy spółce przedstawia się kwestia zarządu. Mianowicie szereg orzeczeń S. N. ustaliło, że w kwestiach zarządu nieruchomością panować musi jednomyślność, w razie zaś jej braku każdy ze współwłaścicieli osobno zarządza swoją częścią.

2. Każdy ze współwłaścicieli ma prawo pobierać czynsz w stosunku do swojej części. Jeżeli lokator odmawia zapłacenia czynszu, może współwłaściciel wystąpić o eksmisję, mimo iż innym współwłaścicielom czynsz jest zapłacony. Natomiast o całość komornego muszą wystąpić łącznie wszyscy współwłaściciele.

3. Każdy ze współwłaścicieli ma prawo żądać opieki sądowej przeciwko każdemu trzeciemu, naruszającemu prawa własności lub posiadania całości lub części wspólnego mienia.

4. Zmiana przeznaczenia całości lub części nieruchomości wymaga zgody wszystkich właścicieli.

5. Jeżeli współwłaściciel nieruchomości mieszka w niej, winien on płacić pozostałym właścicielom czynsz w wysokości nadwyżki użytkowej wartości lokalu nad jego udziałem.

6. Ustanawiać administratora i powoływać innych pracowników mogą łącznie wszyscy współwłaściciele.

7. W razie wniesienia sprawy o eksmisję przez wszystkich właścicieli, jeden z nich może ją prowadzić dalej ze skutkiem prawnym dla wszystkich. *(Ignacy Lewin — N. M. 2/38 s. 3).*

—

G. PRAWO HIPOTECZNE.

Zaleganie z odsetkami, a uchylenie ulg w spłacie wierzytelności hipotecznych.

Nowa ustawa o spłacie wierzytelności hipotecznych budzi w praktyce szereg wątpliwości. Zwłaszcza jej przepis, odmawiający automatycznie stosowania ulg dla dłużników, którzy po 1.I.38 zalegają z odsetkami za 3 miesiące, nasuwa poważne kwestie, jakie są skutki prawne niepłacenia odsetek, które były płatne przed 1. I. 38. W tym przypadku można rozróżnić dwie sytuacje: 1) Jeżeli wierzyciel wobec zalegania z odsetkami wypowiedział kapitał na mocy dawnej ustawy, to do takiej wierzytelności nowa ustawa nie ma zastosowania, gdyż jej termin zapłaty upłynął przed 1. I. 38 (ob. art. 1 ust. 1 nowej ustawy); 2) jeżeli wierzyciel nie skorzystał z prawa wypowiedzenia kapitału to mimo poglądów przeciwnych uznać należy, iż nie może on teraz skorzystać z art. 8 dawnej ustawy i wypowiedzieć kapitał, a więc do takiej wierzytelności mają zastosowanie przepisy nowej ustawy i podlega ona moratorium. Jednakże Sąd może częściowo cofnąć ulgi dłużnikowi, jeżeli zaleganie przez niego z odsetkami powodowane było złośliwością. *(Dr Stefan Cypin — N. M. 2/38 s. 1).*

—

Dekret dewizowy — a dolarowa wierzytelność hipoteczna.

Orzeczenia niektórych sądów poszły w kierunku oddalenia wniosków o intabulację naby-

tych w drodze przelewu hipotecznych wierzytelności dolarowych, motywując to w ten sposób, że art. 1 i 5 dekretu dewizowego zabraniają wykonywania umów przelewu, których przedmiotem są zagraniczne środki płatnicze.

Praktyka ta została oparta na mylnych przesłankach, gdyż przelew dolarowych wierzytelności hipotecznych nie ulega ograniczeniom dekretu dewizowego, co wynika przede wszystkim z samego celu tego dekretu. Pozatem nie można wierzytelności hipotecznej, opiewającej w dolarach uznać za „zagraniczny środek płatniczy", gdyż ustawodawca w art. 1 ust. 1 Dekretu wylicza przykładowo poszczególne zagraniczne środki płatnicze i z tego wyliczenia wynika, iż np. weksel, opiewający na dolary, a płatny w Polsce, nie jest zagr. środkiem płatn. w rozumieniu Dekretu. Nie może więc być uważana za zagr. środek płatn. wierzytelność hipoteczna w dolarach, zwłaszcza, iż wierzyciel wobec ograniczeń dewizowych i tak może ją zrealizowac tylko w walucie krajowej. Dekret dewizowy jest prawem wyjątkowym i dlatego rozszerzająca jego interpretacja jest nieprawidłowa i niewskazana, zwłaszcza iż bezcelowo krzywdzi ona wierzycieli hipotecznych, nie mogących rozporządzać swoimi wierzytelnościami. *(Bolesław Dziedzic — Cz. Sędz. 1/38 s. 40).*

—

Likwidacja moratorium hipotecznego.

Ogłoszona w Nr 9 Dziennika Ustaw z dnia 15 lutego 1938 r. pod p. 54 ustawa z dnia 5 lutego 1938 r. o spłacie niektórych wierzytelności hipotecznych ma na celu częściową likwidację t. zw. moratorium hipotecznego, wprowadzonego przez ustawę z dnia 29 marca 1933 r. Autor dla przypomnienia referuje po krótce stan prawny wytworzony ustawą moratoryjną. Z dniem 1 stycznia 1938 r. moratorium hipoteczne wygasło, a więc stały się wymagalne kapitały wszystkich wierzytelności hipotecznych, które podlegały przepisom ustawy moratoryjnej, chyba, że przed tą datą strony zawarły odmienna umowę do późniejszego terminu płatności. Nowa ustawa, likwidująca stosunki moratoryjne ma jednocześnie na celu przeciwdziałanie zbyt gwałtownej i masowej akcji ze strony wierzycieli w kierunku wycofywania kapitałów z hipotek, co mogłoby nie tylko zachwiać sytuację majątkową dłużników, ale nade wszystko wywołać poważny wstrząs w życiu gospodarczym kraju. Nowa ustawa nie dotyczy długów rolniczych w rozumieniu art. 1 R. Pr. R. z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (p. 59/36 v.). Długi rolnicze korzystają z ulg o wiele dalej idących, niż te, jakie przyznawała ustawa moratoryjna. Zresztą nowa ustawa z dnia 5 lutego 1938 roku upoważnia Radę Ministrów do wydania rozporządzenia określającego w jakim zakresie jej przepisy stosować się mogą do długów rolniczych, objętych starą ustawą moratoryjną. Według art. 2 nowej ustawy egzekucja kapitału wierzytelności jest niedopuszczalna do dnia 1 czerwca 1938 r. Ten sam zakaz dotyczy egzekucji, która już była wszczęta i wskutek wejścia w życie przepisów moratoryjnych uległa zawieszeniu; podjęcie jej może nastąpić dopiero po dniu 1 czerwca 1938 r. W razie odmowy wstrzymania egzekucji dłużnik może wnieść skargę na czynności komornika (por. przez analogię orzeczenie Sądu Najwyższego Nr 315 z 1935 r. Zb. Urzęd.). Art. 3 nowej ustawy wprowadza instytucję t. zw. moratorium sądowego dla wierzytelności hipotecznych. Polega ono na tym, że Sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty długu w całości na okres nie dłuższy, niż do dnia 31 grudnia 1939 r., bądź z rozłożeniem na raty na okres nie dłuższy, niż do dnia 31 grudnia 1943 r., przy czym powinien Sąd wziąć pod uwagę stosunki gospodarcze dłużnika i wierzyciela. Sąd obowiązany jest odmówić moratorium, jeżeli wierzyciel zdoła udowodnić, iż dłużnik ma możność uiszczenia długu, pozatem zaś może odmówić w razie stwierdzenia, iż dłużnik w sposób złośliwy uchylał się od wykonania swych zobowiązań, albo jeśli dłużnik czynem swoim spowodował zmniejszenie się zabezpieczenia rzeczowego, wreszcie, jeśli wierzytelność uległa przerachowaniu na podstawie R. Pr. R. z dnia 14 maja 1924 roku o przerachowaniu zobowiązań prywatno -prywatnych (t. zw. „lex Zoll") w skali niższej od 100% Prawdopodobnie najczęściej będzie przez wierzycieli wysuwany zarzut niskiego przerachowania wg lex Zoll. Zdaniem autora wszakże sam fakt waloryzacji długu poniżej 100% nie powinien Sądowi wystarczać do odmowy udzielenia ulg, albowiem ubytki, jakie właściciel nieruchomości miejskiej poniósł i nadal ponosi wskutek wyjątkowego ustawodawstwa mieszkaniowego, na pewno przewyższają straty wierzycieli na niższym przerachowaniu. Decydujące więc winny być stosunki majątkowe dłużnika i wierzyciela. Jeżeli dla jakiejś wierzytelności tytuł egzekucyjny już istnieje, to orzeczenie co do ulg wydaje Sąd w trybie postępowania incydentalnego (niespornego). W postępowaniu tym nie ma środka odwoławczego do Sądu Najwyższego ,wobec czego stronom przysługują tylko dwie instancje (art. 3 u. 3). O ile wierzyciel żąda od dłużnika zapłaty długu przed dniem 31 grudnia 1939 r. to dłużnik ma prawo do tego terminu (pod warunkiem, że Sąd nie rozłożył mu długu na raty) spłacić wierzyciela listami zastawnymi, nawet wtedy gdy wierzytelność wyrażona jest w walucie zagranicznej. Od przywileju tego wyłączeni są wszakże dłużnicy, którzy mieli dług nieoprocentowany, oraz

ci, którzy nabyli nieruchomość quaestionis w drodze kupna po dnia 1 lipca 1932 r. Trzymiesięczna zwłoka dłużnika w uiszczeniu procentów należnych po dniu 1 stycznia 1938 r. powoduje utratę prawa do ulg, przewidzianych nową ustawą. Co do wysokości odsetek, to zdaniem autora pozostają nadal w mocy odnośne przepisy ustawy moratoryjnej z 1933 r. (t. j. 5% za czas od dnia 1. XII. 1935 r. aż do dnia zapłaty). Podniesienie stopy procentowej może jedynie być dokonane przez Sąd w drodze sankcji wobec dłużnika za niedotrzymywanie terminów płatności rat, na które dług jego został rozłożony. Uprawnienia tego nie posiada jednak Sąd przy przyznawaniu innych ulg dłużnikowi. Cudzoziemcy mają w art. 7 nowej ustawy zawarowane jej dobrodziejstwa — pod warunkiem wzajemności. Nowa ustawa weszła w życie z dniem jej ogłoszenia, to jest dnia 15 lutego 1938 r. *(Adw. A. Dębnicki — M. P. 10 - 11/38 r.).*

—

Nowa ustawa o ulgach w spłacie wierzytelnoś i hipotecznych.

Powyższa ustawa przedłuża moratorium hipoteczne o 5 miesięcy t. j. do dnia 1 czerwca 1938 r. Oprócz tego przewiduje ona moratorium sędziowskie, na mocy którego Sąd może odroczyć termin zapłaty kapitału do 31 grunia 1939 r. lub rozłożyć spłatę kapitału na raty do 31 grudnia 1943 r. Z ulg tych nie może korzystać dłużnik, który 1) ma możność spłacenia kapitału, 2) złośliwie uchyla się od płacenia, 3) którego dług był przerachowany na 100%. Jeżeli wierzyciel zażądał zapłaty przed 31 grudnia 1939 r. dłużnik ma prawo spłacić wierzytelność hopoteczną listami zastawnymi. Nie służy mu to prawo: 1) gdy wierzyciel żąda odsetek, 2) jeżeli dług jest już rozłożony na raty, 3) jeżeli dług nie był oprocentowany, 4) jeżeli dłużnik nabył nieruchomość po dniu 1 lipca 1932 r. Warunki spłaty ustalić ma Minister Skarbu.

Poza tym wydana została ustawa o ułatwieniach w zaciąganiu pożyczek w listach zastawnych, zapewniająca pożyczkom, udzielonym w listach zastawnych w celu spłacenia długu hipotecznego, o czym mowa wyżej, ten sam stopień pierwszeństwa hipotecznego, co spłaconego długu. Art. 2 tej ustawy przedłuża o 2½ roku okresy umorzenia pożyczek, zabezpieczających listy zastawne. Wreszcie ustawa ta daje Ministrowi Skarbu prawo powiększenia ilości Towarzystw Kredytowych Miejskich. *(A. Rojko. — N. M. 1/38 s. 11).*

—

Wpis do księgi gruntowej na ziemiach południowych.

Zestawiając 431 i judykat 180 Wiedeńskiego Sądu Najwyższego z przepisem rozporządzenia o pasie granicznym, że dla dokonania czynności prawnej, mającej za przedmiot nabycie własności nieruchomości położonej w pasie granicznym, potrzebne jest uzyskanie zezwolenia wojewody, należy dojść do wniosku, że zezwolenie to nie jest potrzebne dla wpisu hipotecznego. Jeżeli więc akt nabycia został sporządzony przed dniem 1 lipca 1937 (dniem wejścia w życie rozporządzenia o pasie granicznym), to czynność jest ważna bezwarunkowo i nabywcy przysługuje prawo żądania dokonania wpisu do księgi gruntownej po 1.VII.37, bez zezwolenia wojewody. Pogląd ten znalazł potwierdzenie w wyroku S. Ap. w Krakowie I. Cz. 592/37 z dn. 23.IX.37.

Ustawodawstwo austriackie przyznaje wpisowi do księgi gruntowej charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny, zaś księgi publiczne służą przede wszystkim dla zapewnienia bezpieczeństwa obrotu nieruchomościami. Kodeks cywilny austriacki zna własność doskonałą (księgową) i własność niedoskonałą (pozahipoteczną). Skutkiem własności niedoskonałej jest niebezpieczeństwo, że osoba trzecia w zaufaniu do ksiąg gruntowych nabędzie prawa od właściciela hipotecznego.

Czynność prawna w przedmiocie przeniesienia własności nieruchomości położonej w pasie granicznym, dokonana bez odpowiedniego zezwolenia wojewody, nie jest nieważna bezwzględnie, natomiast o ewentualnej nieważności aktu nabycia orzeka sąd na żądanie powiatowej władzy administracji ogólnej. W przypadku braku takiego żądania sąd nie jest powołany do orzekania o ważności aktu nabycia. Inne stanowisko zostało zajęte w artykule umieszczonym w Prz. Sąd. 5/37 s. 146. *(Rudolf Branny. — Prz. Not. 2/38 s. 15).*

—

H. PRAWO PRACY.

Układy zbiorowe pracy, a ubezpieczenia społeczne.

Układy zbiorowe nie są umowami pracy, lecz zajmują w stosunku do tych ostatnich stanowisko nadrzędne, gdyż zawierają normy, według których poszczególne umowy o pracę są zawierane... Układy zbiorowe są zawierane z jednej strony przez poszczególnych pracodawców lub ich związki, z drugiej zaś strony związki zawodowe pracowników lub zrzeszenia tych związków. Układy zbiorowe obowiązują wszystkich pracodawców członków związku, który zawarł układ, chociażby wystąpili ze związku, a w razie odnośnego zarządzenia wszystkich pracodawców danej gałęzi produkcji. Do pracowników układ zbiorowy odnosi się o tyle, o ile poszczególne warunki umów indywidualnych są mniej korzystne dla pracowników, niż postanowienia układu.

Nasuwa się pytanie, czy w razie wypłacania przez pracodawcę niższego wynagrodzenia, niż określone w układzie zbiorowym, należy wymierzyć od rzeczywiście wypłaconych zarobków, czy też od należnych pracownikowi na mocy układu zbiorowego. Stosując przez analogię wyrok N. T. A. o podatku dochodowym, który należy wymierzać i potrącać jedynie od sum rzeczywiście wypłaconych pracownikowi, należy dojść do wniosku, iż składki ubezp. winny być wymierzane od rzeczywiście wypłaconego wynagrodzenia, a tylko w razie dopłaty do wysokości wynagrodzenia, przewidzianego układem zbiorowym, można wymierzyć dodatkową składkę.

Przy rozpatrywaniu zagadnienia, czy układy zbiorowe mają zastosowanie do stosunków między instytucjami ubezpieczeń społecznych, a ich pracownikami, między innymi lekarzami, należy przede wszystkim rozstrzygnąć kwestię, czy te instytucje są urzędami, zakładami lub funduszami państwowymi, do tych bowiem układy zbiorowe się nie stosują. Jak wynika z orzeczenia S. N. (Zb. Urz. 223/1921) instytucje ubezpieczeń społecznych są osobami prawnymi prawa publicznego, stanowiącymi jednostki samorządu gospodarczego, którym państwo przekazało część swojej władzy administracyjnej. Posiadają one więc taką samodzielność, że nie mogą podpadać pod pojęcie urzędów, zakładów lub funduszów państwowych i układy zbiorowe mogą znaleźć zastosowanie w ich stosunkach z pracownikami. Niegodny z tym jest pogląd dr. I. Rosenblütha, który w niewłaściwy sposób wyłącza również lekarzy z pod działania układów zbiorowych na tej podstawie, że w ich imieniu działa nie związek zawodowy, lecz stowarzyszenie. Stowarzyszenia lekarskie mają bowiem na celu ochronę interesów zawodowych i mogą być stroną w układzie.

Natomiast niecelowe byłoby stosowanie układów zbiorowych w stosunku do pracowników administracyjnych instytucyj ubezpieczeniowych, gdyż brak jest w tych stosunkach przeciwstawności interesów klasowych. *(Jerzy W e n g i e r o w. — P. U .S. 1/38 s. 2).*

—

„Zatrudnienie“ a „Stosunek pracy najemnej“ w ustawie o ubezp. społ.

W ustawie o ubezp. społ. znajdujemy pojęcie osób „zatrudnionych“ przeciwstawione pojęciu osób pozostających w stosunku pracy najemnej. Otóż na tle przepisów tej ustawy należy przyjść do wniosku, że pojęcie zatrudnienia jest znacznie szersze, gdyż oprócz stosunku pracy obejmuje również stosunek chałupników do nakładcy oraz pracę krewnych, nie posiadającą charakteru czysto zarobkowego, przy czym dającym pracę jest zawsze „pracodawca“, chociażby nawet nie zachodziła umowa o pracę. Wyłączonym z działania ustawy jest małżonek pracodawcy, chociażby był u niego zatrudniony, jednak nie wyklucza możliwości traktowania małżonka w pewnych przypadkach jako pozostającego w stosunku pracy najemnej wobec współmałżonka - pracodawcy. O obowiązku ubezpieczenia „zatrudnionych“ nie decyduje umowa, lecz sam fakt zatrudnienia. *(Mgr. Kazimierz L a t a c z. — P. U. S. 1/38 s. 18).*

—

Wynagrodzenie pracowników w naturze jako podstawa wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, za okres urlopu i z tytułu odprawy.

Niejednokrotnie w praktyce budzi wątpliwości zagadnienie, czy przy ustalaniu dodatkowego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych lub wynagrodzenia za czas urlopu, względnie t. zw. „odprawy“ należy uwzględniać tylko wynagrodzenie płatne w pieniądzach, czy także wynagrodzenie świadczone w naturze.

1. Ustalając wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych wynagrodzenia w naturze uwzględniać nie należy ze względów następujących a. zazwyczaj niemożliwe jest przepołowienie, względnie rozćwiartkowanie wynagrodzenia w naturze (np. mieszkanie służbowe), b. art. 16 ustawy z 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (D. U. poz. 734/33) wspomina o dodatkach „do normalnej płacy“ przez wyraz „płaca“ zaś wedle przyjętego wyrazownictwa rozumieć należy wynagrodzenie w pieniądzach, c. wynagrodzenie za godziny nadliczbowe może być uwzględniane za pracę w pewnych dniach, wynagrodzenia w naturze zaś w ten sposób ustalić nie można, d. wynagrodzenie w naturze ustala się z reguły nie w stosunku do normalnych godzin pracy, e. zastąpienie zaś odpowiedniej części wynagrodzenia w naturze, należnego za pracę w godzinach nadliczbowych ekwiwalentem pieniężnym jest niedopuszczalne, gdyż byłoby to sprzeczne z wolą pracodawcy, który uznał za stosowne część wynagrodzenia płacić w naturze, z drugiej zaś strony zastąpienia takiego nie usprawiedliwia żaden przepis ustawy.

2) Przy ustalaniu wynagrodzenia za czas urlopu należy uwzględniać wynagrodzenie w naturze, gdyż a. urlopowany winien za czas urlopu otrzymać wynagrodzenie, jakie otrzymałby, gdyby w tym okresie był zatrudniony (art. 4 ustawy z 1922 r. o urlopach D. U. poz. 735/33), b. pracownik nie może ponosić uszczerbku przez to, że korzystał z urlopu, c. nieżyciowe byłoby pozbawianie pracownika

np. mieszkania na czas urlopu i późniejsze przydzielanie mu mieszkania po powrocie z urlopu, d. Wyrok S. N. I. K. 4255/23 wskazuje, że Sad Najwyższy zdaje się hołdować poglądowi, iż wynagrodzenie w naturze powinno być uwzględniane przy obliczaniu wynagrodzenia urlopowego.

3) Przy ustalaniu wynagrodzenia za czas „odprawy" należy uwzględniać wynagrodzenie w naturze, przy czym do wypadku tego stosują się argumenty przytoczone wyżej w p. 2. *(Dr Alfred Jendl. — Prz. Sąd. 2/38 s. 33—36).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. POSTĘPOWANIE SPORNE.

Istota powagi rzeczy osądzonej.

I. Instytucja „powagi rzeczy osądzonej" jest instytucją prawną, znaną zarówno w ustawodawstwach należących do historii jak i nowoczesnych. Służy ona poważnym celom państwowym i społecznym, wywierając zarazem doniosły wpływ na sferę prawn~ stron procesowych i stanowiąc punkt środkowy prawa procesowego.

II. 1) W nauce prawa pospolitego wystąpił Keller z teorią o dwojakiej funkcji ekscepcji rei iudicatae w prawie rzymskim. Teoria ta została przejęta przez znaczną ilość prawników. Exceptio rei iudicatae opierała się w starszym prawie rzymskim na samym fakcie istnienia wyroku, treść jego nie wchodziła wcale w rachubę. Już ta okoliczność, że odnośne prawo było przedmiotem wyroku, usprawiedliwiała ekscepcję, nie rozpatrywano zaś bynajmniej dlaczego oddalono pozew; czy z powodu, że dochodzone prawo powodowi nie przysługiwało, czy też z powodu przeszkody przemijającej i drugorzędnej. Tę obronę nazwał Keller ujemną funkcją ekscepcji rei iudicatae. Funkcja ta chroniła wprawdzie pozwanego przed ponownym pozwem o ten sam przedmiot sporu, ale nie broniła powoda i nie dawała w ogóle możności urzeczywistnienia jakiegoś prawa.

Celem usunięcia tych wadliwości opierano w prawie rzymskim klasycznym ekscepcję rei iudicatae nie na samym fakcie istnienia wyroku, lecz na jego osnowie. Późniejszy wyrok nie mógł się sprzeciwiać osnowie wyroku zapadłego. A zatem podczas gdy poprzednio exceptio rei iudicatae była wynikiem konsumpcji pozwu, czyli polegała na skutku niszczącym, to obecne exceptio rei iudicatae opierała się na pozytywnym rezultacie poprzedniego sporu t. j. na treści zapadłego wyroku. Tę obronę nazwał Keller funkcją pozytywną ekscepcji rei iudicatae. Przez pewien czas obie te funkcje istniały obok siebie w prawie rzymskim. W prawie justyniańskim koncepcja ta unormowana jest w funkcji pozytywnej.

2) Przeciw teorii Kellera wystąpił Bekker, który również zyskał zwolenników. Twierdził on mianowicie, że przy skargach o dwustronnym charakterze, do których należą trzy skargi de communi dividundo i interdicta prohibitoria, obejmuje res de qua actio est nie tylko roszczenia powoda, ale także roszczenia pozwanego, wskutek czego actio wniesiona przez powoda konsumuje także zaskarżalność roszczeń pozwanego. Bekker dochodzi w swych rozumowaniach do ogólnego wniosku, że exceptio rei iudicatae miała w prawie rzymskim tylko jedną funkcję, a mianowicie negatywną. Gdy pozwany z poprzedniego pozwu o własność, po wygraniu, występuje ze swej strony z pozwem, exceptio rei iudicatae nie ma miejsca. Wg szkoły Bekkera nawet uwzględnienia osnowy poprzedniego wyroku w późniejszym sporze nie usprawiedliwia jeszcze przyjęcia nowego rodzaju funkcji pozytywnej t. j. ekscepcji i da się pogodzić z konsumpcją procesową.

III. W nauce nowoczesnego procesu wysunięto natomiast, jako zasadnicze pytanie, czy skutki prawomocności wyroku przejawiają się w dziedzinie prawa materialnego, czy też procesowego.

1) Jedni utrzymują, że wyrok oddziaływa na stosunek ~~watno-prawny stron, że kształtuje ich sytuację prawną pozaprocesowo w sposób, odpowiadający jego osnowie. Ten wpływ na stosunek prywatno prawny jest głównym skutkiem powagi rzeczy osądzonej. Teoria ta jest nazywana materialno-prawną teorią powagi rzeczy osądzonej. Jest ona starsza, gdyż wyżej przedstawiona teoria pozytywnej funcji ekscepcji rei iudicatae przekształciła się w teorię materialno-prawną prawomocności. Przeciw teorii materialno prawnej podnoszono różne zarzuty.

2) Nowsza teoria, t. zw. procesowa powagi rzeczy osądzonej, utrzymuje, że prawomocność stwarza skutki w dziedzinie prawa procesowego, a mianowicie, że sędzia jest związany wyrokiem. Wg teorii materialno-prawnej powaga rzeczy osądzonej jest skierowana niejako do stron procesowych, podczas gdy w teorii procesowej powaga rzeczy osądzonej zwraca się do sędziego, który jest odtąd osnową wyroku związany. Teoria procesowa nie jest jednolita. Obejmuje dwie formy:

a. Stein i Hellwig są reprezentantami teorii pozytywnej. Stein utrzymuje, że sędzia, będąc związany poprzednio zapadłym wyrokiem, nie może w drugim sporze, jeżeli chodzi o ten sam skutek prawny, orzekać odmiennie, lecz musi orzekać w sposób zgodny z poprzednim wyrokiem. Hellwig wywodzi, że sędzia jest związany zawartą w prawomocnym wyroku deklaracją prawa i na tej deklaracji musi oprzeć swe orze-

czenie. Wskutek tej deklaracji orzeczenie ustalenia istnienia lub nieistnienia skutku prawnego staje się niezaprzeczalne wobec sędziego.

b. Drugą formę teorii procesowej stanowi teoria negatywna. W szczególności Rosenberg twierdzi, że skutki prawomocności w dziedzinie procesowej polegają na tym, że sędziemu nie wolno po raz drugi rozstrzygać o tym co poprzednio już rozstrzygnął, ponieważ jest związany poprzednim wyrokiem. Sędzia więc żądanie ponownego rozstrzygnięcia odrzuca. Non bis in idem. Broni tej teorii Bötticher, Pollak, który twierdzi, że wszelki drugi wyrok jest wykluczony, Sperl. Zakaz zatem przy teorii pozytywnej (dodatniej) obejmuje odmienne rozstrzygnięcie, a przy ujemnej ponowne rozstrzygnięcie.

Wszystkie powyższe teorie są zgodne co do celu powagi rzeczy osądzonej, że ma zapobiec sprzecznym orzeczeniom sądowym co do jednej i tej samej rzeczy. W szczególności uniemożliwienie sprzeczności między dwoma wyrokami osiąga 1) teoria materialno-prawna, 2) teoria procesowa pozytywna, 3) teoria procesowa negatywna.

IV. Obok powyższych teoryj, materialno-prawnej i procesowej, spotykamy w nauce prawa procesowego jeszcze liczne inne zapatrywania co do istoty powagi rzeczy osądzonej, wychodzące z różnych zasad. Np. Bülow stawia tezę, że wyrok stanowi lex specialis. Binder utrzymuje, że materialna prawomocność wyroku oznacza, że wyrok pozostaje poza normą prawną, która zakazuje ponownego procesowania się nad przedmiotem sporu, a nakazuje, by osnowę wyroku uważać za zgodną z rzeczywistością.

V. Zgodnie z negatywną teorią procesową należy przyjąć, że powaga rzeczy osądzonej stanowi przesłankę procesową ujemną. Przesłanką procesową bowiem nazywamy okoliczność od której zależną jest dopuszczalność procesu. Jest ona albo dodatnia, albo ujemna. Dodatnia musi istnieć, by proces był dopuszczalny, istnienie drugiej powoduje niedopuszczalność procesu. Byłoby mylne powagę rzeczy osądzonej określić jako przeszkodę procesową. Nauka bowiem prawa procesowego dopatruje się różnicy pomiędzy przesłanką procesową a przeszkodą procesową: w następujących momentach: 1) przesłanka procesowa ma być przez sąd z urzędu uwzględniona, podczas gdy przeszkodę procesową sędzia uwzględnia jedynie wskutek zarzutu strony procesowej; 2) przesłankę procesową uwzględnić należy w toku całego procesu, nawet jeszcze w postępowaniu 3 instancji, przeszkoda zaś procesowa może być podniesiona jedynie we właściwym okresie procesowym, a zaniedbanie tego okresu powoduje prekluzję.

VI. Określenie istoty powagi rzeczy osądzonej jako przesłanki procesowej znajduje potwierdzenie w przepisach K. P. C., ustawodawca przywiązywał więc do niej skutki procesowe. Świadczy o tym treść art. art. 382, 213, 236, 409 pt. 4 K. P. C. *(Fryderyk Halpern — P. P. C. 5—6/38 s. 135 i 7—8/38 s. 204.).*

—

W sprawie nakazu przeciwko spadkobiercy zobowiązanego z wekslu.

Zdarza się, iż Sąd wydaje nakaz zapłaty przeciwko osobie zmarłej, lub na korzyść zmarłego, gdy fakt śmierci nie jest mu znany. Ponieważ wydany on wówczas zostaje na rzecz lub przeciwko osobie nieistniejącej należy uważać go za nieistniejący cz. bezwzględnie nieważny. To też na podstawie takiego orzeczenia spadkobiercy nie mogą żądać spełnienia świadczenia, ani też nie można takowego żądać od nich. Jeżeli przeciwko zmarłemu uzyskano nakaz, zatajając fakt śmierci, nie można go wówczas doręczyć spadkobiercom, gdyż sukcesja w procesie wytoczonym przeciwko nieistniejącemu nie jest dopuszczalna. Możliwe to jest natomiast w postępowaniu zwykłym, gdyż wniosek o doręczenie pozwu spadkobiercy, uważać można za nowy proces, niemożliwe to jest w postępowaniu nakazowym, bo tu istnieje już orzeczenie sądowe wydane przeciwko zmarłemu. Jeżeliby sąd jednak doręczył nakaz spadbokiercy, a ten wniósł zarzuty, nakaz należy uchylić, a całe postępowanie w sprawie umorzyć.

Nakaz wekslowy może być wydany tylko przeciw osobie bezpośrednio z wekslu zobowiązanej, nie można go zaś wydać przeciwko spadkobiercy dłużnika wekslowego. Na podstawie art. 438 K. P. C. można przyjąć, iż nakaz w ogóle może być wydany przeciwko spadkobiercy dłużnika, lecz nie ma to zastosowania do nakazu z wekslu lub czeku, bo co do nich istnieje oddzielny art. 459 K. P. C. Stanowisko to poparte jest również historią kodyfikacji, która w projektach K. P. C. przewidywała możliwość wydania nakazu w tych warunkach, później zaś od poglądu tego odstąpiła.

Zagadnienie, czy w zarzutach dopuszczalne jest podniesienie zarzutu niedopuszczalności drogi postępowania nakazowego, autor rozstrzyga pozytywnie, gdy strona nie może sobie dowolnie obierać trybu postępowania, jeżeli ustawa wyraźnie na to nie zezwala. Jest to nadto uzasadnione interesem pozwanego, któremu zależeć może by prowadzono postępowanie zwykłe, a nie nakazowe. Orzeczenie sądu, że postępowanie nakazowe nie jest dopuszczalne, wydaje się w postaci postanowienia. Uchylając nakaz z powodu niedopuszczalności postępowania nakazowego, sąd nie odrzuca pozwu, lecz powinien przeprowadzić zwykłe postępowanie procesowe. W razie oddalenia zarzutu niedopuszczalności postępowania nakazowego sąd po-

winien dalej prowadzić postępowanie a postanowienie oddalające zamieścić w wyroku. *(M. Allerhand — P. P. H. 4/38, s. 193).*

—

Właściwość sądów do wznowienia postępowania na podstawie art. 445 K. P. C.

Na tle brzmienia art. 447 K. P. C. powstaje zagadnienie, który sąd jest właściwy jeżeli żądano wznowienia postępowania z jednej lub więcej przyczyn, wymienionych w art. 445. Odpowiedź na to pytanie zależy, od zbadania co to jest „istota sprawy", którego to wyrażenia używa art. 447. Istotą sprawy jest spór o prawo prywatne, inne spory np. co do zdolności procesowej, zabezpieczenia itd. mogą lecz nie muszą pojawiać się w toku procesu, zatem do istoty sprawy nie należą. Forma tego rozstrzygnięcia może być różna: zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda, utrzymanie w mocy wyroku zaocznego lub nakazu zapłaty i t.p. Sąd Apelacyjny nie orzeka o istocie sprawy, jeżeli uchyla wyrok sądu I instancji, orzeka o niej, jeżeli wyrok zmienia. Wyrok zatwierdzający wyrok I instancji orzeka o istocie sprawy, jeżeli przyczyną zaskarżenia było uchybienie prawa materialnego, nie orzeka zaś o niej, jeżeli apelacja opierała się na zarzutach formalnych, gdyż wtedy sąd apelacyjny tylko stwierdza prawidłowość czynności sądu I instancji. Sąd Najwyższy nie może orzekać o istocie sprawy, jeżeli skarga kasacyjna oparta została tylko na pogwałceniu istotnych przepisów postępowania, może jednak Sąd Najwyższy orzec o istocie sprawy, gdy zmienia wyrok, stwierdzając naruszenie prawa materialnego.

We wnioskach stwierdza autor, że I. Sąd I instancji jest właściwy do wznowienia postępowania, jeżeli wydał wyrok zasądzający lub oddalający roszczenie pozwu, utrzymujący wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty, lub oddalający pozew z uchyleniem tych orzeczeń, jeżeli nadto żadna ze stron wyroku tego nie zaskarżyła lub zaskarżyła go nie z przyczyn prawa materialnego, a Sąd apelacyjny skargę oddalił. II. Sąd Apelacyjny jest właściwy, jeżeli a) zmienił wyrok sądu I instancji, b) jeżeli apelację opartą na naruszeniu prawa materialnego oddalił i wyrok I instancji zatwierdził, c) jeżeli podstawą apelacji było inne uchybienie, jeżeli uznał, że ono zaszło, naprawił je, a następnie po rozpoznaniu sprawy stwierdził, że wyrok w ostatecznym wyniku odpowiada prawu i zatwierdził go. III. Sąd Najwyższy jest właściwy jeżeli wyrok II instancji nie obraził żadnych istotnych przepisów postępowania i skarga kasacyjna oparta była na zarzutach prawa materialnego, a Sąd Najwyższy skargę tę uwzględnił i na mocy art. 439 K. P. C. wydał wyrok zmieniający wyrok II instancji, lub skargę tę oddalił. *(A. Wl. Bartz — Gł. Pr. 1-2/38).*

—

B. POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE.

O tytułach wykonawczych.

Ustaliła się praktyka, że zgłaszane są do sądów przez wierzycieli lub dłużników wnioski o nadanie klauzuli wykonalności prawie każdemu wypisowi orzeczenia sądowego, przeznaczonemu dla komorników. Zdaniem autora nie wymagają klauzuli wykonalności wypisy (odpisy) postanowień o odjęciu rygoru natychmiastowej wykonalności, o utrzymaniu rygoru pod warunkiem złożenia pewnej kwoty do depozytu sądowego, na postanowienia przy skargach na czynności komornika, o umorzeniu postępowania w sprawie z urzędu lub na wniosek strony, o odrzuceniu apelacji lub zażalenia, o sprostowaniu oczywistej omyłki w orzeczeniu sądu, o wykładni orzeczenia sądowego i t.p. *(Antoni Domański — Ap. 3/38 s. 56).*

—

Kilka uwag o ochronie dłużnika przeciw niesłusznemu tytułowi egzekucyjnemu.

Autor krytykuje pogląd Korzonka, głoszący, że jeżeli tytuł egzekucyjny już w chwili swego powstania nie odpowiadał rzeczywistości, gdyż stwierdzał roszczenie faktycznie nieistniejące, to prawo egzekucyjne nie zawiera żadnych przepisów, które pozwoliły dłużnikowi uchylić się od egzekucji, prowadzonej na podstawie tego niezgodnego z rzeczywistością tytułu. Pogląd powyższy podzielił Sąd Najwyższy w sprawie C. II. 2220/35 (4.II.36), wyjaśniając, że nakaz zapłaty uzyskany dla pozoru przez „wierzyciela" przeciw „dłużnikowi" jest orzeczeniem sądowym a nie wyrazem oświadczenia woli stron, a zatem po uprawomocnieniu się mógłby być zaskarżony jedynie w trybie art. 288 i 289 K. Z. i to tylko przez osobę trzecią, która z powodu tej pozornej czynności została pokrzywdzona. To stanowisko ściśle formalne narusza zasadę słuszności, za którą wypowiedział się Sąd Najwyższy (III Rw. 648/27 9.XI.1927) głosząc, że skutki uprawomocnienia wyroku muszą ustąpić tam, gdzie je strona świadomie bezprawnie sprowadziła w celu nadania mocy prawa temu, co prawu nie odpowiada, oraz, że przepisy zabraniające działania wbrew dobrym obyczajom mają zastosowanie na całym obszarze prawa, a więc i w dziedzinie prawa procesowego. To też dochodzi autor do wniosku, że tytuł egzekucyjny, którego treść nie odpowiada prawu można obalić w drodze powództwa, opartego na art. 135

K. Z. i wobec powództwa tego zarzut sprawy prawomocnie osądzonej jest nieuzasadniony. *(M. Fruchs — Gł. Pr. 1—2/38).*

—

Forma przelewu praw z przybicia targu nieruchomości.

Odpowiedź na pytanie, czy przeniesienie praw z przybicia targu nieruchomości ma być sporządzone w formie aktu notarialnego na zasadzie art. 82 § 1 pr. o not. zależy od kwestii zasadniczej, czy z przybiciem targu nieruchomości przechodzi prawo własności na nabywcę. Na to ostatnie pytanie daje autor odpowiedź twierdzącą, dochodząc do tego wniosku drogą wykładni historycznej, oraz rozważania literatury i orzecznictwa. Na zasadzie art. 720 KPC przechodzi własność sprzedanej nieruchomości na nabywcę od dnia ogłoszenia bądź doręczenia postanowienia o udzieleniu przybicia. Wprawdzie przejście to jest warunkowe, bo zależne od tego czy postanowienie o przybiciu urośnie w moc prawa względnie nie będzie uchylone przez nadlicytację (art. 724 i 725 KPC), oraz od wypełnienia przez nabywcę warunków licytacji (art. 692 § 1 KPC), o ile jednak nie ziszczą się te warunki rozwiązujące, to nabywca pozostaje właścicielem z ważnością ex tunc. Późniejsze przysądzenie własności na zasadzie art. 728 KPC stwierdza już tylko, że odpadły warunki rozwiązujące i nadaje nabywcy dalsze upoważnienie, wymienione w art. 728-9 KPC i ma wraz z wpisem do księgi już tylko znaczenie deklaratoryjne, a nie konstytutywne. Prawo egzekucyjne stwarza zatem nowy sposób nabycia prawa własności odmienny od przepisów ustawy cywilnej, której art. 431, głoszący, iż własność nabywa się tylko przez wpis do księgi gruntowej, — nie ma w tym przypadku prawnego znaczenia. Zresztą mimo art. 431, kodeks cywilny sam już uznawał własność pozatabularną, np. w przepisach §§ 372, 440 i 1500 nc. Pozatem należy przypomnieć, iż wedle ustaw wszystkich dzielnic nie potrzeba do przeniesienia prawa własności wpisu, o ile chodzi o nabycie pierwotne, a nie pochodne; wpis zaś chroni tylko przed osobami trzecimi, któreby mogły powołać się na zasadę zaufania do księgi hipotecznej. Nabycie zaś na licytacji jest nabyciem prawnie pierwotnym, nabywca bowiem staje się właścicielem, nawet gdy dłużnik nim nie był (arg. ex art. 679 I. 6 KPC). Że nabywca staje się właścicielem z przybiciem, wynika nie tylko z art. 728 KPC., ale i z art. 718-9 KPC. — Na podstawie powyższych wywodów dochodzi autor do wniosku, że przeniesienie przez nabywcę po przybiciu targu nieruchomości swych praw na osobę trzecią jest niewątpliwie przeniesieniem własności i bez względu na używaną często nazwę „przelewu" praw winno być pod nieważnością sporządzone w formie aktu notarialnego (art. 82 pr. o not., art. 176 K. Z.). *(Józef Bieler — Prz. Sąd. 1/38, Prz. Not. 2 i 5 z r. 38).*

—

3. ODPOWIEDZI NA PYTANIA PRAWNE.

Sąd cywilny nie jest obowiązany zasądzić powództwa, opartego na prawomocnym skazaniu pozwanego w postępowaniu karnym za popełnienie przestępstwa, jeśli sam powód przyznaje, że pozwany zarzucanego mu przestępstwa nie popełnił. *(Józef Zajkowski — P. P. C. 7-8/38 p. 20 s. 234).*

—

1. W razie niestawienia się obu stron na rozprawę nad wnioskiem o przywrócenie terminu postępowanie nie powinno zostać zawieszone.

2. Sąd nie może z urzędu wstrzymać wykonanie orzeczenia w razie zgłoszenia przez strony wniosku o przywrócenie terminu do odwołania *(Henryk Fruchs — P. P. C. 7-8/38 p. 21 s. 235).*

—

Sprawa feryjna staje się nieferyjną wskutek połączenia ze sprawą nieferyjną. *(Maurycy Allerhand — P. P. C. 7-8/38 p. 22 s. 236).*

—

Pod rządem prawa obowiązującego na obszarze b. Królestwa Kongresowego może być wyznaczony kurator celem zastąpienia zmarłego dłużnika egzekwowanego przed upływem terminów do sporządzenia inwentarza i do namysłu. *(Karol Strumpf — P. P. C. 7-8/38 p. 23 s. 239).*

—

Na postanowienie sądu rejestrowego w przedmiocie oszacowania udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, ulegających sprzedaży w drodze egzekucji (art. 185 K. H.) służy zażalenie, a na postanowienie sądu II instancji służy skarga kasacyjna. *(Jerzy Jodłowski — P. P. C. 7-8/38 p. 24 s. 240).*

—

Sąd Grodzki, który na zarzut pozwanego sprawdzał wartość przedmiotu sporu i okazał się niewłaściwy wskutek ustalenia jej na kwotę przewyższającą 1000 zł., wydając postanowienie ustalające wartość przedmiotu sporu powinien zarazem wezwać powoda o uzupełnienie należnej opłaty sądowej po myśli art. 13 przep. o koszt. sąd. i na razie nie podejmować żadnej więcej czynności. *(Fl — Prz. Sąd. 4/38 s. 120).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. R. M. 1.IX.1919 (p.428) normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich.

2.

Nabycie przez klasztor nieruchomości ziemskiej z mocy testamentu nie wymaga zezwolenia właściwych władz, przewidzianego w rozp. Rady Min. z 1 września 1919 r. (Dz. U. 73 poz. 428), chociażby na podstawie układu pojednawczego, kończącego sprawę z powództwa o unieważnienie testamentu, zeznanego na rzecz klasztoru, tytuł własności klasztoru był ponadto zabezpieczony umową kupna-sprzedaży, zawartą między powodem a klasztorem, przepisy zaś ustawy o wyznaniach obcych (art. 113 t. XI cz. 1 Zw. pr.) oraz art. 1429 t. X cz. 1 Zw. pr., wymagające zezwolenia cesarza na nabycie majątku nieruchomego przez klasztory, kościoły i cerkwie, nie obowiązują w Państwie Polskim od chwili upadku władzy zaborcy rosyjskiego. (S. N. C. I. 1341/36 3-16.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 66).*

—

b) Ust. 18.XII.1919 (p. 7/20 r. i p. 734/33 r.) o czasie pracy w przemyśle i handlu.

1.

Ambulatorium kasy chorych, o ile nie jest prowadzone na zasadach samoopłacalności, nie stanowi zakładu pracy, prowadzonego w sposób przemysłowy. (S. N. C. I. 1099/36 14.X. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 858).*

1.

Więzienie nie jest zakładem pracy prowadzonym w sposób przemysłowy. (S. N. C. II. 959/ 37 12.X.1937. — *Prz. Pr. A. 1/38 p. 34).*

1.

Ustawa z 18.XII.1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu nie ma zastosowania do pracowników zajętych w leśnictwie. (S. N. C. II. 974/36 22.IX.1936. — *R. P. E. S. 1/38 s. 154).*

1.

Ustawa z 18.XII.1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu nie ma zastosowania do pracowników komornika. (S. N. C. II 5/37 20.V. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 154).*

10.

Praca w niedzielę i dnie świąteczne jest bezwzględnie zakazana (wyjątek art. 11 cytowanej ustawy). Okoliczność, czy oskarżony wydał pracownikowi polecenie wykonania pracy w święto, czy też wyraził tylko propozycję w tym przedmiocie, jest dla jego odpowiedzialności bez znaczenia. (S. N. 2 K. 846/37 21.IX.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 350).*

10; 14; 16.

Praca woźnego może być wykonywana w niedzielę i święta oraz w godzinach nocnych i za tego rodzaju pracę pracownik nie może żądać dodatkowego wynagrodzenia, przewidzianego w art. 16 ustawy z dn. 18 grudnia 1919 r. (S. N. C. I. 1386/37 9.IX.1937. — *Prz. U. S. 4/38 p. 67).*

18.

Za czas pracy w rozumieniu cyt. ustawy z 18.XII.1919 uważa się stosownie do art. 2 tejże ustawy liczbę godzin, przez które pracownik, obowiązany jest na mocy umowy pozostawać w zakładzie pracy, lub poza nim do rozporządzenia kierownika robót. W jaki sposób umowa ta doszła do skutku jest obojętne z punktu widzenia cytowanej ustawy, może zatem polegać ona również na samym fakcie milczącej zgody obu stron, na dłuższą ponad ustawową normę pracę pracownika w zakładzie. Np. gdy jeden pracownik zastępuje drugiego celem umożliwienia sobie wzajemnie dnia wolnego od pracy. (S. N. 1 K. 28/37 6.IV.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 63).*

—

c) Ust. 19.V.1920 (p. 272) o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby.

19; 20.

Pojęcie „rzeczywistego zarobku", o którym mowa w ust. IV. art. 20, obejmuje świadczenia pracodawcy, do których z mocy umowy o pracę pracownik nabywa prawo.

Okoliczność, że pracodawca faktycznie nie wywiązuje się z zobowiązań wobec pracownika, nie może wpływać na stosunki pracownika do kasy chorych. (N. T. A. I. rej. 5876/36 30.XII. 1937. — *Prz. U. S. 4/38 p. 54).*

—

d) R. M. P. O. S. 26.I.1922 (p. 148) w sprawie czasu pracy osób zatrudnionych przy pilnowaniu.

1.

Praca szatniarza, któremu nadto dorywczo mogą być powierzone przez pracodawcę doraźnie czynności o charakterze pracy fizycznej, aczkolwiek polega na pilnowaniu przedmiotów, powierzonych pieczy zakładu pracy przez gości do niego uczęszczających, jest najbardziej

zbliżoną do pracy osób, wymienionych w § 1 rozp. ministra pracy i opieki społecznej z 26 stycznia 1922 r. w sprawie czasu pracy osób zatrudnionych przy pilnowaniu (Dz. U. Nr 17 poz. 148). (S. N. C. I. 2059/36 18.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 72)*.

—

e) Ust. o ochronie lokatorów.

1.

Warsztat pracy wynajęty wraz z rzeczami, które nadają lokalowi charakter przedsiębiorstwa przemysłowego, stanowi przedsiębiorstwo urządzone, nie podlegające ochronie lokatorów bez względu na to, czy oddane zostało w najem wraz z koncesją. (S. N. C. II. 1288/36 22.X.1936. —*R. P. E. S. 1/38 s. 156)*.

5.

Wyrok sądu polubownego ma w myśl art. 501 § 2 i 502 k. p. c. moc prawną na równi z wyrokiem sądu państwowego, a według art. 527 l. 3 kpc. stanowi tytuł egzekucyjny. Dlatego mylne jest zapatrywanie sądu rekursowego, że o wysokości podstawowego komornego orzekać może tylko sąd państwowy, skoro przepisy art. 5 ustawy o ochronie lokatorów, wymieniając sąd jako powołany do ustalenia podstawowego komornego, nie wykluczają sądu polubownego. Całkiem inne zachodzi pytanie, czy wyrok sądu polubownego byłby ważny w myśl przepisów art. 503 l. 4 k. p. c. gdyby sąd polubowny orzekł sprzecznie z przepisami art. 5—8 ustawy o ochronie lokatorów, lecz odpowiedź na to pytanie należy do sporu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego art. 503 k. p. c. (S. N. C. II. 401/37 21.IX.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 58)*.

5.

Także po rozwiązaniu umowy najmu, lokator, zalegający z zapłatą komornego, może żądać ustalenia podstawowego komornego. (S. N. C. II. 2986/36 24.III.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 88)*.

10.

Umowa o przedmiocie zwolnienia przez lokatora mieszkania na rzecz innej osoby w zamian za wpłacenie przez nią pewnej sumy pieniężnej tytułem zwrotu poniesionych przedtem przez lokatora kosztów remontu mieszkania jest nieważna, gdyż przeprowadzenie przez lokatora remontu mieszkania nie jest tego rodzaju nakładem, który lokator mógł wycofać przy opuszczaniu mieszkania i którego pozostawienie następnemu lokatorowi mogłoby uzasadnić żądanie zwrotu poniesionych kosztów. (S. N. C. I. 250/36 10.XII.1936 — *R. P. E. S. 4/37 s. 858)*.

—

f) R. Pr. R. 14.V.1924 (p. 213/23) o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

5 u. 3; 6 u. 3.

Uchwalona przez Sąd Najwyższy zasada prawna, ustalająca, iż w rozumieniu ust. 3 §§ 5 i 6 rozp. o przerach. z 14 maja 1924 r. nieprzedawnionymi są odsetki, nieprzedawnione w dniu wejścia w życie tegoż rozporządzenia, stosuje się nie tylko do wierzytelności hipotecznych, lecz także do wierzytelności z aktów zastawu. (S. N. C. I. 2889/35 17.VI.1936 — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 35)*.

5; 6; 33.

Ostrzeżenie hipoteczne z wyroku nieprawomocnego, zasądzającego sumę pieniężną, podlega przerachowaniu według § 5 względnie 6 bądź 33 rozp. walor., natomiast przerachowanie samej zasądzonej sumy winno być dokonane według przepisów o przerachowaniu należności niehipotekowanych. (S. N. C. I. 2907/35 9.X. 1936 — *Prz. Not. 6/38 s. 19)*.

11 u. 3; 36.

Samo pogorszenie się sytuacji materialnej dłużnika w okresie czasu po zaciągnięciu pożyczki nie stanowi jeszcze ważnego w myśl ust. 3 § 11 rozp. walor. powodu do obniżenia wskazanej w § 5 czy 6 tego rozp. miary przerachowania wierzytelności hipotecznej z pożyczki, o ile nie zachodzą warunki, przewidziane w § 36 rozp. walor., tj. o ile zastosowanie tej miary przerachowania nie grozi podkopaniem egzystencji gospodarczej dłużnika. (S. N. C. I. 2425/35 22.I.1937 — *R. P. E. S. 4/37 s. 858)*.

34 pt. 2.

Zabezpieczony na hipotece nieruchomości, położonej na terenie b. Królestwa Kongresowego, obowiązek opłacania corocznie na wieczne czasy pewnej określonej sumy pieniężnej (renty stypendialnej) jest w myśl art. 44 u. hip. ciężarem wieczystym, podpada przeto pod pojęcie „ciężaru realnego“ nie zaś „długu rentowego“ (p. 2 § 34 rozp. o przerach.). (S. N. C. I. 1210/36 5.II.1937 — *Zb. C. 2/38 p. 68)*.

41 lit. „b“.

Należność z rachunku on call w zasadzie podpada pod p. „b“ § 41 rozporządzenia waloryzacyjnego. (S. N. C. I. 2549/36 15.X.1937 — *G. S. W. 8/38 s. 118)*.

43; 4.

Pomimo upływu terminu zawitego, wyznaczonego rozporządzeniem Ministra Skarbu do zgłoszenia i rejestracji papierów wartościowych, droga procesowa, bez względu na zaniedbanie

z tych lub innych powodów zgłoszenia papierów do rejestracji w przepisanym terminie, pozostaje zawsze otwarta obywatelowi polskiemu, posiadaczowi papierów wartościowych, ulegających przerachowaniu na podstawie rozp. walor., dla udowodnienia, iż papiery były jego własnością w dniu wejścia w życie tegoż rozporz., tj. 21 maja 1924 r. (S. N. C. I. 2632/36 15.X. 1937 — *G. S. W. 13/38 s. 199).*

—

g) R. Pr. R. 29.VI.1924 (p. 574) o lichwie pieniężnej.

1.

Umowa, w której pożyczkodawca zastrzegł sobie przeliczanie kwot pożyczkowych według kursu pewnych papierów wartościowych, tak by otrzymał zwrot tych samych kwot, które uzyskałby przy lokacie pieniędzy w tych walorach, nie uchybia przepisom o lichwie pieniężnej, jeżeli wskutek podniesienia się kursu, pożyczkodawca uzyskał wyższą korzyść aniżeli przewidziana jest w § 1 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 29.VI.1924 o lichwie pieniężnej (Dz. Ust. poz. 574), albowiem korzyść wynika ze zmiany samego przedmiotu pożyczki stosownie do umowy stron, nie jest zaś korzyścią umówioną od pożyczki, a osiągnięcia korzyści pierwszego rodzaju ustawa nie wyklucza. Odmienną ocenę uzasadnić by mógł tylko zamiar obejścia ustawy w powyższy sposób. Fakt, że pożyczkodawca przejmie na siebie ryzyko obniżenia się kursu papierów wartościowych, przemawia przeciwko takiemu zamiarowi. (S. N. C. III. 3184/36 4.V. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 157).*

—

h) R. Pr. R. 27.XII.1924 (p. 1032) o zabezpieczeniu praw z tytułów na okaziciela, wywiezionych na terytorium obecnego ZSSR lub złożonych w instytucjach na tym terytorium.

Każdy właściciel oznaczonych tytułów niezależnie od okoliczności, czy tytuł jeszcze istniał lub czy został wykupiony, był na mocy rozporządzenia z dn. 27.XII.1924 uprawniony do żądania zabezpieczenia swych praw do wspomnianych tytułów w trybie przewidzianym w rozporządzeniu ze skutkami tam i w rozporządzeniu z 27.X.1926 przewidzianymi. Z treści zaś i istoty przepisów art. 1, 3 i 5 rozp. tego wynika, że rozciągają się one na stosunki prawne, powstałe skutkiem nabycia wymienionych w rozporządzeniach tytułów na okaziciela przez osoby trzecie także przed wejściem w życie obu rozporządzeń. (S. N. C. III. 645/36 21-28.V. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 160).*

—

i) R. Pr. R. 30.XII.1924 (p. 1073) o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

1.

Przepisy rozporządzenia powyższego nie przewidują obowiązku zrównania uposażeń funkcjonariuszów komunalnych z uposażeniem funkcjonariuszów państwowych. Jeżeli jednak związek komunalny w zamiarze zrównania takiego przyznał swym funkcjonariuszom 15% dodatek przewidziany w ustawach skarbowych ostatnio w ustawie z 21.III.1931 (Dz. U. poz. 188), to dodatek podlegał uchyleniu równocześnie z cofnięciem go funkcjonariuszom państwowym. Prawo do pobierania w dalszym ciągu dodatku musiałoby mieć podstawę w szczególnej uchwale związku komunalnego, · zakomunikowanej funkcjonariuszowi. (S. N. C. III. 1565/36 28.V. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 160).*

1.

Umowy, przewidujące pobieranie przez pracowników komunalnych dodatku komunalnego, nie wygasają automatycznie z mocy § 1 Rozp. Prez. Rzpl. z 30.XII.1924 r. (S. N. C. I. 2005/36 12.III.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 160).*

—

j) Ust. 28.XII.1925 (p. 1/26 r.) o wykonaniu reformy rolnej.

30.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 7.III. 1928 o powództwie cywilnym o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przymusowo wykupione lub przejęte na rzecz państwa (Dz. Ust. poz. 253) nie ma zastosowania do przypadków przewidzianych w art. 30 ustawy z 28.XII.1925 o wykonaniu reformy rolnej, w których droga sądowa nie służy. (S. N. C. I. 2483/35 14.XI.1936 Uchw. 7 sędziów. — *R. P. E. S. 4/37 s. 859).*

—

k) R. M. R. R. 11.VII.1927 (p. 617) w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej.

Rozporządzenie nie wymienia kryteriów, którymi należałoby się kierować przy ocenie, kiedy zachodzi zbytnie odbiegnięcie ceny szacunkowej od przeciętnej wartości przychodowej. Decyduje więc swobodna ocena sądu, powzięta przy uwzględnieniu warunku, że niezbyt znaczne odbiegnięcia nie uzasadniają zwyżki lub zniżki. (S. N. C. III. 77/35 22.II. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 164).*

—

l) Ubezpieczenie Pracowników Umysłowych.

2; 3 u. 1.

Osoba, której powierzono urządzenie ogrodów w miejsce dawnej bażantarni i do której należała zawodowa administracja tych ogrodów i prowadzenie ksiąg handlowych i kasy — jest pracownikiem umysłowym w myśl art. 2 rozp. L. 911/27 Dz. U. i art. 1 ust. L. 370/21 Dz. Ust.

Nie ma przepisu ustawy, by zwrotu szkody, powstałej z nieubezpieczenia pracownika, można było dochodzić dopiero po uprzednim orzeczeniu instytucji ubezpieczeń społecznych o obowiązku zgłoszenia. (S. N. C. II. 1562/37 20.XII.1937 — *Prz. Sąd. XIII. p. 219).*

—

3 pt. 1.

Osoba pełniąca obowiązki kierownika sklepu wódek w charakterze odpowiedzialnego zastępcy właściciela i zatwierdzona w tej funkcji przez skarbowe władze nadzorcze jest pracownikiem umysłowym w rozumieniu art. 3 pkt. 1 rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 558/36 30.XII. 1937. — *Prz. U. S. 4/38 p. 56).*

3 pt. 6.

Przepisywanie na maszynie korespondencji (referatów) jest czynnością kancelaryjną, uzasadniającą zaliczenie wykonywającej te czynności osoby do kategorii pracowników umysłowych. (N. T. A. l. rej. 5941/35 14.I.1938. — *Prz. U. S. 4/38 p. 57).*

3 pt. 8.

Okoliczność, że stawki prowizyjne, należne agentowi podróżującemu, służą nie tylko na pokrycie prowizji lecz także kosztów podróży nie przesądza sama przez się, iż agent ten pozostaje w stosunku pracy zależnej.

Nie ma znaczenia dla oceny legalności rozstrzygnięcia Ministerstwa Opieki Społecznej fakt, iż w rozstrzygnięciu tym Ministerstwo zajęło stanowisko sprzeczne ze stanowiskiem wyrażonym poprzednio w tezie Komisji Międzydepartamentalnej tegoż Ministerstwa.

Władzy orzekającej nie wiążą zapatrywania interesowanych stron co do charakteru stosunku, podlegającego ocenie tej władzy. (N. T. A. l. rej. 3346/35 18.I.1938. — *Prz. U. S. 4/38 s. 58).*

5 pt. 3.

Przepis ten ma zastosowanie również i względem urzędników państwowych, o ile posiadają zajęcie uboczne. (S. N. C. I. 2057/36 18.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 860).*

11; 164 u. ost. pt. 4.

Diety wypłacane pracownikowi w czasie podróży służbowych poza miejscowość, w której pracownik stale wykonuje pracę, nie należą do wynagrodzenia, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia w myśl art. 11 rozporządzenia.

Obliczenie wynagrodzenia, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia, celem ustalenia wysokości składek ubezpieczeniowych, podpada pod przepis art. 164 ust. ostatni pkt. 4 przytoczonego rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 2445/36; 1540/37 27.I.1938. — *Prz. U. S. 4/38 p. 60).*

7 u. 1 pt. 2.

Dla poboru zasiłku na wypadek braku pracy winien uprawniony, pozostający zagranicą co miesiąc przedkładać odpowiednie zaświadczenie Konsulatu R. P. lub — za zgodą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — odpowiedniej instytucji zagranicznej, wskazanej przez Konsulat R. P. (N. T. A. l. rej. 9631/34 16.XII.1936.— *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 101).*

17 u. 3 pt. 2.

Ocena, czy w rozumieniu art. 17 ust. 3 pkt. 2 opuszczenie zajęcia miało miejsce w związku z zawarciem małżeństwa, może być uzależniona od ustalenia, czy po opuszczeniu danego zajęcia odnośna osoba czyni starania o inne odpowiednie zajęcie, chyba, że w sposób niewątpliwy wykazane zostanie, iż wzmiankowane starania są tylko symulacją. (N. T. A. l. rej. 382/36 18.I.1938. — *Prz. U. S. 4/38 p. 61).*

30 u. 1.

Otrzymanie przez ojca jednorazowej odprawy, przewidzianej art. 30 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 911 Dz. Ust.), nie pozbawia matki, otrzymującej zasiłek z powodu braku pracy, do otrzymania zasiłku rodzinnego na dzieci będące na jej utrzymaniu. (N. T. A, l. rej. 836/34 15.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 893 p. 120).*

47.

Prawo do zasiłku z powodu braku pracy powstaje stosownie do art. 47, dopiero po zgłoszeniu roszczenia przez pozostającego bez pracy. (N. T. A. l. rej. 8195/34 23.XI.1937. — *Prz. U. S. 4/38 p. 62).*

106; 112.

Żona pracownika gminy, któremu ze strony zarządu tejże zlecono wykonanie obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia odnośnie jego osoby, nie ma roszczenia o odszkodowanie z art. 112 cyt. rozporządzenia. (S. N. C. II. 482/37 31 VIII.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 39).*

106; 112; 132.

Pracodawca nie odpowiada pracownikowi, któremu zlecił wykonać zgłoszenie do ubezpieczenia, a który tego zaniechał i przez to poniósł szkodę.

Zgoda pracownika na zgłoszenie poborów niższych od rzeczywistych nie zwalnia pracodawcy od odpowiedzialności za szkodę stąd powstałą. (S. N. C. II. 1002/37 19.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 40).*

112.

Zrzeczenie się przez pracownika wszelkich roszczeń wynikających ze stosunku pracy obejmuje również roszczenie do pracodawcy o odszkodowanie z powodu zaniedbania obowiązku ubezpieczenia. (S. N. C. II. 897/37 21.IX.1937 — *Gł. Adw. 2/38 s. 58).*

124; 127.

Jeżeli w sprawie o świadczenia, uzależnione według prawa o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Poz. 911 Dz. Ust. z r. 1927) od niezdolności ubezpieczonego do wykonywania swego zawodu, zachodzi sprzeczność między świadectwem lekarza zaufania Zakładu Ubezpieczeń względnie lekarza urzędowego a świadectwem lekarza prywatnego, instancja odwoławcza jest uprawniona do rozstrzygnięcia sprzeczności według swobodnej oceny materiału dowodowego. (N. T. A. I. rej. 541/35 25.V.1937. — *G. S. W. 11/38 s. 168).*

164.

W sporach o prawo do renty orzeczenie wojewody nie jest orzeczeniem ostatecznym w toku instancyj administracyjnych .(N. T. A. I. rej. 4225/36 24.I.1938. — *Prz. U. S. 4/38 p. 63).*

—

u) Ustawa scaleniowa.

26 pt. 4; 255 pt. 6.

Art. 255 p. 6 ustawy z 28 marca 1933 poz. 396 Dz. Ust. w łączności z art. 26 p. 4 tej ustawy upoważnia Ministra Opieki Społ. do unieważnienia lub zawieszenia z własnej inicjatywy uchwał komisji rozjemczych ubezpieczalni społecznych w wyszczególnionych w tym ustępie wypadkach, m. inn. jeżeli uchwały sprzeciwiają się przepisom prawnym. (N. T. A. I. rej. 2757/36 3.XI.1937. —*O. P. A. 3/38 p. 2173).*

51.

Pod rządem ustawy z 28 marca 1933 o ubezpieczeniu społecznym do pracowników ubezpieczalni społecznej ma zastosowanie ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu. (S. N. C. I. 2673/36 11.VI.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 2).*

195; 265; 268; 316.

Spór pomiędzy zakładem ubezpieczeń społecznych a pracodawcą, wszczęty po wejściu w życie ustawy z dn. 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym z powodu wypadku, który zdarzył się przed wejściem w życie tej ustawy, podlega rozstrzygnięciu według przepisów dotychczasowej ustawy. (S. N. C. III. 1845/36. 7.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 94).*

196; 197; 312 u. 2.

Spory o roszczenia instytucji ubezpieczeniowych do pracodawców o zwrot kosztów poniesionych z powodu wypadku w ich przedsiębiorstwach z czasu przed wejściem w życie ustawy z 28.3.1933 r. normują się według przepisów poprzednio obowiązujących. Dlatego dla takich sporów otwarta jest droga sądowa. (S. N. C. III. 1345/36 7.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 176).*

197.

Przez „świadczenie należne z tytułu ubezpieczenia“ według końcowych słów art. 197 ust. o ubezp. społecznym rozumieć należy świadczenie należne w stosunku do rzeczywistego zarobku ubezpieczonego, a nie do zarobku w zgłoszeniu pracodawcy fałszywie podanego. (S. N. C. II. 1048/37 8.XI.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 42).*

—

w) Ust. 29.III.1933 (p. 213) o ulgach spłaty wierzytelności hipotecznych.

O.

Z chwilą wejścia w życie powyższej ustawy dłużnik przestał być w zwłoce, powinien więc opłacać odsetki tylko w wysokości umownej. Żądanie w procesie zapłaty odsetek i kapitału ma znaczenie upomnienia się o zapłatę i wypowiedzenia kapitału. (S. N. C. III. 386/35 22.II.1937. —*R. P. E. S. 1/38 s. 176).*

1.

Ustawa z 29 marca 1933 wyłącza w czasie trwania odroczenia płatności wierzytelności hipotecznych egzekucję nie tylko z nieruchomości, obciążonej hipotecznie, lecz i z innego majątku dłużnika hipotecznego. (S. N. C. II. 1039/37 28.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 68).*

2.

Zawarte w akcie pożyczki zastrzeżenie co do przedmiotowej wymagalności kapitału na przypadek sprzedaży nieruchomości nie może stać na przeszkodzie zastosowaniu do wierzytelności przepisu art. 2 ustawy moratoryjnej z 29. III.1933. (S. N. C. I. 1518/36 6.III-2.IV.1937.— *Prz. Not. 6/38 s. 17).*

2.

Dłużnik nie popada w zwłokę i nie jest zobowiązany do płacenia odsetek zwłoki wobec odroczenia z mocy art. 2 ustawy z 29 marca 1933 (Dz. U. R. P. poz. 213/33) płatności rat kapitałowych, gdy raty kapitałowe były bezprocentowe, a odsetki wymówione tylko na wypadek zwłoki. (S. N. C. II. 1858/37 27.I.1938.— *Cz. Sędz. 2/38 p. 30).*

3.

Gdy przedmiotem egzekucji są oprócz kapitału hipotecznego też zaległe odsetki i koszty, wyłączone spod działania moratorium, zgłoszony przez dłużnika do komornika wniosek o wstrzymanie egzekucji na zasadzie art. 3 ustawy moratoryjnej z 29.III.1933 nie podlega uwzględnieniu, o ile dłużnik przy tym nie uregulował powyższych odsetek i kosztów. (S. N. C. I. 421/36 7.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 865).*

8.

Zażądanie spłaty długu hipotecznie zabezpieczonego, co do którego dłużnik popadł w zwłokę z zapłatą odsetek, jest wypowiedzeniem, chociażby dłużnik nie użył wyrażenia „wypowiadam pożyczkę". (S. N. C. II. 295/37 15.VI. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 43).*

—

v) Kodeks Zobowiązań.

29; 30.

Zachowanie się, z którego ma wynikać oświadczenie woli, musi być takie, że przy rozsądnej, zgodnej z zasadą uczciwości i wzajemnego zaufania i ze zwyczajami obrotu ocenie tego zachowania się nie można nie wysnuć wniosku, iż w ten sposób została wyrażona wola danej określonej treści.

Samo milczące przyjmowanie zaległego czynszu, wypłacanego w dowolnych terminach po umówionym terminie zapłaty nie może uchodzić za wyrażenie zgody na taki sposób płacenia czynszu w przyszłości i zmianę pod tym względem zawartej umowy. (S. N. C. III. 2566/ 36 24.III - 29.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 90).*

37 § 1; 39.

Ustalenie sądu, że pozwany przy podpisywaniu weksla nie znajdował się w błędzie, tudzież że powód nie dopuścił się podstępu, nie podlega zaskarżeniu w postępowaniu kasacyjnym. (S. N. C. II. 474/37 15.VII.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 16).*

55; 109 § 1; 621.

Ustawa nie przepisuje do zawarcia ugody żadnej specjalnej formy, a więc ujęcie ugody w formę protokółu, spisanego w kancelarii adwokackiej, nie powoduje nieważności tej ugody ani nie sprzeciwia się porządkowi prawnemu lub publicznemu. (S. N. C. II. 2314/36 28.I. 1937. — *Zb. C. 2/38 p. 60).*

56.

Umową, którą pracodawca obowiązuje się nie robić doniesienia karnego przeciwko pracownikowi i wydać mu świadectwo pracy, że zwolniono go na własne żądanie wzamian za zobowiązanie osób trzecich do wynagrodzenia szkody, spowodowanej przewinieniem pracownika, jest nieważna, bo sprzeciwia się dobrym obyczajom i porządkowi publicznemu. (S. N. C. II. 1567/36 16 - 23.XI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 33).*

165 § 1.

Za nietrafne posądzenie o kradzież nie należy się poszkodowanemu zadośćuczynienie za krzywdy moralne, jeżeli posądzenie było według okoliczności sprawy usprawiedliwione. (S. N. C. II. 1854/36 12.XII.1936. — *Gł. Adw. 1/38 s. 26).*

166.

Sąd może odmówić zadośćuczynienia za krzywdy moralne doznane przez najbliższych wskutek śmierci poszkodowanego, jeżeli uzna, że krzywda jest minimalna. (S. N. C. II. 2012/ 36 4.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 867).*

166.

Nawet trzyletnie dziecko posiada na tyle rozeznania, aby odczuć boleśnie śmierć ojca i dlatego należy mu przyznać zadośćuczynienie za krzywdę moralną, wyrządzoną przez spowodowanie śmierci ojca. (S. N. C. II. 1318/37 29.XI.1937. — *Prz. Sąd. XIII p. 209).*

166; XXXV § 1 lit. „a".

Art. 683 t. X cz. 1 zw. pr. pozostał w mocy po wejściu w życie kodeksu zobowiązań.

Odpowiedzialność właścicieli przedsiębiorstw kolejowych, ustanowiona art. 683 t. X. cz. 1 zw. pr., powinna być po wejściu w życie kod. zob. rozumiana w granicach i na zasadzie artykułów tego kodeksu, w szczególności art. 166, a więc obejmować nie tylko straty materialne, lecz i szkodę moralną.

Użyte w kod. zob. wyrażenie „krzywda moralna" obejmuje wszelką krzywdę natury psychicznej, a więc każde rzeczywiste w tej dziedzinie cierpienie. (S. N. C. I. 2955/36 3 - 16. XI.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 13).*

166.

Utrata nadziei przez rodziców doczekania się z dziecka podpory starości należy do sfery krzywdy moralnej, uprawniającej do żądania zadośćuczynienia za spowodowanie śmierci

dziecka wskutek uszkodzenia ciała. (S. N. C. II. 2097/36 15.I.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 54).*

166.

Podwyższenie przez sąd apelacyjny zadośćuczynienia za krzywdy moralne z jednego złotego do ośmiuset złotych nie może być z tej przyczyny zwalczane, że poszkodowany dochodzi swych roszczeń na prawie ubogich. (S. N. C. II. 2097/36 15.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 867).*

168; 169.

Przelew wierzytelności pogorzelowej wbrew zakazowi, zawartemu w dołączonych do polisy ogólnych warunków ubezpieczenia i bez pozwolenia Zakładu Ubezpieczeń jako dłużnika, nie wiąże zakładu. (S. N. C. II. 2265/36 5.II.1937.— *Zb. C. 2/38 p. 69).*

188 § 1.

Odpowiedzialność nabywcy majątku lub przedsiębiorstwa na podstawie art. 188 § 1 kod. zob. nie należy do okoliczności, czy nabywca wzbogacił się przez nabycie. (S. N. C. III. 2428/37 9.XII.1937. — *N. K. Z. 15/38 s. 58).*

206 § 1.

Ustawa o ochronie lokatorów w art. 11 liczba 2 a) stanowi, że za ważną przyczynę odstąpienia od umowy najmu należy uważać, jeżeli lokator mimo upomnienia zalega z zapłatą co najmniej dwóch następujących po sobie rat komornego. Według stałego orzecznictwa Sądu Najwyższego zaległość nie musi wynosić dwóch pełnych rat; wystarczy gdy w czasie płatności następnej raty poprzednia nie jest jeszcze całkowicie zapłacona, gdy więc zaległość przenosi wysokość jednej raty komornego. Zaległość bowiem w zapłacie części raty komornego jest w rozumieniu art. 206 kod. zob. również zaleganiem z zapłatą tej raty komornego. (S. N. C. III. 1568/37 8.VIII.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 57).*

248 § 1.

Przesunięcie terminu płatności wierzytelności hipotecznej z mocy przepisów ustawy z 29 marca 1933, poz. 213, wzgl. dekretu Prez. Rz. P. z 30 września 1935, poz. 448, wyklucza przyjęcie opóźnienia się dłużnika z wykonaniem zobowiązania, jako podstawy żądania odsetek po myśli art. 248 § 1 kod. zob. (S. N. C. II. 1830/37 18.I.1937. — *N. Pal. 3/38 p. 5).*

254 n.

Okoliczność, że dłużnik na podstawie swej wzajemnej pretensji pieniężnej wykonuje prawo zatrzymania na rzeczach wierzyciela, nie wyklucza dopuszczalności potrącenia z wierzytelności pieniężnej wierzyciela. (S. N. C. III. 2198/36 15.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 867-868).*

254 § 1.

Dłużnik może wierzycielowi swemu przedstawić do potrącenia pretensję wzajemną, zabezpieczoną wekslem, choćby nie był w posiadaniu tego wekslu. (S. N. C. II. 1487/37 16.XII. 1937. — *P. P. H. 4/38 p. 1721).*

256 § 2.

Odsetki w czasie sądowego dochodzenia przedawnione mogą być potrącone, jeżeli w czasie, gdy potrącenie było już możliwe, nie były jeszcze przedawnione. (S. N. C. II. 2788/36 11.III. 1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 27).*

259 pt. 1.

Do wierzytelności „dotyczących zwrotu rzeczy" zaliczyć należy roszczenia pieniężne przedstawiające odszkodowanie za zabranie rzeczy w drodze czynności niedozwolonych. (S. N. C. III. 2198/36 15.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

265 § 1.

Wręczenie wekslu nie jest samo przez się zapłatą długu, lecz ma na celu umożliwienie uzyskania zapłaty w trybie przyśpieszonym. (S. N. C. II. 2664/36 23.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

269.

Zakres ulg przyznanych zobowiązanemu przez sąd dotyczy faktycznej oceny sprawy, nie może być więc przez zobowiązanego zaskarżony skargą kasacyjną z tej przyczyny, jakoby przyznane mu ulgi były ze względu na jego stosunki niewystarczające. (S. N. C. II. 2978/36 23. III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

288 § 1.

Zrzeczenie się prawa do fideikomisu i objęcie na skutek tego użytkowania nie stanowi czynności, która może być zaskarżona jako zdziałana ze szkodą wierzycieli. (S. N. C. II. 1001/37 22.X - 5.XI.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 17. Glosa Maurycy Allerhand).*

288 § 2.

Zwalczanie czynności prawnej zdziałanej przez dłużnika zależy tylko od jej obiektywnej zdolności zrządzenia wierzycielowi szkody. Zamiar dłużnika wyrządzenia wierzycielowi szkody nie jest wymagany. (S. N. C. II. 2761/36 13.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

288 § 2.

Wierzyciel nie może żądać uznania czynności prawnej swego dłużnika w stosunku do siebie za bezskuteczną, jeżeli dłużnik za uzyskane z

czynności fundusze nabył wartości majątkowe, które wystarczają na zaspokojenie wierzyciela. (S. N. C. II. 2378/36 5.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 70).*

288; XXXIX.

Zwalczanie czynności prawnej dłużnika, zdziałanej na szkodę wierzyciela przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, ocenić należy według przepisów dawniejszych, chociażby pozew wniesiony został po dniu 1 lipca 1934. (S. N. C. II. 1877/36 19.XII.1936 i C. II. 2250/36 20.V.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

323.

Niesłusznie zarzuca skarga kasacyjna, iż przewidziane w art. 323 k. z. dołożenie uwagi polega na tym, że nabywca do obejrzenia przedmiotu winien zaprosić biegłego, wbrew bowiem mniemaniu skarżącego, zwykła uwaga w rozumieniu art. 323 k. z. polega na tym, aby rozpoznanie wad nabywanego przedmiotu było dostępne dla przeciętnego człowieka przy uważnym obejrzeniu. (S. N. C. I. 1315/36 9.VI.1937.— *Gł. Adw. 2/38 s. 57).*

336 § 1.

Nabywca towaru, który ze swymi roszczeniami odszkodowawczymi występuje dopiero po upływie terminu prekluzyjnego z art. 336 § 1 kod. zob., musi udowodnić winę sprzedawcy w dostawie wadliwego towaru. (S. N. C. II. 1476/36 13.XI.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 868).*

365.

Darczyńca, który popadł w niedostatek, nie może żądać od obdarowanego kwoty, przenoszącej ustawowe odsetki od wartości zbogacenia. (S. N. C. II. 651/37 14.IX.1937. — *N. K. Z. 13/38 s. 51).*

387 § 1.

Wygaśnięcie ustawowego prawa zastawu służącego wynajmującemu następuje przez wyniesienie rzeczy zajętych z przedmiotu najmu tylko wówczas, gdy wyniesienie to odbyło się po dniu 1 lipca 1935 r. (S. N. C. II. 2415/36 9.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 869).*

388.

Zarządca przymusowy domu czynszowego jest uprawniony do wypowiedzenia umowy najmu lokatorowi, który popadł w zaległości czynszowe. (S. N. C. II. 451/37 8.VII.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 71).*

388; 404.

Odstąpienie od umowy najmu z powodu zalegania z czynszem może być złożone w pozwie o zwrot przedmiotu najmu. Nie zależy ono ani od orzeczeń oznaczenia lokatorowi dodatkowego terminu do zapłaty zaległego czynszu, ani od wypowiedzenia umowy najmu. (S. N. C. II. 313/37 10.V.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 18).*

471 § 1.

Zarządzenie przez miejską władzę budowlaną rozbiórki oficyny, w której znajduje się mieszkanie służbowe dozorcy domu, nie stanowi ważnej przyczyny do natychmiastowego rozwiązania z dozorcą umowy o pracę. W razie bezpodstawnego rozwiązania umowy o pracę pracownik ma jedynie roszczenie o odszkodowanie, nie zaś roszczenie o dalsze pozostawanie w stosunku pracy. (S. N. C. II. 2255/36 26.I. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 869).*

517.

Pośrednikowi przy sprzedaży nieruchomości nie należy się wynagrodzenie, jeżeli nie doszło do zawarcia umowy kupna - sprzedaży przez strony w formie aktu notarialnego. (S. N. C. II. 1979/36 22.XII.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 869).*

538 § 1.

Utrzymujący hotel w miejscowości kuracyjnej nie jest, w myśl art. 538 k. z., odpowiedzialny przed lokatorem za straty, zrządzone przez dokonaną z pokoju parterowego kradzież, do której przyczynił się przez swoją nieostrożność lokator, pozostawiając na noc otwarte okno. (S. N. C. I. 2755/36 19.XI.1937. — *N. K. Z. 11/38 s. 42).*

538 § 1.

Właściciel pensjonatu znajdującego się pod sekwestrem sądowym nie odpowiada osobiście gościom za kradzież dokonaną w pensjonacie na ich szkodę przez osoby trzecie. (S. N. C. II. 1944/36 17.XII.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 869).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE

B₁. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego.

322; 323.

Uregulowane w prawie materialnym postępowanie w przedmiocie potwierdzenia przez sąd aktu przysposobienia, mające szczególny charakter, wyklucza, wbrew przepisom proceduralnym, nakazującym uzasadnienie wyroku, możności ujawnienia powodów rozstrzygnięcia, które łącznie z wydaniem wyroku pozostawione jest w całości uznaniu sądów wyrokujących. (S. N. C. I. 1178/37. 22.IX.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179).*

—

b) Kodeks Cywilny Napoleona.

813.

Dopóki wylegitymowanie się spadkobierców w trybie postępowania hipotecznego, przewidzianego w art. 125-131 *ust.* hip., i wyjednanie przez nich decyzji sądu w przedmiocie uchylenia spadku wakującego nie nastąpiło, wyznaczony kurator jest jego wyłącznym reprezentantem. (S. N. C. I. 1027/37 3.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 874).*

955.

Odwołanie darowizny z powodu niewdzięczności stosuje się do wszelkich darowizn, między innymi i do darowizn obciążliwych i zastosowanie zasady odwołalności darowizn z powodu niewdzięczności ma charakter ogólny. (S. N. C. I. 113/36 25.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

1003.

Samo nazwanie danej osoby w testamencie zapisobiorcą ogólnym nie przesądza kwestii, czy jest ona zapisobiorcą ogólnym, czy też szczególnym, gdyż o charakterze zapisu rozstrzyga jedynie treść testamentu oraz zakres nadanych nim praw spadkowych zapisobiorcom. (S. N. C. I. 1979/36 4.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179).*

1165.

Osoby trzecie mogą udowadniać, że wierzycielem zaliczenia jest nie nadawca przesyłki kolejowej, lecz kto inny. (S. N. C. I. 1722/36 8.IV.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 1).*

1167.

Prawo zaskarżenia przez wierzyciela aktu w drodze skargi pauliańskiej z art. 1167 k. c. w przypadku, gdy wierzytelność jego jest późniejsza od tego aktu, przysługuje mu tylko wtedy, jeżeli oszukanie zostało specjalnie przeciwko niemu skierowane w przewidywaniu powstania jego wierzytelności. (S. N. C. I. 2802/36 6.X.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 12).*

1304.

Ponieważ niezachowanie form, przewidzianych w art. 434, 435 i 436 kcp. przy sprzedaży przez nieletniego nieruchomości nie stanowi o nieistnieniu umowy z samego prawa, lecz daje tylko możność nieletniemu żądania uznania takiego aktu za nieważny, do umów powyższych ma zastosowanie art. 1304 kc. odnośnie do terminów przedawnienia. (S. N. C. I. 1453/36 24.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

1328.

Jeżeli istnienie samej umowy najmu lokalu nie było sporne, a lokatorka na dowód zaplacenia czynszu, wypływającego z tej umowy, złożyła pokwitowanie poprzedniego właściciela domu, to sam brak daty pewnej na wspomnianym pokwitowaniu nie może być dostateczną podstawą do uznania takiego pokwitowania za nie wiążące nowego właściciela domu, do pokwitowań bowiem z wykonania obowiązku umownego art. 1328 k. c. Nap., mówiący o aktach w znaczeniu ściślejszym, nie ma zastosowania. (S. N. C. I. 1044/36 22.I.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 55).*

1348 pt. 4.

W razie utraty ksiąg handlowych banku pozostałych w Rosji, może Sąd stosownie do art. 1348 p. 4 k. c. dopuścić dowód ze świadka oraz uznać za stwierdzoną wysokość ostatecznego salda rachunku pozwanego na zasadzie przedstawionego przez bank wykazu stanu specjalnych bieżących rachunków. (S. N. C. I. 2549/36 15.X.1937. — *G. S. W. 8/38 s. 118).*

1384.

Fakt przekroczenia przez organ władzy przysługujących mu uprawnień nie odbiera jego czynnościom charakteru aktu władzy, lecz skutkuje jedynie osobistą jego odpowiedzialność. (S. N. C. I. 2086/36 30.XII.1936. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179).*

1384.

Za szkody, zrządzone w pościgu za bandytami osobom trzecim, Skarb Państwa odpowiedzialności nie ponosi. (S. N. C. I. 2865/36 13.X.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 152).*

1648.

Artykuł ten stosuje się, w drodze analogii do wad ukrytych robót budowlanych, jeśli roboty te miały charakter tylko upiększający lub konserwujący.

Sąd meriti winien uzasadnić, jakie szczególne okoliczności skłoniły go do liczenia terminu dla wytoczenia akcji, w art. 1648 przewidzianej, od daty wykonania robót, a nie od daty ujawnienia wad. (S. N. C. I. 1435/36 25. II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

1720.

Nowonabywca nieruchomości obowiązany jest do wykonania niedokonanego dla lokatora przez poprzedniego właściciela remontu. (S. N. C. I. 2438/36 19.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

2219; 2229.

Z mocy art. 2219 i 2229 K. N. dla nabycia przez przedawnienie prawa własności do nieruchomości wymagane jest tylko jej posiadanie w ciągu pewnego okresu czasu w sposób ciągły, nieprzerwany, jawny, wyłączny i pod tytułem właściciela, bez względu na to, czy i w ja-

kich granicach jest się jej właścicielem. (S. N. C. I. 1611/36 3.III.1937. — *Prz. Not. 6/38 s. 6).*

2244.

Na mocy art. 2244 K. C. Nap. i § 3 ustawy z d. 8.II.1900 (austr. Dz. pr. p. Nr 29) w brzmieniu, ustalonym ustawą z dn. 7.VII.1921) D. U. poz. 413 (wytoczenie przez Zakład Ubezpieczeń od Wypadków powództwa o zasądzenie zaległych opłat przerywa bieg przedawnienia roszczeń zakładu, okoliczność zaś, że następnie w ciągu pewnego dłuższego okresu czasu sprawa nie była w sądzie popierana, nie pozbawia mocy tego przerwania; przy tym dopóki trwa przyczyna, która przerwała przedawnienie, tj. dopóki trwa proces, nie może się rozpocząć bieg nowego przedawnienia (por. Zb. O. S. N. z r. 1933 poz. 92). (S. N. C. I. 1079/36 27.I.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 152-153).*

2262.

Przedawnienie na zasadzie art. 2262 kc. wszelkich skarg z upływem lat trzydziestu ma zastosowanie nawet wówczas, gdy skarga dotyczy umowy nieważnej z mocy samego prawa, jeżeli umowa ta została wykonana i przedmiotem powództwa jest żądanie powrotu do stanu poprzedniego, wobec bowiem przepisu art. 2262 po upływie lat trzydziestu istniejący stan rzeczy, chociaż nie oparty na prawie, gdyż mający za źródło czynność nieważną, nie może już być w drodze skargi sądowej zakwiestionowany. (S. N. C. I. 1452/36 23.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

2265.

Spadkobranie nie może być poczytywane za tytuł prawny, wymagany przez art. 2265 dla nabycia własności nieruchomości na mocy przedawnienia, przewidzianego w tym przepisie prawa, gdyż posiadanie spadkobiercy jest jedynie dalszym ciągiem posiadania samego spadkodawcy, a przeto dla zastosowania art. 2265 kc. ma znaczenie tylko charakter tytułu prawnego, na mocy którego zaczęło się posiadanie spadkodawcy. (S. N. C. I. 1195/36 3.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875).*

2271.

Gdy remont samochodu był dokonany z materiałów właściciela samochodu, do kosztów remontu ma zastosowanie przedawnienie z art. 2271 k.c. a nie z art. 2272 dotyczącego sprzedaży, którą stanowi remont z materiałów będących własnością tego, kto remontu dokonał. (S. N. C. I. 1945/36 13.V.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179).*

2272.

Do czynszu wieczystego stosuje się przedawnienie pięcioletnie. (S. N. C. I. 2682/36 23.IX. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179*).

2277.

Do przypadającego z umowy eksploatacji kopalni wynagrodzenia, stanowiącego cenę sprzedażną minerału, który będzie wydobyty z kopalni w ciągu wskazanego w umowie czasu, nie ma zastosowania przedawnienie z art. 2277 kc., lecz podlega ono ogólnemu przedawnieniu z art. 2262 kc., chociażby było płatne nie jednorazowo, lecz periodycznie oraz w wysokości nie z góry określonej, lecz od ilości wydobytego minerału. (S. N. C. I. 1158/36 5.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 875-876).*

—

c) Ust. hipot. 1818 r.

19.

Podstawą do rozstrzygnięcia sporów w przedmiocie użytkowania przez włościan z przysługujących im służebności i praw do tych służebności w zasadzie jest zatwierdzona tabela likwidacyjna, wpisy zaś ulegające wciągnięciu do wykazu hipotecznego nieruchomości służebnej na mocy itsniejących zapisów tabelowych są całkowicie uzależnione od ostatnich, nie mogą zmieniać ich charakteru i w ogóle nie mają decydującego znaczenia przy ustaleniu prawa do służebności ani w stosunku do pierwotnych właścicieli osad tabelowych, ani też osób trzecich, nabywających poszczególne osady nie na zasadzie wykazu hipotecznego nieruchomości służebnej, lecz na podstawie tabeli likwidacyjnej danej wsi i zawierających akty nie w księdze hipotecznej dziedziny służebnej, a przeto o zastosowaniu do takich nowonabywców osad tabelowych art. 19 prawa hipotecznego z 1818 roku nie może być mowy. (S. N. C. I. 1496/36 17.III.1937. — *Prz. Not. 6/38 s. 18).*

20.

Gdy władze ziemskie, zastępujące przy dokonaniu przymusowej parcelacji właściciela, który uzyskał zezwolenie na parcelację, zgłosiły się do hipoteki z wnioskiem o dokonanie przymusowej pracelacji już po przepisaniu tytułu własności na nowego nabywcę oraz po wykreśleniu z wykazu hipotecznego poprzedniego właściciela, wniosek taki jako sprzeciwiający się prawom ujawnionego w dziale II wykazu hipotecznego nabywcy ulega z mocy art. 20 ustawy hipotecznej oddaleniu. (S. N. C. I. 879/36 13.I.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 179).*

30.

W dziale II wykazu hipotecznego nieruchomości, wywołanej do pierwiastkowej regulacji, może być ujawniony jako właściciel nieruchomości ogół właścicieli osad tabelowych danego miasta. Nieruchomości zapisane w tabeli likwidacyjnej jako ziemie ogólne miejskie, prze-

znaczone na pastwiska lub nadane wzamian za serwituty, a nie jako ziemie przeznaczone na cele publiczne gminy, winny być poczytane za własność nie gminy, lecz mieszczan rolników i w ogóle włacicieli osad, zapisanych w tabeli likwidacyjnej miasta. (S. N. C. I. 983/36 5.III-2.IV.1937. — *Prz. Not. 6/38 s. 19).*

47.

Zabezpieczenie hipoteczne wierzytelności obejmuje też przedmiot, przywiązany z woli właściciela do nieruchomości w myśl art. 525 k. c. i stanowiący jej część składową, i wierzyciel hipoteczny może sprzeciwiać się zajęciu tego przedmiotu, dopełnionemu w drodze egzekucji majątku ruchomego, chociażby właściciel majątku wyraził zgodę na dokonanie takiego zajęcia. (S. N. C. I. 2639/36 7.IX.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 7).*

125.

Rozstrzygając kwestię, czy ulega uwzględnieniu żądanie nakazania w wyroku wniesienia pewnego wpisu, hipotecznego, jeśli nie zostało zamknięte postępowanie spadkowe po osobie, której nieruchomość ten wpis ma obciążać, sąd nie może uzasadniać niezamknięciem postępowania spadkowego (art. 125 ust. hip.) oddalenia powyższego żądania, gdyż może to pozbawić stronę w przyszłości możności ponowienia tego żądania w drodze sądowej już po zamknięciu postępowania spadkowego; sąd winien zatem w tym przypadku oddalić jako przedwczesne żądanie wniesienia wpisu do wykazu hipotecznego lub z mocy art. 197 § 1 p. 1 k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu zamknięcia postępowania spadkowego. (S. N. C. I. 1813/36 8.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38, s. 179—180).*

131.

W razie wywołania nieruchomości do pierwiastkowej regulacji hipoteki przez jednego ze spadkobierców i uregulowania jej na siebie, żądanie innych spadkobierców, którzy w terminie prekluzyjnym swych praw nie zgłosili, dokonania działu nieruchomości, jest przedwczesne i służy im tylko prawo poszukiwania w drodze sądowej swych pretensji do spadku przeciwko współspadkobiercy, do hipoteki wpisanemu. (S. N. C. I. 2882/35 9.X.1936. — *Prz. Not. 6/38 s. 19).*

154 u. 2.

Niewzruszalność nabycia przez licytację nieruchomości nie stosuje się do fikcyjnych jej nabywców, jeżeli w istocie nabywcą był dłużnik, który fikcyjnie ją obciążył, aby w drodze egzekucji uzyskać wyłączne prawo własności do nieruchomości ze szkodą prawdziwych jej właścicieli. (S. N. C. I. 1292/36 4.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 67).*

—

d) Prawo o przywilejach i hipotekach.

7 pt. 2.

Z chwilą usunięcia z lokalu przedmiotów lokatora, na których wypuszczającemu w najem służył z mocy art. 7 p. 2 prawa o przyw. i hip. 1825 r. przywilej pod względem komornego, wierzytelność komorniana, tracąc rzeczowe zabezpieczenie, staje się zwykłą wierzytelnością, podlegająca zatwierdzonemu przez sąd układowi, zawartemu przez lokatora z wierzycielami. (S. N. C. I. 1373/35 14.II.1936. — *Prz. Not. 6/38 s. 19).*

—

e) Ust. 24.V.1860 (Dz. Pr. t. 37 Nr 172) o sądach gminnych wiejskich w Królestwie Polskim.

515.

Kucharki lub praczki w szpitalu, prowadzonym przez Ubezpieczalnię Społeczną nie można zaliczyć do służby domowej, której czas pracy nie podlega ograniczeniom, przewidzianym w ustawie o czasie pracy w przemyśle i handlu. (S. N. C. I. 2673/36 11.VI.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 2).*

—

f) Uchw. Komitetu Urządzającego w Królestwie Polskim z dn. 11.XII.1870 (zatw. ukazem z dn. 5.I.1871) w sprawie wynagrodzenia notariuszów za pobór podatku komunalnego od protestów wekslowych (Dz. Pr. t. LXXI s. 69-71).

Ukaz z dn. 11.XII.1870 (pełny Zbiór pr. ros. poz. 49002), przewidujący na rzecz notariuszy wynagrodzenie w wysokości 10% od sum, pobieranych przez nich na rzecz miast przy proteście weksli, został rozciągnięty na województwa wschodnie wraz z rozciągnięciem na nie ustawy notarialnej rosyjskiej mocą cz. II rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn. 31.VIII.1919, dotyczącego ustroju hipotecznego (D. U. Z. C. Z. W. nr 18 poz. 157). (S. N. C. I. 1074/36 19.I.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 152).*

—

B2. POLSKA WSCHODNIA.

a) T. X cz. 1 Zw. Pr.

209.

Świadectwo konstystorza prawosławnego zawierające stwierdzenie faktu urodzenia i chrztu danej osoby, które miały rzekomo miejsce w

obrębie obcego państwa nie może być uznane za dowód. (S. N. C. I. 2403/36 31.VIII.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 180).*

533.

Nie zachodzi przerwa przedawnienia nabywczego, jeżeli posiadacz czyni zabiegi u istotnego właściciela zmierzające do wydania posiadaczowi urzędowego aktu własności, zabiegi takie bowiem świadczą o jego „animus rem sibi habendi". (S. N. C. I. 2582/36 31.VIII.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 180).*

546; 554.

Na wypuszczenie w jednego ze współwłaścicieli majątku swego udziału w dzierżawę konieczna jest w myśl art. 546 i 554 t. X cz. 1 Zw. Pr. zgoda pozostałych i umowa dzierżawy, zawarta bez takiej zgody, jest nieważna. (S. N. C. I. 2613/36 21.IX.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 8).*

567.

Dla uznania, że nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia z mocy art. 567 t. X. cz. 1 Zw. pr., powinien być stwierdzony czyn rozporządzenia się przez właściciela tym właśnie majątkiem, który jest przedmiotem posiadania osoby trzeciej (S. N. C. I. 61/36 17.VI.1936. — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 34).*

594; 595.

Pod rządem tomu X cz. 1 Zwodu praw przy wywłaszczeniu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, w szczególności na cele wojskowe, prawo własności przechodzi na Skarb w momencie faktycznego objęcia w posiadania wywłaszczonej nieruchomości, bez względu na to, kiedy akt formalny został sporządzony. (S. N. C. I. 3016/35 26.V.1936. — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 34).*

684.

Czynności i zaniechania mogą być podstawą żądania odszkodowania jedynie, gdy są bezprawne z punktu widzenia przepisów cywilnych lub karnych, rozpoznając więc spór o odszkodowanie ze straty spowodowane przez zaniechanie sąd ma obowiązek ustalić, czy pozwany zaniedbując dokonania czynności uchybił jakiemu bądź obowiązkowi z mocy prawa nań ciążącemu. (S. N. C. I. 1156/36 12.I.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 180).*

1066^{12}.

Termin z art. 1066^{12} t. X. cz. 1 Zw. pr. stosuje się jedynie do wszczęcia sporów o nieważność testamentów, nie ma zaś nic wspólnego z żądaniem wznowienia lub rekonstrukcji zaginionych akt sprawy o unieważnienie testamentu, podlegającym w przedmiocie przedawnienia działaniu ogólnego przepisu art. 694 t. X cz. 1 Zw. pr. (S. N. C. I. 3/36 17.VI.1936. — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 34).*

1011; 1050.

Zawarty w testamencie warunek rozwiązujący, o ile zdarzenie rozwiązujące ma nastąpić po śmierci testatora, jest sprzeczny z art. 1011 t. X. cz. 1 zw. pr., gdyż pozbawia zapisobiercę nabytych już praw do majątku, i wobec tego wszystkie rozporządzenia testamentowe, ściśle związane z tym warunkiem, są nieważne; jeżeli natomiast spełnienie warunku z natury rzeczy ma nastąpić przed śmiercią testatora, warunek taki nie jest sprzeczny z wyżej powołanym przepisem.

Sołtys, który był wezwany dla poświadczenia podpisów na testamencie, może być przyjęty jako świadek, o ile rzeczywiście położył swój podpis na testamencie i jeżeli przy badaniu stwierdzi okoliczności, przewidziane w art. 1050 t. X. cz. 1 zw. pr. (S. N. C. I. 2654/36 28.IX.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 9).*

1048.

W warunkach art. 1035^2 t. X. cz. 1 Zw. pr. zeznanie urzędującego notariusza, który podpisał testament notarialny za świadka, nie jest sprzeczne z prawem, konieczne jest jednak, żeby notariusz osobiście znał testatora, gdyż inaczej podpis jego nie mógłby być uznany za równoznaczny z podpisem świadka, stwierdzającego zgodnie z art. 1050 tożsamość testatora na podstawie osobistej znajomości. (S. N. C. I. 1572/36 10.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 877).*

2326.

Mocodawca może aprobować czynności swego pełnomocnika, zdziałane z przekroczeniem wydanego mu pełnomocnictwa, przez dobrowolne wykonanie zawartej w jego imieniu umowy; wykonywanie wszakże samej umowy bynajmniej nie oznacza aprobaty umowy w części dotyczącej kary wadialnej, która to część, chociażby była umieszczona w jednym akcie z umową główną, z istoty swej stanowi umowę dodatkową. (S. N. C. I. 1447/36 2.II-20.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 877).*

—

b) Ust. górnicza (t. VII wyd. 1912 r.)

509.

Nieważne są z samego prawa umowy, dotyczące zajęcia na cele górnicze gruntów włościańskich, sporządzone bez zachowania warunków, wymaganych przez art. 500 ust. górn., ze względu, iż zawarty w tym art. zakaz wydany został celem ochrony interesu publicznego.

Postanowienia powyższego art. nie utraciły swej mocy i po wydaniu Konstytucji 1921 r., ponieważ bowiem miały one na celu niedopuszczenie do wyzucia włościan z ziemi i do od-

stępowania przez nich gruntów za zbyt niską cenę nie mogą być uważane za ograniczenia stanowe. (S. N. C. I. 1452/36 23.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 876)*.

—

e) R. G. Z. W. 31.VIII.1919 (p. 510/28 K.) dotyczące wprowadzenia ustroju hipotecznego.

41 pt. 4[1])

Należnościom pracowników umysłowych, opartym na przepisach rozporządzenia z dn. 16.III.1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych, nie służy w razie ogłoszenia upadłości pracodawcy przywilej szczególny, przewidziany w art. 41 p. 4 u. hip. 1919 r., lecz służy tylko przywilej ogólny. (S. N. C. I. 825/36 3.VI.1936. — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 36)*.

—

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks Cywilny austr.

6; 914; 915.

Zastrzeżenie w kontrakcie naftowym, iż mimo upływu czasu, na który prawo do wydobywania minerałów żywicznych nadane zostało przez właściciela gruntu przedsiębiorcy, przedsiębiorca może nadal eksploatować szyb ropodajny aż do jego wyczerpania, jest dopuszczalne i obowiązujące. (S. N. C. II. 2054/36 11.I. 1937. 11. I.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 52)*.

44; 90; 109.

Niemoc płciowa jest powodem rozdziału małżeństwa, jeżeli trwa nieprzerwanie od zawarcia małżeństwa. (S. N. C. II. 1060/37 26.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 1)*.

55.

Mąż nie może dochodzić unieważnienia małżeństwa z powodu rzekomego zawarcia go pod przymusem, jeżeli mieszkał z żoną przez szereg tygodni i utrzymywał z nią stosunki cielesne. (S. N. C. II. 1035/37 8.XI.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 2)*.

109.

Skazanie jednego z małżonków po zawarciu małżeństwa za zbrodnię, popełnioną przed zawarciem małżeństwa, chociażby skazanie było połączone z zawieszeniem wykonania kary, stanowi podstawę do separacji małżeństwa z winy skazanego, jeżeli w chwili zawarcia małżeństwa popełnienie zbrodni nie było wiadome drugiemu małżonkowi. (S. N. C. II. 2528/36 19.II. 1937. — *Zb. C. 2/38 p. 73)*.

[1]) Identyczny z takimże art. U. hip. obowiązującej w Polsce Centralnej.

109.

Bicie żony i odmawianie jej środków na utrzymanie stanowić mogą objaw niebezpiecznego nastawania na jej zdrowie, a tym samym i przyczynę separacji małżeństwiej. (S. N. C. II. 1037/37 7.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 3)*.

139; 141.

Z mocy ustawy rodzice, a spośród nich w pierwszym rzędzie ojciec, mają obowiązek dostarczenia dzieciom ślubnym przyzwoitego utrzymania, dopóki nie mogą się same wyżywić (§§ 139 i 141 uc.). Ale obowiązek ten nie jest bezwzględny; górną granicą jest stanowisko i majątek rodziców. Wynika stąd, że ustawowa odpowiedzialność ojca za koszty utrzymania dziecka nie może sięgać tak daleko, ażeby sprowadziła ruinę majątkową ojca. Tak zatem ojciec nie jest obowiązany zapłacić kosztów utrzymania za jedno ze swoich dzieci Zakładowi dla umysłowo chorych, gdy zaspokojenie tego roszczenia nastąpiłoby z ofiarą pozwanego i jego rodziny, która ma równe prawo do utrzymania jak chora córka leczona w Zakładzie (S. N. C. II. 584/37. 12.VIII.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 27)*.

143.

O zmianach w zakresie obowiązku dziadka do utrzymywania wnuczki Sąd może orzekać w postępowaniu niespornym. (S. N. C. II. 2540/36 19.II.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 20)*.

166; 863; 1042; 1444.

Długoletnia zwłoka matki nieślubnej w dochodzeniu roszczeń przeciwko ojcu nieślubnemu o zwrot wyłożonych przez nią kosztów na utrzymanie dziecka nie świadczy jeszcze sama przez się o milczącym zrzeczeniu się przez matkę jej roszczenia. (S. N. C. II. 2550/36 19.II. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 21)*.

361; 828.

Powództwo oparte na prawie własności o wydanie rzeczy znajdujących się na współwłasności, należy wytoczyć przeciw wszystkim współwłaścicielom. (S. N. C. II. 994/37 21.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 5)*.

364.

Obowiązek wynagrodzenia szkody wynikający z prawa sąsiedzkiego istnieje nawet w braku jakiegokolwiek zawinienia ze strony właściciela zakładu. (S. N. C. II. 774/37 27.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 6)*.

440.

Nabywca kupując nieruchomość mimo, że wiedział o dokonanej przed tym sprzedaży nieruchomości na rzecz osoby trzeciej, działa w złej wierze i nie może powoływać się na to,

że uzyskał wpis prawa własności. (S. N. C. II. 1201/37 8.XI.1937. — *Prz. Not. 6/38 p. 6)*.

469.

Wierzyciele hipoteczni mogą wprawdzie z mocy swego prawa wolnej dyspozycji zrzec się przysługującego im prawa zastawu, jednak wobec przepisu § 469 u. c. nie są uprawnieni do żądania bez zgody właścicieli nieruchomości obciążonej tym prawem zastawu wykreślania tego prawa, gdyż przez to wkroczyliby wierzyciele w niedopuszczalny sposób w prawa tych wierzycieli rozporządzenia zwolnioną hipoteką. (S. N. C. II. 204/37. — *Gł. Adw. 2/38 s. 50)*.

1151.

Oddanie niedojrzałego małoletniego na utrzymanie nie zmienia się w umowę pracy ani w kontrakt służbowy mimo, że umowy o oddanie dziecka na utrzymanie nie zatwierdził sąd opiekuńczy. (S. N. C. II. 841/37 28. IX. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 60)*.

1293; 1313; 1315.

Ubezpieczalnia Społeczna odpowiada za szkody powstałe wskutek niedopełnienia ciążącego na niej obowiązku udzielenia osobie uprawnionej do świadczeń natychmiastowej potrzebnej pomocy lekarskiej. Do rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności jest bez znaczenia okoliczność, że telefoniczne żądanie pomocy lekarskiej nie zostało wpisane w odpowiedniej książce Ubezpieczalni, jeżeli telefoniczne żądanie pomocy lekarskiej zostało przez Ubezpieczalnię przyjęte i potwierdzone obietnicą przysłania bezzwłocznie tej pomocy. Ubezpieczalnia Społeczna odpowiada za winy osób, którymi się posługuje przy wykonywaniu swego obowiązku, zwłaszcza gdy chodzi o dopełnienie świadczenia, wynikającego ze stosunku obowiązkowego umownego. (S. N. C. II. 1793/37 13.IX.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 56)*.

1293; 1295; 1327.

Uprawniony do dochodzenia szkody nie może zaliczyć na szkodę swą wydatków, których normalnie nie byłby uczynił. (S. N. C. H. 975/37 18.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. p. 13)*.

1389.

Roszczenie pracownika do pracodawcy o odszkodowanie z powodu zaniedbania obowiązku zgłoszenia go do ubezpieczenia jest roszczeniem prywatno-prawnym.

Ugoda, którą pracownik, już po rozwiązaniu stosunku pracy zrzekł się wszelkich roszczeń z tego stosunku, obejmuje w braku odmiennego zastrzeżenia także roszczenia odszkodowawcze pracownika z powodu niezgłoszenia go przez pracodawcę do ubezpieczenia. (S. N. C. II. 1185/37 13. XI. 1937. *Prz. U. S. 4/38 p. 66)*.

1392.

Przelew wierzytelności, która wygasła przez zapłatę, nie nadaje cesjonariuszowi prawa do dochodzenia nabytej wierzytelności. (S. N. C. II. 2547/36 12.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 878)*.

1486 p. 5.

Roszczenie pracownika za nieudzielony urlop jest wierzytelnością z kontraktu służbowego, zatem przedawnia się do trzech lat, bez względu na to czy wynika wprost z umowy pracy, czy z ustawy normującej stosunki pracy. (S. N. C. II. 2234/36 19. I. 1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 50)*.

1392.

Cesja roszczeń nadawcy przesyłek kolejowych o wypłatę przez kolej zaliczek, którą obciążone zostały przesyłki, dokonana przy wręczeniu cesjonariuszowi kolejowych zaświadczeń zaliczeniowych, jest przeciwko wierzycielom cedenta skuteczna. (S. N. C. II. 1036/37 2. X. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 14)*.

1402.

Jeżeli nabywca samochodu złożył oświadczenie przewidziane w § 1402 kc., którym zobowiązał się cenę kupna za samochód uiścić do rąk osoby trzeciej, wskazanej mu przez sprzedawcę, nie może osobie tej przeciwstawiać zarzutu, że samochód nie odpowiada umowie lub ma wady. (S. N. C. I. 216/36 14.V.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 878)*.

1409.

Żona, która obejmuje przedsiębiorstwo handlowe swego męża lub osoby blisko z nią spowinowaconej, odpowiada za znane jej długi dotychczasowego właściciela przedsiębiorstwa z prowadzenia tego przedsiębiorstwa wynikające. (S. N. C. II. 2519/36 19. II. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 18. Glosa Franciszek Bossowski)*.

1409.

W odniesieniu do nabywcy majątku lub przedsiębiorstwa, na którego z mocy ustawy przechodzi dług zaciągnięty przez zbywcę, obowiązuje taki sam termin przedawnienia, co w odniesieniu do zbywcy. Termin ten rozpoczyna biec od dnia nabycia majątku lub przedsiębiorstwa. Przerwa przedawnienia w odniesieniu do zbywcy jest bezskuteczna w stosunku do nabywcy, chociaż nabycie nastąpiło w toku sporu wytoczonego przeciwko zbywcy. S. N. C. II. 1909/36 3. XII. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 878)*

1431.

Sprzedaż gruntów probostwa, dokonana przez proboszcza bez zezwolenia biskupa, jest nieważna. Proboszcz jest więc obowiązany zwrócić cenę kupna osobie, od której ją po-

brał. (S. N. C. II. 235/35 14. V. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 878).*

1486 p. 5.

Roszczenie pracownika za nieudzielony urlop jest wierzytelnością z kontraktu służbowego, zatem przedstawia się do trzech lat, bez względu na to czy wynika wprost z umowy pracy, czy z ustawy normującej stosunki pracy. (S. N. C. II. 2234/36 19. I. 1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 50).*

1486. p. 5.

Roszczenie zarządcy wspólnej realności o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu nie podlega krótszemu przedawnieniu z § 1486 p. 5. (S. N. C. II. 15. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 878).*

1500.

Nabywca, który przy nabyciu nieruchomości nie dołożył odpowiedniej staranności, aby przekonać się o zgodności stanu tabularnego ze stanem faktycznym, nie może powoływać się na zaufanie do ksiąg publicznych. (S. N. C. II. 638/37 26.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 15).*

—

b) Ust. 25. VII. 1871 (Dz. p. p. nr. 95) hipoteczna.

0.

Wpisowi hipoteki sądowej na idealnej części nieruchomości nie stoi na przeszkodzie ta okoliczność, że dłużnik na podstawie odrębnego aktu nabył na własność także inną idealną część tegoż przedmiotu hipotecznego. (S. N. C. II. 238/36 20. V. 1936. — *Prz. Not. 6/38 s. 19)*

3; 10.

Umowa o zniesieniu współwłasności realności przez dział fizyczny nie musi obejmować wszystkich parcel objętych wykazem hipotecznym. (S. N. C. II. 60/37 22. X. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 24).*

—

c) Ust. 7.VII.1886 (Dz. p. p. nr. 140) o drogach koniecznych.

1.

W postępowaniu o ustanowienie drogi koniecznej strona, która zgodziła się na sposób jej ustanowienia, nie może żalić się na orzeczenie zapadłe zgodnie z jej oświadczeniem. (S. N. C. II. 164/37 16. IX. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 29).*

—

d) Ust. 27.IV.1896 (Dz. p. p. Nr 70) o interesach na raty.

4 u. 3.

Kupiec, który sprzedał ruchomości na raty, nie może dochodzić ceny kupna, jeżeli towar dostarczony ma wady, których nie usunął. (S. N. C. II. 2896/36 18.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 879).*

—

e) Ust. 9. VIII. 1908 (Dz. p. p. roz. 162) o odpowiedzialności za szkodę wynikłą z ruchu samochodowego.

1; 6 lit. „a".

1. Mimo, że przepisy § 1 ustawy z dnia 9 sierpnia 1908 r. o odpowiedzialności za szkodę wynikłą z ruchu samochodowego (Dz. p. p. Nr 162) mają w zasadzie zastosowanie tylko do szkody, zrządzonej ruchem samochodu, to jednak należy je również stosować w przypadku, gdy szkoda nastąpiła w czasie, gdy samochód wprawdzie stał, lecz motor jego pracował.

2. Niewniesienie pozwu w terminie, przewidzianym w § 6 lit. a ustawy z dnia 9. VIII. 1908 r., nie zamyka drogi dla dochodzenia roszczeń odszkodowawczych z mocy innych ustaw (S. N. C. II. 2651/36 23.II.1937. — *Zb. C. 2/37 p. 76).*

—

B4. POLSKA ZACHODNIA.

a) Kodeks Cywilny Niemiecki.

133; 157.

Podpisanie przez członków rady nadzorczej spółdzielni dokumentu poręczenia pod napisem „Rada Nadzorcza" nie wyklucza ustalenia woli zobowiązania się osobistego członków rady nadzorczej, jeżeli szczególne okoliczności sprawy przemawiają za tym, że zobowiązać mieli się poszczególni członkowie, nie chodziło natomiast o zobowiązanie spółdzielni. (S. N. C. III. 1456/35 19.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882).*

133; 157; 611; 612; 626; 628.

Jeżeli według statutu Zakładu, do którego pracownik został przyjęty, organy Zakładu sprawują władzę dyscyplinarną nad pracownikami, jeżeli Zakład należał do kategorii instytucji, w których obowiązywały przepisy o wykonywaniu takiej władzy i jeżeli przy rozumnej ocenie zachodzących stosunków pracownik liczyć się musiał, że w nowym miejscu pracy podobne przepisy będą obowiązywały, to przez podjęci epracy w Zakładzie dał w sposób dorozumiany wyraz woli, że na zaprowadzenie szczegółowych przepisów dyscyplinarnych, przyjętych ogólnie w takich instytucjach, wyraża swoją zgodę.

Przepisy dyscyplinarne wydane w stosunku prywatno-prawnym podczas jego trwania działają wstecz, jeżeli wydanie ich już przy zawarciu umowy usług było przewidziane. Przepisy takie nie są bowiem żadną normą prawną, lecz

mają charakter postanowień umowy, działają zatem zgodnie z treścią umowy usług.

Jeżeli pracownik w umowie usług poddał się przepisom dyscyplinarnym, mającym być wydanymi podczas trwania stosunku służbowego, to do czasu wydania tych przepisów sankcje dyscyplinarne ograniczać się mogły tylko do zwolnienia pracownika w warunkach przewidzianych w prawie cywilnym, natomiast niedopuszczalne było podczas trwania stosunku usług zmniejszenie wynagrodzenia pracownika.

Prawidłowe wypowiedzenie spowodu istnienia ważnych przyczyn rozwiązuje ostatecznie stosunek pracy, wobec czego przywrócenie tego stosunku nastąpić może nie przez cofnięcie wypowiedzenia, lecz w drodze zawarcia nowej umowy. O ile co prawda do zawarcia umowy niekonieczne jest dopełnienie szczególnych warunków formalnych, może już samo oświadczenie cofnięcia i przyjęcie jego do wiadomości uzasadnić nawiązanie nowej umowy.

Zawieszenie prywatno-prawnego pracownika w pracy w drodze dyscyplinarnej przy równoczesnym ograniczeniu jego wynagrodzenia aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego zobowiązuje pracownika do zwrotu wynagrodzenia pobranego naprzód za czas aż do zwolnienia oraz wyklucza prawo do żądania uzupełnienia wynagrodzenia, jeżeli pracownik w drodze dyscyplinarnej został zwolniony. Wynagrodzenie bowiem za czas po zwolnieniu pobrane zostało bez przyczyny prawnej. Wypłata zaś obniżonego wynagrodzenia nastąpiła na tej podstawie, że pracownik został warunkowo zwolniony ze służby i że warunkowo obniżono mu wynagrodzenie. (S. N. C. III. 71/35 22. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882 i 884)*

135; 136; 932.

Osoba, która nabyła zajęte rzeczy w złej wierze, t. j. wiedząc o ich zajęciu, nie staje się ze względu na przepisy § § 135, 136 i 932 k. c. niem. ich właścicielką w stosunku do wierzyciela, na którego rzecz ruchomości zostały zajęte. (S. N. C. III. 3277/36 15. X. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 26)*

151.

Pozostawienie bez odpowiedzi wniosku o prolongatę zapłaty składki ubezpieczeniowej, stawionego po wezwaniu do zapłaty w zakreślonym terminie, nie może uchodzić za zgodę na prolongatę, skoro zakład ubezpieczeń już przedtem określił swoje stanowisko co do zaległej składki. (S. N. C. III. 319/35 5. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882)*

206; 852.

Jeżeli zakon, stanowiący osobę prawną, prawa kanonicznego, został wpisany jako stowarzyszenie do rejestru stowarzyszeń, to wpis ten nie stworzył nowej odrębnej od zakonu osoby prawnej, gdy zakres interesów, praw i obowiązków, który według prawa pozostał ten sam bez zmian. W tym przypadku instytucja prawa kanonicznego i instytucja prawa świeckiego tworzą jedną, tę samą osobę prawną, która podlega, dopóki jest zarejestrowana, formalnym przepisom prawa świeckiego, lecz istnienie swe opiera na przepisach prawa kanonicznego. (S. N. C. II. 1603/36 10.XII.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 27)*

250.

Oświadczenie osoby, która wyrządziła szkodę, że stanu pierwotnego przywrócić nie chce, uprawnia poszkodowanego do żądania odszkodowania w pieniądzach. (S. N. C. III. 2198/36 15.III.1937. — *R. P. E. S 4/37 s. 882).*

254; 393; 823 u. 1.

Przedsiębiorstwo handlowe podpada pod pojęcie prawa, chronionego w myśl § 823 ust. 1 k. c.

Spór sądowy, toczący się o roszczenie, nie wyklucza dopuszczalności potrącenia tego roszczenia w innym sporze.

Wierzytelnością, dotyczącą zwrotu rzeczy samowolnie zabranych, jest także roszczenie o wynagrodzenie pieniężne zamiast żądania zwrotu rzeczy, samowolnie zabranej. (S. N. C. III. 2198/36 5.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 85).*

274; 432, 747; 751 zd. 2; 985, 1011.

Posiadacz pociągnięty przez jednego z współwłaścicieli do wydania rzeczy do rąk przechowawcy, nie może wykonywać prawa zatrzymania na podstawie roszczenia służącego mu wobec innego współwłaściciela. (S. N. C. III. 956 /36 26. II. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882)*

280; 325; 433.

Ustawa nie zabrania sprzedawania cudzej rzeczy. Sprzedający przejmuje w takich wypadkach obowiązek postarania się o rzecz i dostarczenie jej kupującemu. Po stronie sprzedającego zachodzi pierwotna niemożność świadczenia. Kupujący może domagać się świadczenia umówionego, nie ma natomiast obowiązku ograniczyć się do żądania odszkodowania pieniężnego w razie, gdy dłużnik nie świadczy. (S. N. C. III. 219/35 15. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882)*

313; 681.

1. Forma z § 313 k. c. nie jest potrzebna dla umowy polecenia i nabycia nieruchomości.

2. Wyszczególnienie w umowie polecenia specjalnie obowiązku wydania własności nieruchomości nabytej na podstawie tego polecenia nie daje podstawy do uznania iż umowa w tej części nie jest umową polecenia; powtórzenie bowiem przepisu § 681 k. c. wobec tego,

iż przepis ten nie ma charakteru umowy bezwzględnie obowiązującej, jest dopuszczalne i nie zmienia znaczenia umówionego zobowiązania. (S. N. C. III. 2539/36 22. II. 7937. — *Zb. C. 2/38 p. 75)*

516; 518; 812; 873; 1117 u. 2.

Jeżeli dokonanie darowizny zależne jest od wpisu prawa rzeczowego do księgi hipotecznej, darowizna dochodzi do skutku tylko wówczas, gdy wola darowania istnieje jeszcze w chwili wpisu. W wypadku, gdy darujący przed wpisem umrze, wola jego działa dalej aż do chwili powzięcia innej woli przez spadkobierców, przy czym wystarczy powzięcie innej woli chociażby przez jednego współspadkobiercę, gdyż nie chodzi o odwołanie żadnej czynności prawnej, tylko o istnienie woli wszystkich darczyńców w czasie dokonania darowizny.

Jednostronne zezwolenie na wpis długu gruntowego nie może być samo przez się tłumaczone jako oferta darowizny. Jakkolwiek bowiem z § 518 ust. 1 zd. 2 możnaby wnosić, że ujawnienie woli darowania nie jest konieczne, o ile chodzi o zobowiązanie abstrakcyjne, to jednak i w tym wypadku akt musi mieć charakter obligatoryjny, czyli musi uzasadniać zobowiązanie do świadczenia. Zezwolenie zaś na wpis długu gruntowego może być tylko podstawą do rzeczowej zgody z § 873 kc., czyli czynności, która żadnego zobowiązania nie uzasadnia.

Dokonanie darowizny jest możliwe także przez ustanowienie długu gruntowego, gdyż dług gruntowy jest prawem abstrakcyjnym, uprawniającym do świadczenia z gruntu, nie uzasadnia natomiast żadnego zobowiązania, które nie czyniłoby zbędnej formy z § 518. Do dokonania darowizny przez ustanowienie długu gruntowego wystarczy już złożenie w wiążącej i nieodwołalnej formie oświadczeń prowadzących do nabycia długu gruntowego, zwłaszcza w formie z § 1117 ust. 2. Pod względem związania i nieodwołalności rozróżnić należy pomiędzy materialnym prawem kodeksu cywilnego, a formalnym prawem hipotecznym. Oświadczenia z § 19 ust. o księg. hip. ujęte w formę § 29 tej ustawy są wiążące i nieodwołalne z chwilą dojścia do urzędu hipotecznego. Materialne związanie i nieodwołalność zależne są od dopełnienia przesłanek z § 873 kc. Dla kwestii dokonania darowizny istotną jest tylko związanie i nieodwołalność materialna. Jeżeli w szczególności urząd hipoteczny na podstawie formalnie nieodwołalnego zezwolenia zapisze prawo rzeczowe, jednak nie było oświadczeń w myśl § 873 kc., a mianowicie dlatego, że były one odwołalne i je odwołano, to prawo rzeczowe nie powstało w myśl wpisu, a tym samym darowizna nie została dokonaną, gdyż dokonanie streszcza się w nabyciu prawa materialnego a nie formalnego wpisu, niezgodnego z prawem materialnym.

Chociaż na podstawie § 812 strona żądać może wyzbycia się przez przeciwnika wpisu do księgi hipotecznej prawa osiągniętego jej kosztem bez podstawy prawnej, to jednak w drodze tej nie może uzyskać przywrócenia stanu poprzedniego, jeżeli stan ten nie odpowiada rzeczywistości, a więc gdyby przez przywrócenie stanu poprzedniego księga hipoteczna stałaby się błędna. (S. N. C. III. 236/36 13.III. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 882—883 i 885)*

547; 551.

Objęcie mieszkania przez lokatora mimo odmowy remontu ze strony wynajemcy nie musi jeszcze świadczyć o tym, że lokator zrzekł się roszczenia o dokonanie przez najemcę nakładów koniecznych.

W razie zapłacenia czynszu za pewien okres z góry bez równoczesnego umówienia jak płacony ma być czynsz po upływie tego okresu, decyduje norma ustawowa, czyli że czynsz należy płacić z dołu. (S. N. C. III. 305/35. 15. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 883—884).*

812; 894; 994.

Na podstawie tego przepisu żądać może zbywca nieruchomości przepisania prawa własności na siebie, gdy czynność przewłaszczenia na rzecz nabywcy była nieważna, albowiem sam wpis przedstawiać może korzyść, którą w § 812 określono słowem „coś". Jednakże przywrócenie wpisu na rzecz zbywcy odpowiadać musi prawdziwemu stanowi prawnemu, czyli że zbywca musi być właścicielem, gdyż sąd procesowy nie może wyrokiem swoim przyczyniać się do błędnych wpisów w księdze wieczystej.

Powód dochodzący sprostowania księgi hipotecznej przez wpisanie siebie jako właściciela na tej podstawie, że akt przewłaszczenia nieruchomości na pozwanego jest nieważny, nie może powództwa opierać na okolicznościach, które przemawiają przeciwko nabyciu prawa własności przez powoda samego, mimo, że był zapisany, jako właściciel.

Posiadacz nieruchomości, od którego właściciel żąda wydania jej na podstawie przepisów o niesłusznym wzbogaceniu może swe roszczenia wzajemne o zwrot nakładów oprzeć na przepisie § 994 kc., według którego decyduje rzeczywista wysokość nakładów, chociażby nie powiększałyby już one wartości nieruchomości, nie ma natomiast obowiązku wystąpić również z roszczeniem o zwrot niesłusznego wzbogacenia, a więc tylko o wynagrodzenie tych nakładów, o które właściciel otrzymując nieruchomość z powrotem byłby wzbogacony. (S. N. C. III. 835/36 21.XII.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 884885 i 886—887).*

823; 831.

Niedostateczna troska utrzymującego samochód o sposób wykonywania obowiązków szofera nie uzasadnia odpowiedzialności za wypadek, któremu uległ wskutek winy szofera pasażer jadący samochodem bez zgody utrzymującego samochód. W związku bowiem przyczynowym z zaniechaniem należytej troski pozostają tylko takie szkody, z którymi w normalnym toku czynności liczyć się należy, których zatem doznać mogłyby osoby normalnie konkretnym samochodem przewożone; są to osoby, co do których zachodzi wyraźna lub domniemana zgoda utrzymującego samochód.

Samowolne lub błędne przekroczenie udzielonego polecenia przez osobę ustanowioną do wykonywania powierzonych jej czynności nie stawia działania przekraczającego otrzymane zlecenie poza zakres czynności poruczonych, dopóki istnieje jeszcze wewnętrzny związek z tym zakresem; jednak związek ten zostaje przerwany, jeśli z przekroczenia zakresu czynności korzysta osoba trzecia z wolą i wiedzą, gdyż przekroczenie polega wówczas już na jej własnej czynności, wobec czego też osoba taka nie może rościć sobie prawa do tego, by przez uprawnionego do władania sprawą (dominus negotii) była postawiona w ten sposób, jakoby ustanowiony przez niego do załatwienia sprawy działał w zakresie czynności powierzonej, czyli że uchylony zostaje związek przyczynowy między zakresem działania osoby ustanowionej a wywołanym przez nią szkodliwym wynikiem. Dlatego osoba, która bez zgody utrzymującego samochód jechała tymże samochodem i poniosła szkodę przez wypadek spowodowany przez szofera. nie może żądać od utrzymującego samochód odszkodowania na podstawie § 831 kc. (S. N. C. III. 1610/36 29.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37. s. 885 i 886)*

826.

Uchybia dobrym obyczajom w sposób obowiązujący do odszkodowania na podstawia § 826 kc., kto kupuje od właściciela rzecz, którą tenże sprzedał już raz skuteczną umową, chociaż wie o tej sprzedaży, a ma słuszną podstawę do przyjęcia, że umowa jest skuteczna i daje pierwszemu kupującemu podstawę do wypełnienia umowy. Do uzasadnienia odpowiedzialności na podstawie § 826 kc. nie wystarcza natomiast przyczynienie się tylko w sposób pośredni do niedopełnienia zobowiązań z umowy kupna sprzedaży przez naruszenie sfery majątkowej osób nie pozostających ze sprzedającym w bezpośrednim stosunku. W szczególności w wypadku, w którym właściciel nieruchomość po sprzedaży obciążył hipoteką, zaś kupujący sprzedał ją przed tym obciążeniem osobie trzeciej, osoba ta nie może na podstawie samego faktu, że wierzyciel hipoteczny znał umowy kupna sprzedaży i ich skuteczność, rościć sobie na podstawie § 826 kc. pretensyj odszkodowanych ani wobec właściciela, ani wobec nabywcy hipoteki. Rozciągnięcie bowiem ochrony na osobę trzecią równałoby się urzeczowieniu prawa obligatoryjnego, co pogodzić się nie da z zasadą ustawy cywilnej, że krąg praw rzeczowych jest ściśle ograniczony. Odpowiedzialność z § 826 kc. byłaby uzasadnioną tylko wówczas, gdyby zachodziły szczególne okoliczności, które bez względu na to, jaki jest stosunek pomiędzy działającym a poszkodowanym, działanie naruszające cudze prawo obligatoryjne kwalifikują jako sprzeczne z dobrymi obyczajami. (S. N. C. III. 494/35 15. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 885—886)*

1643; 1822.

Nie wyklucza sprzedaży przedsiębiorstwa piekarskiego okoliczność, że sprzedający nie dostarczył ani lokalu ani pieca do pieczenia. Aby być właścicielem przedsiębiorstwa, nie koniecznie musi się być właścicielem używanych na ten cel rzeczy. Właścicielem przedsiębiorstwa jest raczej ten, na którego nazwisko prowadzi się przedsiębiorstwo, kto więc jest podmiotem stosunków skupionych w przedsiębiorstwie. (S. N. C. III. 194/35. 15.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 887)*

1709.

Dziecko nieślubne nie traci roszczenia alimentacyjnego wobec swego nieślubnego ojca przez to, że utrzymania dostarczał mu mąż jego matki. (S. N. C. IIIż 127/36. 11.XII.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 887)*

1910.

Podpis kuranda na umowie obok podpisu kuratora nie jest czczą formalnością w przypadkach, gdy nie chodzi o kuratelę nad osobą pozbawioną własnej woli, lub gdy porozumienie się kuranda z kuratorem jest możliwe, kurand może się zrozumiale wyrazić i ma zrozumienie znaczenia kurateli. W tych przypadkach podpis kuranda zastępuje — konieczne ewentualnie — zatwierdzenie Sądu Opiekuńczego, zaś udział kuratora sprowadza się do roli pewnego rodzaju doradcy kuranda. (S. N. C. III. 1904/35 3-13. IX. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 887)*

—

b) Ust. 11. III. 1850. (pr. zb. ust. s. 190) o zobowiązaniu gmin do wynagrodzenia szkód spowodowanych przy publicznych zbiegowiskach.

1.

Dla określenia rozmiarów szkody wchodzą w zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, a

nie pruskiego powszechnego prawa krajowego o czynnościach niedozwolonych, albowiem odniesienie się do przepisów unormowanych w kodeksie cywilnym nie potrzebuje być postanowione wyraźnie, lecz wynikać może domyślnie z treści pewnej normy, zaś z przepisów ustawy z 11. III. 1850 należy wnosić, że odnoszą się one do przepisów prywatno-prawnych o niedozwolonych czynnościach. (S. N. C. III. 720/36 15. II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 880)*

—

c) Ust. 7. VI. 1871 (D. U. Rz. s. 207) o odpowiedzialności za szkody.

1.

Jeżeli pasażer, zdążający tunelem kolejowym do pociągu ani szczególnie się nie śpieszył ani pośpiech nie był konieczny i usprawiedliwiony, ani w tunelu nie panował natłok, ani też wreszcie w tunelu nie było plam wody czy błota, które ujść mogły uwadze śpieszącego się, lecz tunel w całości był mokry, to wypadek, polegający na poślizgnięciu się i upadnięciu pasażera nie ma tego specjalnego związku u niebezpieczeństwem ruchu, jakie ustawa ma na myśli w powyższym § 1, gdyż nie wchodzi w grę ani czynnik specjalnej szybkości, ani natłok, ani też specjalne związane z technicznym ruchem przedsiębiorstwa kolejowego, a zwiększone niebezpieczeństwo w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami, nieobjętymi ustawą z 7. VI. 1871, nie można więc mówić, by pasażer doznał wypadku „przy ruchu“ przedsiębiorstwa kolejowego. (S. N. C. III. 1378/35 4. XII. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 880—881)*

—

d) R. Kom. N. R. L. 25. VI. 1919 (Tyg. Urz. N. c. L. s. 140) dotyczące zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości.

1.

Uchwała przybicia targu wydana bez zezwolenia właściwej władzy administracyjnej — aczkolwiek błędna — jest mimo to skuteczna i przenosi własność na nabywcę w postępowaniu przetargu przymusowego; wydział hipoteczny nie jest uprawniony do kwestionowania skuteczności takiej uchwały .(S. N. C. III. 99/35 23. XI. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 888)*

2.

Przepis art. 2 rozp. Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z 5 czerwca 1919 (Tyg. Urz. nr 27, poz. 85) o zbędności zezwolenia władzy na nabycie nieruchomości w przypadku aliencji na rzecz krewnych lub powinowatych w prostej linii lub drugiego stopnia w linii bocznej dotyczy również dzieci adoptowanych, nabywających nieruchomość od przysposobiających. (S. A. Poznań II cz. (x) 865/37 12. VIII. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 28)*

—

e) Ust. 4. III. 1920 (p. 153) o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich.

6; 7.

Postanowienia art. 6 i 7 ustawy z 4.III.1920 o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich (Dz. U. R. P. Nr 25 poz. 153), dotyczące nieważności obciążeń gruntów likwidacyjnych, dokonanych bez zezwolenia Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, nie mogą być stosowane do obciążeń, które nastąpiły przed ogłoszeniem tej ustawy, t. j. przed dniem 22. III. 1920. (S. A. Poznań cz. II (x) 873/37 23. VIII. 1937. — *O. S. P, 1/38 p. 29)* .

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Postępowania cywilnego.

3.

Żądanie żony przyznania jej po śmierci męża zaopatrzenia emerytalnego od Skarbu Państwa oparte jest na uprawnieniach o charakterze publicznoprawnym, dochodzenie więc tych uprawnień w drodze administracyjnej nie pozbawia jej prawa ustalenia w drodze procesu sądowego skutków cywilnych nieformalnie przeprowadzonego przez jej męża z nią rozwodu. (S. N. C. I. 1443/37 17. IX—1. X. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 6).*

3.

Pozew o uznanie pisemnego rozporządzenia ostatniej woli za nieważne ma charakter pozwu ustalającego z art. 3 kpc. przy czym interes prawny powództwa polega na tym, by już w postępowaniu spadkowym nie dopuścić do wydania poświadczenia hipotecznego z § 178 pat. niesp., na podstawie którego pozwani jako zapisobiercy mogliby uzyskać wpisy hipoteczne odnośnie do zapisanych im nieruchomości. (S. N. C. II. 1715/37 29.XI.1937. — *Prz. Sąd. XIII. p. 234).*

3.

Art. 3 k. p. c. stawia jako warunku, aby stosunek prawny, którego istnienie lub nieistnienie jest przedmiotem powództwa, istniał między stronami, między którymi spór się toczy, i dla powództwa z art. 3 wystarcza zatem, aby powód wykazał swój interes prawny w ustaleniu istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego między stronami. (S. N. C. I. 855/36 1-15.X. 1937. — *G. S. W. 12/38 s. 182).*

3.

Nie można, będąc stroną pozwaną o zapłatę długu, zamiast podniesienia w procesie zarzutu, że zobowiązanie nie istnieje, wytaczać osobowego powództwa o ustalenie nienależności długu. (S. N. C. II. 2512/36 2.III.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 16. Glosa Maurycy Allerhand)*

3; 567 § 1.

1. Żądanie o ustalenie, iż egzekucja prowadzona przez wierzyciela przeciw dłużnikowi narusza prawo własności osoby trzeciej jest niedopuszczalne skoro osoba ta może dochodzić przeciw wierzycielowi roszczenia o świadczenia, tj. o zwolnienie od egzekucji. (S. N. C. II. 791/37 7.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 69).*

9—14; 22 § 4; 23 § 2.

Przepis § 4 art. 22 k. p. c. o niezaskarżalności orzeczeń sądów co do wartości przedmiotu sporu, jak również art. 23 § 2, ustanawiającego niezaskarżalność uznania przez sąd w wyniku sprawdzenia wartości sporu swej niewłaściwości, dotyczą przypadków, gdy zagadnienie powstaje wyłącznie co do wartości roszczenia, przedmiot zaś jego pozostaje poza sporem, jeżeli natomiast postanowienie sądu 1. instancji, oparte na niewłaściwym ujęciu treści pozwu, zostało w istocie wydane w wyniku sporu o właściwość rzeczową sądu (art. 9—14 k. p. c.), to postanowienie takie podlega zaskarżeniu na ogólnych zasadach prawa. (S. N. C. I. 1046/36. 3.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 65).*

10 pt. 1; 13 § 1.

Rozdzielenie pretensji o świadczenie pieniężne celem zmiany właściwości rzeczowej sądu, mianowicie wniesienie jednocześnie kilku pozwów — każdego na sumę nie przekraczającą 1.000 zł. — do Sądu Grodzkiego zamiast jednego pozwu na sumę przekraczającą 1.000 złotych do Sądu Okręgowego jest dopuszczalne, chociaż chodzi o pretensję płatną i wymagalną w jednym terminie, opartą na jednej podstawie faktycznej i prawnej. (S. N. C. III. 781/35. 15.V. 1937. Uchw. 7 sędziów. — *R. P. E. S. 4/37 s. 861—862)*[1].

10 pt. 1; 426 pt. 2.

1. Rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji przez sąd okręgowy nie może być zwalczane podstawą kasacyjną z art. 426 p. 2. k. p. c., chociażby sprawa ze względu na wartość przedmiotu sporu należała do właściwości sądu grodzkiego. (S. N. C. II. 394/37. 28.VI.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 70).*

———

[1]) R. P. E. S. 1/38 s. 167 podaje mylnie datę 15.I.1937 (sprawdzono w Sądzie Najwyższym).

10 pt. 2; 425 § 2.

Nieuiszczenie niezwłocznie należności prywatno-prawnej przez urząd, któremu wierzyciel zgodnie z przepisem art. 577 k. p. c. złożył tytuł egzekucyjny celem otrzymania tej należności pieniężnej, nie jest „wyrządzeniem szkody w wykonywaniu władzy publicznej". S. N. C. III. 1549/36. 12.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 96).*

10 pt. 3 lit. „b".

Wyrażenie „roszczenie pieniężne, wynikające z najmu" obejmuje wszelkie roszczenia pieniężne, które są następstwem najmu i dalszych umów, jakie dopełniają pierwotną umowę najmu, jak również roszczenia, które wynikły z wykonywania samego najmu. (S. N. C. III. 517/36. 14.IX.—19.X.1936. *Ż. P. 1/38 s. 94).*

18.

Przepis art. 18 K. P. C. o oznaczeniu wartości sporu na sumę świadczeń za 1 rok nie ma zastosowania w sprawach o zwalczaniu czynności prawnej zdziałanej przez dłużnika na szkodę wierzycieli. (S. N. C. II. 328/37 26.V.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 29).*

18.

O ile spór dotyczy świadczeń pieniężnych, oznaczenie w pozwie wartości przedmiotu sporu nie ma żadnego znaczenia; miarodajna jest raczej suma dochodzona pozwem. Dotyczy to również żądania renty. Wartość przedmiotu sporu równa się sumie rocznej żądanej przez stronę powodową, pomnożonej w sposób podany w art. 18 przy doliczeniu rat zapadłych przed wniesieniem powództwa. W razie przyznania renty tylko do pewnego okresu życia i oddalenia powoda z dalszym żądaniem o rentę dożywotnią, wartość przedmiotu zaskarżenia oblicza się według stosunku okresu, za który sąd rentę zasądził, do okresu, za który żądanie powoda oddalono, przy czym wiek, którego powód byłby dożył, przyjąć należy zgodnie z jego twierdzeniami, o ile z nimi w procesie wystąpił. (S. N. C. III. 268/37 30.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 168).*

86 § 1; 141 § 2; 393 §1.

Wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem jest czynnością procesową, a pismo odnośne — pismem procesowym, ponieważ zostało wystosowane do sądu w sporze poza rozprawą i dlatego, o ile takie pismo składa strona w sporze, w którym obowiązuje przymus adwokacki i w terminie udzielonym przez sąd — strona nie uzupełniła pisma podpisem adwokata, pismo należało zwrócić. (S. N. C. II. 1371/37 30.XI.1937. — *Prz. Sąd. XIII. p. 254).*

98; 99 § 1.

Koszty procesu oblicza się stosownie do wysokości wynagrodzenia jednego adwokata (art.

98 i 99 k. p. c.) podstawą zaś wynagrodzenia adwokata w postępowaniu spornym jest wartość przedmiotu sporu § 8 rozp. Min. Sprawiedliwości z 1 kwietnia 1933, gdy więc zgodnie z art. 16 k. p. c. do wartości sporu nie wlicza się odsetek, żądanych obok roszczenia głównego, zredukowanie przez sąd wysokości żądanych w pozwie odsetek bieżących od dochodzonej sumy kapitału nie uzasadnia żądania przeciwnika przyznania mu kosztów procesu od powyższej różnicy między sumą poszukiwanych i zasądzonych odsetek. (S. N. C. I. 2880/36 30.IV.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 60).*

101; 112.

Koszty postępowania o udzielenie prawa ubogich nie podpadają pod przepis art. 101 K.P.C. (S. N .C. II. 349/37 24.VI.1937. — *P. P. C. 7-8/38 s. 244).*

112.

Przyznanie prawa ubogich winno opierać się na podstawie stanu materialnego petenta w czasie zgłoszenia wniosku w tym przedmiocie do sądu; późniejsza zmiana jego stanu materialnego, chociażby powstała jeszcze przed wydaniem postanowienia sądu, może skutkować jedynie cofnięcie już przyznanego prawa ubogich, a nie wprost odmowę uwzględnienia wniosku petenta. (S. N. C. I. 2580/36 7.I.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 153).*

112.

Okoliczność, że wnioskodawca darował majątek dzieciom w tym celu, aby uchronić go przed wierzycielami, nie ma dla odmówienia prawa ubogich decydującego znaczenia, gdyż miarodajny jest stan majątku wnioskodawcy w chwili ubiegania się o prawo ubogich, ustawa nie uzależnia zaś przyznania prawa ubogich od braku zawinienia stanu zupełnego ubóstwa wyzbycie się zaś majątku w powyższym celu nie dowodzi o podstępnym działaniu w zamiarze uchylenia się od opłat sądowych, tylko zaś wyzbycie się majątku w takim zamiarze jako dokonane dla obejścia ustawy mogłoby wykluczyć przyjęcie zupełnego ubóstwa (S. N. C. III. 2007/36 17.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 169).*

112; 442 n.

Przyznane stronie prawo ubogich rozciąga się i na postępowanie ze skargi o wznowienie. (S. N. S. I. 163/37 3.XI.1937. — *P. P. C. 7-8/38 s. 243).*

114 § 2; 445 § 1 pt. 2; 446; 451 § 1.

Jeżeli skarga o wznowienie nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 451 k. p. c. i sprawa musi być rozpoznana merytorycznie, to sąd nie ma prawa przesądzać wyniku merytorycznego rozpoznania skargi przy rozpoznawaniu wniosku o przyznanie prawa ubogich.

Jeżeli zachodzą przesłanki, wymienione w art. 446 k. p. c., to skarga o wznowienie, opierająca się na tym, że wyrok został uzyskany przez fałszywe zeznanie, może być uznana za dopuszczalną, jeżeli wyrok prawomocny opiera się wyłącznie lub w związku z innymi dowodami i okolicznościami sprawy na tych fałszywych zeznaniach; obojętne jest przy tym, czy sąd, rozpoznający wniosek o przyznanie prawa ubogich dla wznowienia postępowania uważa te zeznania za istotne lub nieistotne, jedynie bowiem decyduje tu okoliczność czy sąd, wydając wyrok, który się uprawomocnił uznał te zeznania za istotne, opierając na nich wyrok. (S. N. C. III.1586/36 12.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 97)*

122.

Jeżeli na odwołanie strony uchylone zostanie postanowienie, którym cofnięte zostało jej prawo ubogich, to skuteczność uchylenia odnieść należy aż do chwili cofnięcia, czyli że w wyniku przyjąć należy, że strona bez przerwy utrzymała się przy prawie ubogich. (S. N. C. III. 3504/36 2.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 170).*

138; 205 § 1; 206 § 1 p. 2; 211; 426 p. 2.

1. Przytoczenie w skardze apelacyjnej przepisów prawa materialnego, które wskazują na inny stan faktyczny, aniżeli ten, na którym opierało się powództwo, stanowi zmianę powództwa, które w postępowaniu apelacyjnym jest niedopuszczalne.

2. Tylko pominięcie wyraźnie zawnioskowanych przez stronę dowodów na istotne dla sprawy okoliczności uzasadnia zarzut uchybienia przepisom postępowania. (S. N. C. II. 718/37 21.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 52).*

215 § 1; 402 § 1.

Jeżeli strona pozwana wniosła skargę apelacyjną, to sąd nie może na wniosek strony powodowej, oświadczającej, że wskutek zmienionych okoliczności nie rości żadnych pretensji do pozwanego umarzać postępowania apelacyjnego, chociażby strona pozwana nie stawiła się na rozprawę w sądzie apelacyjnym. (S. N. C. III. 2002/36 17.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 98).*

227.

Wyświetlenie sprawy ogranicza się do tego, co wynika z twierdzeń stron i co dotyczy roszczeń objętych ich wnioskami, o ile punkty sprawy są w tym względzie sporne. Dlatego przewodniczący nie ma obowiązku wskazywania stronie powodowej będącej mężatką na to, że spór może przegrać, jeżeli nie będzie twierdziła, że mąż jej wyraził zgodę na wniesienie przez nią powództwa, lub jeżeli nie wykaże swego uprawnienia z §§ 1401 czy 1405 kc do prowadze-

nia sporu. (S. N. C. III. 489/36 20.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 862).*

250 § 1; 252 § 1; 262.

Przeprowadzenie dowodu z akt innego procesu, który toczył się między tymi samymi stronami, a w którym przesłuchano świadków oraz strony na wszytskie okoliczności faktyczne, mające dla toczącego się sporu istotne znaczenie, nie stanowi naruszenia zasady bezpośredniości. (S. N. C. II. 901/37 11.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 55).*

382.

Prawomocnie zapadły wyrok rozstrzyga ostatecznie roszczenia, wpływające zarówno z należności kapitału, jak i ściśle związanych z nim odsetek, bez względu na to, czy sąd odmówił ich zasądzenia, czy też strona nie żądała ich ani w skardze powodowej pierwszej sprawy, ani też w toku procesu (S. N. C. I. 125/36 21.X. 1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 862 - 863)*

393 n.

O dopuszczalności, przesłankach i formie założenia środków odwoławczych należy decydować nie według tych przepisów, które sąd niższej instancji wskutek błędu zastosował, lecz według tych przepisów, które ustawa nakazuje stosować. (S. N. C. III. 118/37 23.VIII.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 172)*

397 § 1; 430; 441 § 1.

Art. 430 k. p. c. nie przewiduje kasacji wzajemnej i posiłkowe stosowanie na zasadzie art. 441 § 1 przepisu art. 397 k. p. c. nie jest dopuszczalne. (S. N. C. I. 1662/37 29.IX.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 10)*

404.

Niepowołanie w pierwszej instancji dowodu ze świadka, znanego stronie, wywołane przypuszczeniem, iż wystarczą zeznania innych świadków nie usprawiedliwia spóźnionego powołania tego świadka dopiero w skardze apelacyjnej, gdyż nie ma żadnych podstaw do przewidywań, jak poszczególne dowody przez sąd ocenione zostaną. (S. N. C. II. 1304/37. 22.XI. 1937. — *Prz. Sąd. XIII p. 255)*

404.

Przyczyn nieważności testamentu, dochodzonych w pierwszej instancji, nie można uzupełniać w skardze apelacyjnej. (S. N. C. II. 382/37 28.V.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 59)*

407.

Jeżeli w II instancji powód, który spór w pierwszej instancji wygrał, oświadczy, że został przez pozwanego zaspokojony, to sądowi nie wolno umarzać postępowania, o ile pozwany w dalszym ciągu zaprzecza słuszności żądania powoda i podtrzymuje wniosek o oddalenie powództwa. (S. N. C. III. 2002/36 17.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 172)*

408 § 1.

Sąd apelacyjny, zmieniając wyrok sądu okręgowego, oddalający powództwo, nie może odsyłać sprawy temuż sądowi do rozpoznania wysokości żądania; k. p. c. nie zawiera bowiem przepisu analogicznego do przepisu § 538 u. p. c. z 1877 r. (S. N. C. III. 2979/36 19.II. 1937. — *Zb. C. 2/38 p. 74)*

425 § 2, 3; 429 § 1

I. Sąd drugiej instancji może i powinien odrzucić skargę kasacyjną również i w tych przypadkach, gdy przyczyna odrzucenia tkwi w istocie sprawy (np. w sprawach o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania). (S. N. C. III. 1549/36 12.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 96)*

425 § 3.

Jeżeli skarga kasacyjna jest częściowo niedopuszczalna z przyczyn wymienionych w art. 425 § 3 k. p. c., zaś wartość przedmiotnu zaskarżenia pozostałej części nie przenosi sumy 500 zł. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w całości. (S. N. C. III. 2344/36 23.IV.1937 Post. — *R. P. E. S. 4/37 s. 863)*

426.

Kwestia, czy w zeznaniach świadków i stron są sprzeczności, wpływające na wiarygodność zeznań, należy do swobodnej oceny dowodów, nie ulegającej zaskarżeniu w kasacji. (S. N. C. II. 841/37 28.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 60)*

426; 427.

Powołanie się w skardze kasacyjnej na wywody apelacji i oświadczenie, że strona skarżąca uważa apelację założoną od wyroku sądu pierwszej instancji za integralną część skargi kasacyjnej jest niedopuszczalne. (S. N. C. II. 637/37 21.IX.1937. — *Prz.Pr. Adm. 1/38 p. 21)*

428 § 2; XXXVII.

Do sprawy, wszczętej pod rządem dawniejszej procedury cywilnej, która po spoczywaniu na skutek podjęcia sporu toczy się wedle przepisów k. p. c., mają zastosowanie wszystkie przepisy k. p. c., a więc także przepisy o obowiązku uiszczenia kaucji kasacyjnej. (S. N. C. II. 1324/37 12.XI.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 64)*

448 § 7 pt. 3.

Termin miesięczny dla skargi o wznowienie postępowania w przypadku czynu karalnego lub

uchylenia wyroku skazującego należy zawsze liczyć od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, zapadłego w postępowaniu karnym, choćby strona, żądająca wznowienia, nie brała udziału w postępowaniu karnym i nie była zawiadomiona o rozprawie karnej i orzeczeniu. (S. N. C. III. 2561/37 29.XII.1937. — *P. P. C. 7 - 8/38 s. 245)*

451 § 1.

W myśl art. 451 k. p. c. sąd na posiedzeniu niejawnym bada tylko formalną kwestię dopuszczalności skargi o wznowienie, rozpoznanie zaś kwestii słuszności żądania wznowienia postępowania może nastąpić wyłącznie na posiedzeniu jawnym z udziałem stron. (S. N. C. I. 1404/36 16.II.-20.IV.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 153)*

451 § 2.

W razie ustalenia przez sąd na posiedzeniu niejawnym, że skarga o wznowienie wniesiona została w terminie, podane zaś przyczyny wznowienia przewidziane są w ustawie, sąd powinien wyznaczyć rozprawę jawną, przy której dopiero kwestia słuszności powołanej przez skarżącego przyczyny i jej znaczenia dla wznowienia postępowania podlega rozpoznaniu. (S. N. C. I. 690/37 26.X.1937. — *P. P. C. 7 - 8/38 s. 243)*

502.

Postępowanie co do wydania na wniosek strony postanowienia o wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody i opatrzenia ich odpowiednią klauzulą (art. 502 k. p. c.) nie może być poczytane za postępowanie egzekucyjne, w którym w myśl art. 513 § 2 k. p. c. nie ma skargi kasacyjnej, i przeto od postanowienia sądu apelacyjnego, wydanego na skutek zażalenia strony, której odmówiono opatrzenia klauzulą wykonawczą zapadłego w jej sporze wyroku sądu polubownego, służy skarga kasacyjna. (S. N. C. I. 1178/36 12.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 863)*

II.

Przeciwko postanowieniu odrzucającemu wniosek o wydanie wyroku wykluczającego w postępowaniu wywoławczym nie służy w myśl art. 2 przep. wpr. kpc. oraz postanowień niemieckiej upc. żaden środek odwoławczy. Tym samym niedopuszczalna jest na postanowienie nie uwzględniające wniosku strony o prawo ubogich skarga kasacyjna, mimo że postępowanie dotyczące wniosku o prawo ubogich toczyć się musi według przepisów kpc. (S. N. C. III. 3135/36 10.V.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 169)*

XXXVI.

Żądanie sprostowania omyłek w wyroku, wydanym pod rządem dawnej ust. post. cyw., powinno być rozstrzygnięte według przepisów tej ustawy. (S. N. C. I. 230/36 4.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 863).*

—

b) Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające.

521 § 1; 2.

Komornik nie jest uprawniony do uchylenia zarządzenia tymczasowego, wydanego przez sąd procesowy. Samowolne uchylenie przezeń takiego zarządzenia może spowodować jego, oraz Skarbu Państwa, odpowiedzialność za szkody, wynikłe stąd dla powoda. (S. N. C. II. 486/37 30.VIII.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 66)*

529 § 1.

Sąd Najwyższy nie jest powołany do nadawaniu klauzuli wykonalności swym orzeczeniem, wydanym na skutki skargi o wznowienie wniesionej na zasadzie art. 447 k. p. c. w Sądzie Najwyższym. (S. N. C. II. 158/37 28.X. 1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 67)*

566 § 1 p. 2.

Wniesienie pozwu o umorzenie egzekucji nie jest zawisłe od uprzedniej odmowy przez komornika zawieszenia postępowania egzekucyjnego. (S. N. C. II. 1039/37 28.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 68)*

567 § 1.

Poza hipoteczny właściciel nieruchomości może domagać się w myśl art. 567 § 1 k. p. c. zwolnienia nieruchomości od egzekucji, prowadzonej przeciwko właścicielowi hipotecznemu po zbyciu nieruchomości i wydania jej w posiadanie powodowi. (S. N. C. II. 1520/36 9. XI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 35)*

567 § 1 p. 1.

Pozew z art. 567 § 1 k. p. c. może być skierowany przeciwko wierzycielowi na którego rzecz opiewa tytuł wykonawczy i który dokonał egzekucyjnego zajęcia, chociażby wierzyciel ten odstąpił następnie wierzytelność egzekwowaną osobie trzeciej. (S. N. C. II. 394/37 28.VI.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 70)*

567 § 3.

Przepis art. 567 § 3 k. p. c. nie jest bezwzględny i przypozowanie dłużnika winno nastąpić wtedy, gdy pozew przeciw dłużnikowi oparty jest na tych samych faktach i tym samym przepisie prawnym, a nadto nie jest zbyteczny przez to, że dłużnik uznaje roszczenie osoby trzeciej i uznanie to w dostateczny sposób wyraża. Stanowisko przeciwne naruszałoby zasadę ekonomii procesowej jak i zasadę ogólną dopuszczal-

ności powództwa tylko w razie istnienia potrzeby ochrony procesowej. (S. N. C. III. 178/35 2.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 173)*

567 § 3.

Zapozywanie dłużnika o zwolnienie od egzekucji jest zbyteczne, skoro te roszczenia do zajętych u niego ruchomości nie kwestionuje. (S. N. C. II. 791/37 7.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 69)*

568 § 1.

Z obowiązku, opartego na § 1 art. 568 k. p. c., przytoczenia wszystkich zarzutów w pozwie nie wynika, iż powód powinien przytoczyć również wszystkie dowody, uzasadniające zarzuty, pod rygorem utracenia prawa korzystania z tych dowodów w dalszym postępowaniu. (S. N. C. III. 681/35 19.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 99)*

577 § 1.

Przez złożenie tytułu egzekucyjnego urzędowi obowiązek uiszczenia należności i ewentualny obowiązek wynagrodzenia szkody za zwłokę nie tracą swego prywatno-prawnego charakteru. (S. N. C. III. 1549/36 12.IV.1937.— *Zb. C. 2/38 p. 96)*

590 — 596.

Zajęcie ruchomości według przepisów k. p. c. nie stwarza dla wierzyciela prawa zastawu na zajętych ruchomościach, ale odbiera ich właścicielowi prawo rozporządzenia nimi i wkłada na osobę, w której władaniu je pozostawiono, prawa i obowiązki ,wymienione w art. 590—596 k. p. c. (S. N. C. III. 3277/36 15.X.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 26).*

630 § 1

Zaświadczenie kolei o zaliczeniu nie jest dokumentem, z którego posiadaniem byłaby związana sama wierzytelność, ulegająca zajęciu, i z tego względu nie podpada pod przepis art. 630 § 1 k. p. c. (S. N. C. I. 1722/36 8.IV.1937.— *O. S. P. 1/38 p. 1)*

631 § 2; 636.

Dłużnik zajętej wierzytelności, w razie złożenia w trybie § 2 art. 631 k.p.c. nieprawdziwego oświadczenia, mającego na celu zatajenie istnienia tej wierzytelności, odpowiada za szkodę, zrządzoną swym oświadczeniem wierzycielowi egzekwującemu z mocy art. 1382 k. c. (S. N. C. I. 2124/36 11.II.1937. — *G. S. W. 10/38 s. 153)*

846; LXXII.

Wniosek o uchylenie aresztu zarządzonego przed wejściem w życie k. p. c. traktować należy według przepisów niemieckiej u. p. c. a nie art. 846 k. p. c. (S. N. C. III. 1762/36 5.IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 175)*

XVII.

Zarzut rekurentów, że wyroki nie są jeszcze prawomocne i dlatego nie mogą stanowić podstawy wpisu, nie jest słuszny, gdyż wg art. XVII przep. wprow. egzek. tytuł wykonawczy, a niekoniecznie prawomocny jest tytułem do hipoteki sądowej. Wyroki zaś podstawą obecnego wpisu będące, są zaopatrzone klauzulą wykonalności, stanowią więc według art. 526 K. P. C. tytuł wykonawczy. (S. N. C. II. 2200/36 18.I.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 29)*

—

c) R. Pr. R. 24.X.1934 (p. 837) o kosztach sądowych.

5 u. 2; 9.

Przepis ten wyklucza dopuszczalność zakreślenia terminu w myśl art. 9 i zwrócenia pozwu a w następstwie tego umorzenia postępowania. (S. N. C. III. 194/36 8.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 865).*

10.

W razie odmówienia stronie przyznania prawa ubogich z równoczesnym wezwaniem jej o złożenie należnych opłat, termin siedmiodniowy biegnie dopiero od dnia uprawomocnienia się postanowienia odmawiającego prawa ubogich. (S. N. C. II. 749/37 30.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 63)*

11; 12; 23.

W przypadku założenia odwołania (rewizji) według przepisów u. p. c. bez uiszczenia wpisu stosunkowego, należy stronę o uiszczenie tego wpisu wezwać wtedy, gdy oznaczyła zakres, w jakim zaskarża wyrok poprzedniej instancji chociażby to nastąpiło dopiero w uzasadnieniu odwołania (rewizji). (S. N. C. III. 2070/36 24.III.-22.X.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 89)*

13.

W wezwaniu sądowym o uiszczenie należnej opłaty winna być cyfrowo podana kwota, jaka strona ma uiścić. (S. N. C. II. 2536/36 15.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 873)*

17 u. 3 p. 2.

Na orzeczenie drugiej instancji w sprawie zwrotu wpisu i opłaty doręczeniowej stronie nie służy żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (S. N. C. II. 2870/36 5.IV.1937.— *R. P. E. S. 4/37 s. 873)*

29; 118; 121.

W sprawach toczących się według przepisów niemieckiej upc. z 30.I.1877 należy w przypadkach, gdy instancja rozpoczęła się po 1.I.1935

roku, stosować przepisy o kosztach sądowych z 24.X.1934 (Dz. Ust. poz. 837). Od skargi rewizyjnej przyłącznej należy pobierać w przypadkach wyżej wymienionych przewidziany w art. 29 przepisów o kosztach sądowych z 24.X. 1934 wpis stosunkowy, przewidziany dla skargi kasacyjnej. (S. N. C. III. 2328/36 5.VI.1937 Uchw. 7 sędziów. — *R. P. E. S. 4/37 s. 873)*

38 p. 1.

W razie odrzucenia skargi o wznowienia na posiedzeniu niejawnym stronie należy się zwrot wpisu uiszczonego od tej skargi. (S. N. C. II. 1335/36 2.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 873)*

53.

Zarządca masy upadłości nie jest zwolniony od obowiązku złożenia kaucji kasacyjnej w sprawach wytaczanych przeciwko masie o ustalenie istnienia i stopnia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. (S. N. C. II. 510/36 11.VIII.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 873).*

—

d) R. Pr. R. 24.X.1934 (p. 854) o sądach pracy.

17.

Przepis art. 52 K. P. C. dozwala stronom oddać spór pod jakikolwiek sąd miejscowo wedle ustawy niewłaściwy, pod warunkami danymi w tym artykule. Natomiast art. 17 ustawy o Sądach Pracy zezwala na wytoczenie sporu przed jeden z trzech sądów w przepisie tym wyliczonych, przy czym użyto wyrażenia, że pozew wnieść można wyłącznie przed jeden z tych Sądów, z czego wynika, że inny Sąd nie może stać się miejscowo właściwym nawet w drodze zgodnego porozumienia stron. Zestawienie tych przepisów wykazuje przeto, że prorogacja Sądu z art. 52 K. P. C. nie ma zastosowania do Sądów Pracy, że więc strony nie mogą odmówić oddania sporu przed Sąd Pracy miejscowo wedle art. 17 pr. o Sądach Pracy niewłaściwy. (S. N. C. II. 1072/37 19.X.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s .29)*

33.

Na orzeczenie sądu drugiej instancji odmawiające wnioskowi o zawieszenie wykonalności wyroku stronie nie służy do Sądu Najwyższego żaden środek odwoławczy. (S. N. C. II. 1870/35 20.XII.1935. — *R. P. E. S. 4/37 s. 874)*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA i WSCHODNIA.

a) Ust. Postępowania Cywilnego (Ros.).

814 pt. 3.

Uzyskanie przez stronę pozwaną wstrzymania wykonania prawomocnego wyroku zgodnie z art. 814 p. 3 u. p. c. może spowodować dochodzenie przez stronę pozywającą strat, powstałych wskutek opóźnienia otrzymania zasądzonej należności wobec wniesienia przez stronę pozwaną skargi kasacyjnej, która została następnie oddalona. (S. N. C. I. 2772/36 22.X. 1937. — *G. S. W. 14/38 s. 215)*

1100; 1556; 1559.

Nabywcy na licytacji, obejmującej całą nieruchomość ziemską ze wszystkimi jej przynależnościami, władni są na podstawie art. 1100, 1556, 1559 u. p. c. domagać się odszkodowania za rozbiórkę i wywiezienia materiału budowlanego domu, znajdującego się na tej nieruchomości, w przypadku, gdy umowa między nabywcą tego domu a dłużnikiem egzekwowanym została zdziałana na ich szkodę; przy czym odpowiedzialność z tego tytułu nabywcy domu nie jest zależna od tego, czy i w jakiej mierze wiedział o pozbawieniu sprzedawcy na skutek licytacji prawa własności do sprzedanego przezeń obiektu. (S. N. C. I. 1480/36 24.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 77).*

1120 — 1123.

W razie gdy biegli, wyznaczeni w myśl art. 1123 u. p. c. przez komornika, wydali sprzeczne opinie co do przeciętnego czystego dochodu, osiągniętego z dóbr, komornik uprawniony jest wyznaczyć innych biegłych.

Biegłymi winny być wyznaczone osoby, obeznane z miejscowymi warunkami co do dochodowości i wartości nieruchomości, nie muszą to być jednak koniecznie najbliżsi sąsiedzi. (S. N. C. I. 626/37 9.IX.1937. — *O. S. P. 1/33 p. 3)*

1316; 1318.

Przepis art. 1316 w zw. z art. 1318 u. p. c. o trybie dochodzenia szkód i strat, spowodowanych rozporządzeniami urzędników administracyjnych, odnosi się do wszystkich urzędników, działających w charakterze przedstawicieli władzy państwowej, również i w tych przypadkach, gdy zarzucane im jest umyślne wyrządzenie przy wykonywaniu funkcji służbowych szkód i strat, stanowiących przedmiot sporu. (S. N. C. I. 890/36 3.II.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 64)*

1584.

W myśl art 1854 u. p. c. ulega wykreśleniu z działu III wykazu hipotecznego nieruchomości, sprzedanej przez licytację, ostrzeżenie o sporze o własność tej nieruchomości, późniejsze od wpisu hipoteki umownej, której wierzyciel wszczął egzekucję. (S. N. C. I. 3030/36 5.—12. XI.1937. — *G. S. W. 11/38 s. 166)*

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) P. ces. 9.VIII.1854 (Dz. P. P. Nr. 208) o postępowaniu niespornym).

9.

Właściciel nieruchomości, sprzedanej w drodze egzekucji na rzecz osoby małoletniej, nie jest uprawnionydo zaskarżenia uchwały sądu opiekuńczego, zatwierdzającej nabycie tejże nieruchomości przez małoletniego. (S. N. C. II. 1779/36 10.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 879)*

13.

Sąd drugiej instancji obowiązany jest uchwały swe uzasadniać z urzędu i doręczyć je wraz z uzasadnieniem uczestnikom postępowania. (S. N. C. II. 3297/36 23.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 879).*

—

b) Ordynacja 27.V.1896 (Dz. P. P. Nr 79) egzekucyjna.

109.

Sprawa o wynagrodzenie za czyszczenie kominów w domu, objętym zarządem przymusowym, może być wytoczona przeciwko zarządcy przymusowemu, a po ustaniu zarządu prowadzona przeciwko właścicielowi domu. (S. N. C. II. 1031/37 12.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 65)*

216.

Przy rozdziale ceny kupna, uzyskanej z egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości, sąd nie jest powołany do rozpoznawania zarzutów zgłoszonych przez dłużnika przeciwko przydzieleniu podatków państwowych wraz z dodatkami komunalnymi, objętych wykazem zaległości podatkowej. (S. N. C. II. 2820/36 28.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 879)*

—

c) Ord. 10.XII.1914 (Dz. P. P. Nr 337) o zaskarżaniu czynności prawnych.

1; 2.

Wierzyciel, który uzyskał dla swej wierzytelności wpis prenotacji prawa zastawu w stanie biernym majętności tabularnej w czasie gdy majętność ta została już pozbyta i oddana we faktyczne posiadanie osobie trzeciej przez dłużnika, nie może skutecznie zaskarżyć odnośnej czynności prawnej, skoro wpis prenotacji prawa zastawu nadal istnieje. Nabywca majętności tabularnej uzyskuje ważny tytuł do nabycia własności dopiero z chwilą zatwierdzenia kontraktu nabycia przez władze ziemskie. (S. N. C. II. 790/37 27.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 31)*

1 pt. 2; 13; 14.

Czynność prawną zawarta między dłużnikiem a osobą trzecią, oparta na rzeczywiście istniejącej wierzytelności osoby trzeciej do dłużnika, ulega zaskarżeniu.

Pokrzywdzony wierzyciel może skarżyć o przeniesienie na niego prawa zastawu, ustanowionego przez dłużnika na rzecz przeciwnika zaczepiającego, a to wedle pierwszeństwa przysługującego przeciwnikowi.

Prawa nadzastawników w przewodzie o zaskarżenie czynności prawnej przeciw posiadaczowi zastawu nie doznają żadnej zmiany.

W sporze o ubezskutecznieniu czynności prawnej ustanawiającej krzywdzącą wierzyciela hipotekę nie jest potrzebne przypozwanie nadzastawników.

Rozporządzenie przez właściciela hipoteką może ulec zaskarżeniu wedle przepisów ord. zaczepnej. (S. N. C. II. 773/37 27.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 32)*

3.

Zwalczanie czynności nieodpłatnej dłużnika nie zależy od wykazania, że dłużnik zdziałał ją w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli ani od wykazania, że nabywca wiedział o tym zamiarze dłużnika. (S. N. C. II. 2531/36 16.II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 879)*

—

B3. POLSKA ZACHODNIA.

a) U. P. C. niemiecka.

304.

Jeżeli w toku sporu po uzyskaniu wyroku pośredniego zostaną podniesione dalsze roszczenia, to zasada ich musi być samodzielnie ustalona i wyrok pośredni odnośnie do takich roszczeń sądu nie wiąże. Ewentualne zastrzeżenia w skardze dochodzenia dalszych roszczeń nie ma w tym względzie żadnego znaczenia; dopóki bowiem powód nie zażądał w skardze przysądzenia mu tych zastrzeżonych roszczeń, dopóty sąd nie mógł ich uwzględnić i wydać wyroku co do ich zasady. (S. N. C. III. 762/36 18.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 881)*

319; 552.

Sprostowanie wyroku nie uzasadnia przesunięcia terminu założenia skargi rewizyjnej do chwili uchwały prostującej wyrok. (S. N. C. III. Z 1443/36 15.III.1937 Uchw. — *R. P. E. S. 4/37 s. 881).*

625.

Jeżeli strona powodowa wniosła pozew o rozwód, zaś strona pozwana powództwo wzajemne o przywrócenie pożycia małżeńskiego,

to w obu sprawach zapaść powinno orzeczenie jednolite i w razie orzeczenia rozwodu orzeczenie o przywrócenie pożycia małżeńskiego staje się bezprzedmiotowe. Z tego powodu doręczenie wyroku z urzędu działa również w odniesieniu do mieszczącego się w nim orzeczenia na skargę wzajemną. (S. N. C. III. 876/36 15.II.1937 Uchw. — *R. P. E. S. 4/37 s. 881)*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

1. PRAWO MATERIALNE.

O zaskarżaniu czynności dłużnika zdziałanych ze szkodą wierzycieli. Fiema J. Lwów 1937. s. VIII+215.

Ustawa o likwidacji mienia opuszczonego. Komentarz. Tylbor St., Warszawa 1938, s. 129.

—

2. PRAWO FORMALNE.

Nakaz zapłaty przeciwko zmarłemu. Allerhand, M. Warszawa 1937, s. 75.

Uboczne uprawnienia materialne a tymczasowe zarządzenia. Allerhand, M. Warszawa 1938, s. 15.

Uboczne uprawnienia materialne a tymczasowe zarządzenia. Allerhand, M. Warszawa 1938, s. 15.

Organizacja sądów powszechnych opracowana systematycznie z uwzględnieniem rozwoju historycznego sądownictwa, sądownictwa szczególnego oraz ustroju adwokatury, Prokuratorii Generalnej i notariatu. Gołąb, St. Kraków, 1938, s. 143.

Dowód z oględzin według Kodeksu postępowania cywilnego. Litauer, J. J. Warszawa 1937, s. 11.

Proces cywilny i jego nauka we Włoszech. Waligórski, H. Warszawa 1937, s. 6.

Istota czynności procesowych. Waśkowski, E. Warszawa 1938, s. 9.

Prawo handlowe

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. USTAWY JEDNOLITE.

A. KODEKS HANDLOWY.

Zarys historyczny instytucji komisu.

Głębsze zrozumienie umowy komisowej, zawieranej w nowoczesnym obrocie gospodarczym, jest dopiero możliwe po zapoznaniu się z rozwojem komisu na tle stosunków gospodarczo - prawnych w wiekach ubiegłych. Dzisiejsza umowa komisowa zawiera wiele cech, które w swej istocie stanowią wyjątki od przepisów prawa powszechnego. Należy to tłumaczyć wpływem różnych zjawisk gospodarczych w ciągu całych stuleci, rozwoju tej właśnie instytucji, sięgającej swymi początkami średniowiecza. W żadnym jednakowoż przypadku nie można odnosić początków komisu do czasów starożytności: nie znano bowiem wtedy zastępstwa o bezpośrednich skutkach dla zastąpionego, a nadto trudno mówić o czymś podobnym w związku z organizacją społeczeństwa rzymskiego, rozbitego na ekskluzywne rodziny, zawsze przejawiające skłonność do samowystarczalności. Z drugiej znów strony nie sposób zaprzeczyć temu, że prawo rzymskie miało niejaki, uboczny, wpływ na ukształtowanie się umowy komisowej. Źródła prawne z okresu głębszego średniowiecza (aż do XII w.) nie dostarczają jakichkolwiek informacyj o tranzakcjach przeprowadzonych przez kupca samodzielnego, działającego na zlecenie i rachunek innego kupca, co, oczywista, najlepiej dowodzi, że interesów takich nie dokonywano. Jako główne przeszkody rozwoju komisu we wcześniejszym średniowieczu autor podaje ciągłe wojny zewnętrzne i wewnętrzne, rozdrobnienie polityczne, mnogość barier celnych oraz trudne i niebezpieczne pod każdym względem warunki komunikacyjne. Mimo to, aby uniknąć konieczności osobistego przewozu i sprzedaży towarów w obcych stronach, kupcy poczęli zakładać t. zw. „logiae", czyli faktoriae, instalując w nich zaufanych pomocników handlowych (institores), działających w powierzonych im rejonach na rachunek i rzecz swoich mocodawców. Z czasem okazało się, że niemożliwość szczegółowego wglądu kupca - pryncypała w działalność ustanawianych przezeń „instytorów", doprowadza do różnorakich nadużyć, co też wreszcie odstraszyło ogół kupców od tej formy, wymiany między miejscowej. Pierwsze wyraźne ślady umowy komisu spotyka się w latach przełomu XIII i XIV w. w postaci instytucji zwanej „commen-

da". Polegała ona na tym, iż kupiec (commendator), umawiał się z przedsiębiorcą karawan kupieckich, względnie z kapitanem statku handlowego (commendatarius), o przewóz towarów w określone miejsce celem ich wyprzedania czy zamiany na inne towary rzadkie lub egzotyczne, zobowiązując go do dostarczenia po powrocie uzyskanych kwot pieniężnych albo wymienionych towarów. Część zysku z tego rodzaju tranzakcyj przypadała w udziale kommendatariuszowi. „Commenda" jest dziś uważana nie tylko za pierwowzór obecnej *umowy komisowej*, ale także za pierwowzór *spółki komandytowej* ze wszystkimi jej odmianami. Zagadnienie tej instytucji rozpatrywano zawsze w sposób dwojaki, to znaczy, że widziano w niej bądź zlecenie, bądź też fakt przystąpienia do spółki. Równorzędnie z „commendą" rozwinęła się t. zw. „implicita", polegająca na tym, że kupiec miejscowy zwany „implicitans" dostarczał drugiemu, zwanemu „implictor", pieniędzy w gotowiźnie celem umożliwienia temu ostatniemu zakupu towarów za granicą, przy okazji jego podróży. Zarówno „commenda" jak i „implicita" odpowiadają w ogólnych zarysach obecnym instytucjom komisu kupna i komisu sprzedaży. W prawie średniowiecznym traktowano je w sposób odrębny. Scalenia ich dokonano dopiero w kodyfikacjach nowoczesnych. tworząc jedno pojęcie umowy komisowej.

Wprowadzenie *poczty* i rozprzestrzenienie się *obrotu wekslowego* wpłynęło udoskonalająco na dalszy rozwój komisu. Handel komisowy tak się sprzągł z obrotem wekslowym, że przez długie czasy przepisy regulujące sprawy komisu figurowały w poszczególnych ustawach wekslowych. Pierwsza kodyfikacja norm zwyczajowych, tyczących umowy komisowej nastąpiła w wieku XVIII na półwyspie pirenejskim. Druga — we Francji i to w sposób ogólny, w myśl przekonania, iż zasady komisu są w świecie kupieckim powszechnie znane i praktykowane. Prawo francuskie jest w tej mierze wzorem dla ustawodawstw półwyspu apenińskiego, państw południowo - amerykańskich oraz Belgii, Holandii i Serbii. Co do ustawodawstwa niemieckiego, to pierwsze wyraźniejsze wzmianki o komisie spotyka się w pruskim Landrechcie, jednak wzorem ustawowego uregulowania komisu w grupie kodyfikacyj germańskich, było dopiero prawo szwajcarskie. *(A. Szczygielski. — Gł. Gosp. 1/38 s. 13 nn).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

A. USTAWY JEDNOLITE.

A1. KODEKS HANDLOWY.

2 § 1.

Osoba, której sąd powierzył zarząd zlicytowanej kopalni nafty, nie staje się przez objęcie tego zarządu kupcem. Nie jest nim także nabywca licytacyjny kopalni, dopóki nie wykonał warunków licytacyjnych. (S. N. C. II. 625/36 6.VI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 871)*

16.

Wniosek o nieuwzględnienie wniosku o wpis zmiany firmy nie może być rozpoznany samodzielnie w toku instancyj, lecz doznać powinien załatwienia w postępowaniu nad wnioskiem o wpis zmiany firmy. Wniosek o nieuwzględnienie wniosku o wpis ulega oddaleniu przez postanowienie wpisu, a będzie uwzględniony przez odmówienie wpisu. (S. N. C. III. 523/37 26.VII.1937 Post. — *R. P. E. S. 4/37 s. 871)*

31.

W myśl art. 31 K. H. niedopuszczalne jest przybranie nazwy firmy, mogące wprowadzić w błąd klientelę co do pochodzenia jej wyrobów. (S. N. C. II. 1335/37 23.XI.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 15 Glosa Stan. Wróblewski, Fryd. Zoll)*

73 § 2; 80.

Skuteczność prawna oświadczenia, złożonego przez męża, będącego spólnikiem zarejestrowanej spółki jawnej, w umowie majątkowo-małżeńskiej co do prawa własności żony do urządzenia domowego, wniesionego przez nią do małżeństwa, nie jest wobec wierzycieli męża zawisłą od wpisu do rejestru handlowego. (S. N. C. II. 1526/37 22.XI.1937. — *P. P. H. 4/38 p. 1718)*

91 § 2.

Spółka jawna nie może nie ograniczać swego wspólnika w osobistym przeglądaniu ksiąg przezeń i dokumentów spółki. (S. N. C. II. 1537/36 9.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 871).*

188 § 3.

Wobec braku szczególnego przepisu żądanie zezwolenia na zmianę wpisu w księdze udziałów może być oparte tylko na przepisach ogólnych. W tym względzie nie wchodzi w grę 1004 k. c., gdyż ustawa cywilna nie zna własności praw w ścisłym tego słowa znaczeniu. Wchodzić mogą więc w rachubę tylko przepisy o niesłusznym wzbogaceniu oraz niedozwolonej czynności o tyle, że wpis do księgi udziałów pociągnąć może za sobą uszczerbek w majątku jednej, a przyrost w majątku drugiej strony oraz o tyle, że sposób nabycia udziałów przed-

stawiać może czynność niedozwoloną, wpis zaś jednej strony w księdze udziałów może mieć charakter naruszenia praw drugiej strony, gdyż wpis niezgodny z rzeczywistością, może szkodzić interesom strony niewpisanej i narażać ją może na straty. (S. N. C. III. 787/35 4.V.1937— *R. P. E. S. 1/38 s. 178)*

277.

Spółka z ogr. odp., która nigdy nie rozpoczęła prowadzenia swego przedsiębiorstwa, ani nie zaciągnęła zobowiązań, winna być z rejestru handlowego wykreślona bez wprowadzania postępowania likwidacyjnego. (S. N. C. II. 1077/36 26.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 872)*

298 § 1.

Wierzyciel spółki z ogr. odp. może poszukiwać od członków jej zarządu swej wierzytelności względem spółki, jesli udowodni, że jedynym jej majątkiem jest nieruchomość obciążona ponad swą wartość wierzytelnościami korzystającymi z pierwszeństwa zaspokojenia w stosunku do należności poszukiwanej od członków zarządu spółki. (S. N. C. I. 1927/36 9.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 178)*

406.

Ustawowy zakaz głosowania zarządców przy powzięciu uchwał „dotyczących" pociągnięcia ich do odpowiedzialności, jako zawierający ograniczenie wykonywania podstawowego uprawnienia akcjonariusza — głosowania na walnym zgromadzeniu — powinien być tłumaczony w sposób ograniczający i stosowany być powinien wtedy tylko, gdy uchwała ma bezpośrednio decydować o pociągnięciu zarządców do odpowiedzialności, wyrazu zaś „dotyczących" nie podobna rozumieć w sensie „mających związek" z pociągnięciem do odpowiedzialności. (S. N. C. I. 2810/35. 5.XI.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 861)*

540 § 1.

Dopóki nie nastąpiło wypowiedzenie rachunku bieżącego, należy uważać, że trwa on nadal, chociażby należne w pewnym okresie czasu saldo zostało uregulowane. (S. N. C. I. 2549/36 15.X.1937. — *G. S. W. 8/38 s. 118)*

551.

Kupujący, który nie dopełnił warunków umowy zawartej co do sprzedaży handlowej, nie ma prawa do odszkodowania, przewidzianego w art. 551 kod. handl.

Co do zadatku mają przy sprzedaży handlowej zastosowanie przepisy Kodeksu zobowiązań. (S. N. C. II. 1773/37 30.XI.1937. — *P. P. H. 1/38 p. 1719)*

555.

Umowy, dotyczące przelewu własności do ruchomości z zastrzeżeniem, iż rzecz sprzedana może się stać własnością nabywcy dopiero po całkowitym uiszczeniu ceny, której zapłata została rozłożona na raty, mogą być stawiane przeciwko trzeciemu, o ile nie zostanie wykazane umowne działanie na szkodę tego ostatniego. (S. N. C. I. 1437/36 4.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 872).*

—

A2. PRAWO WEKSLOWE.

16.

Posiadanie przez akceptanta weksla bez indosu na niego lub bez indosu in blanco, jeśli nie jest on obowiązany zwrócić weksel remitentowi, powoduje wygaśnięcie zobowiązania wekslowego. Weksla takiego akceptant nie może wprowadzić w obieg. (S. N. C. III. 275/35 12.III.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 82).*

70.

Przedawnienie roszczenia z wekslu, który wręczono jako weksel in blanco, biegnie od daty płatności na wekslu wypisanej. (S. N. C. II. 837/37 7.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 23).*

70.

Przedawnienia wekslowego nie może wystawca wekslu przeciwstawiać osobie, która z grzeczności podpisała weksel w charakterze akceptanta, następnie go w terminie płatności wykupiła i dochodzi przeciwko wystawcy zwrotu wyłożonej za niego kwoty. Nie zachodzi tu bowiem abstrakcyjne zobowiązanie wyłącznie wekslowe t. j. wynikające z samego faktu umieszczenia podpisów stron interesowanych na dokumencie wekslu i odpowiedzialności tych osób wyłącznie z tego tytułu, lecz zasadą skargi jest odrębny stosunek *prawny*, powstały między stronami, a podlegający ocenie ze stanowiska ustawy cywilnej. (S. N. C. II. 831/36 17. IX.1936. — *Gł. Adw. 2/38 s. 59).*

76.

Wzmianka na wekslu o otrzymaniu waluty w towarach nie stanowi dowodu niesłusznego wzbogacenia się wystawcy i nie zwalnia wierzyciela w skardze z art. 75 prawa wekslowego samego faktu zbogacenia jak i jego wysokości. (S. N. C. I. 2553/35 12.VI.1936. — *W. Prz. Pr. 2/38 s. 36 - 37).*

—

A3. UST. O SPÓŁDZIELNIACH.

58.

Dochody od członków spółdzielni uchwalone przez walne zgromadzenie spółdzielni, mo-

gą być dochodzone w drodze procesu cywilnego także wówczas, gdy spółdzielni została następnie ogłoszona upadłość. (S. N. C. II. 1456/37 16.XII.1937. — *P. P. H. 4/38 p. 1720).*

—

A4. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) Ust. 2.VIII.1926 (p. 457/30 r.) o nieuczciwej konkurencji.

4; 6.

Użycie jako firmy nazwy Helvetia, będącej łacińskim mianem Związku Szwajcarskiego, może dla pewnych rodzajów produkcji stanowić naruszenie przepisów art. 4 ust. o nieuczciwej konkurencji. (S. N. C. II. 1335/37 23.XI. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 15. Glosa Stan. Wróblewski, Fryd. Zoll).*

9.

Z brzmienia art. 9 powołanej ustawy wynika, że celem działania sprawcy przestępstwa z tego artykułu jest wywołanie takiego nastroju u odbiorców pokrzywdzonego w stosunku do jego osoby, czy jego przedsiębiorstwa, że dalszy swój stosunek do nich muszą odbiorcy uważać za co najmniej bardzo niekorzystny, jeżeli nie wręcz niebezpieczny. Wobec powyższego działanie oskarżonego musi być świadome, a więc uzasadniające przyjęcie zamiaru z art. 14 § 1 K. K. (S. N. 3 K. 712/37 28.IX.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 350).*

—

b) R. M. P. H. 28.XI.1927 (p. 944) w sprawie wykonywania zawodu komiwojażerów i samodzielnych ajentów handlowych.

2.

Legitymacji, przewidzianej w § 2 rozp. Min. Przemysłu i Handlu z 28 listopada 1927 r. (Dz. U. poz. 944) nie potrzebuje pomocnik, nie będący komiwojażerem lub samoistnym agentem, iloże korzysta on z uprawnienia swego zleceniodawcy, które ten posiada na podstawie zgłoszenia prowadzenia przemysłu. (S. N. 3 K. 211/36 22.II.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 37).*

—

c) R. Pr. R. 22..III.1928 (p. 384) prawo patentowe.

27.

Z mocy art. 7 K. P. K. sąd uprawniony jest do samodzielnej oceny zakresu uprawnień, wynikających z treści zastrzeżeń patentu w szczególności zaś do stwierdzenia, czy stosowanie patentu nadanego samoistnie wkracza w zakres wynalazku, zostającego pod ochroną ustawy patentowej.

Patent polski nie daje pełnej gwarancji swej ważności, a także samoistności.

Umyślne i bezprawne wkroczenie w zakres wyłączności przez patent określony stanowi przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego (art. 27 Prawa patent.), poza tym udzielenie patentu, a także wpisanie do rejestru nie wywołuje skutków w postaci domniemania, iż w przypadku kolizji praw patentowych ten, kto korzysta z samoistnego późniejszego patentu, stosując jego urządzenia, nie wkracza w sferę patentu dawniejszego. Nie wyłączone jest także w tym wypadku istnienie u wkraczającego winy umyślnej w obu postaciach § 1 art. 14 K. K.

Wobec przyjętej w pr. patent. zasady „systemu mieszanego" zdarzyć się może, że Wydział Zgłoszeń U. P. nie zwróci uwagi na to, że zgłoszony wynalazek nie jest nowy, lub, że stosowanie tego wynalazku wkracza w zakres wynalazku, znajdującego się już pod ochroną ustawy — i nada mylnie patent samoistny. Niepewność może usunąć orzeczenie Wydziału Spornego U. P. (art. 11, 32, 39, 48, 60 pr. pat.), samo zaś stwierdzenie Urzędu Patentowego, iż patent został udzielony, jako samoistny, nie jest wystarczające. (S. N. 3 K. 1245/37 15.XI. 1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 350).*

177 u. 1 lit. „b"; 181; 192 u. 1.

Art. 177 ust. 1 lit. b) prawa z 22 marca 1928 poz. 384 Dz. Ust. wylicza w sposób wyczerpujący prawa pewnych osób (do nazwiska, do firmy, do wizerunku), których naruszenie powoduje nieważność prawa z rejestracji znaku towarowego.

Skarga o unieważnienie rejestracji znaku towarowego na zasadzie art. 181 cyt. prawa, jako nie wymieniona w art. 192 ust. 1, przysługuje tylko właścicielowi wcześniejszego prawa z rejestracji znaku, według jego mniemania takiego samego.

Ocena czy w konkretnym przypadku zachodzi lub nie podobieństwo porównywanych znaków, w braku szczególnych w tym względzie przepisów prawnych pozostawiona jest Urzędowi Patentowemu, który dotyczącego ustalenia dokonywa na podstawie obserwacji, opartej na nabytym doświadczeniu fachowym. (N. T. A. I. rej. 932/35 15.IV. 1937. — *P. P. H. 4/38 p.* 1727).

181.

Okoliczność, że znak towarowy słowny („Schilin") zawiera zgłoskę, będącą odrębnym znakiem słownym („Schi"), jak również częścią składową znaków słownych („Schicht"), zarejestrowanych na rzecz innego przedsiębiorstwa — nie wystarcza jeszcze sama przez się do uznania, znaku za taki sam w rozumieniu art. 181 rozp. Prez. z r. 1928; według tego artykułu punkt ciężkości przy ocenie, czy zacho-

dzi tożsamość między pewnymi znakami, powinien być położony na różnice istniejące pomiędzy tymi znakami. (N. T. A. I. rej. 6558/34 23.X.1936. — *O. P. A. 3/38 p. 2175. Glosa Fryderyk Zoll).*

188.

W zakresie wyłączności z zarejestrowanego znaku towarowego uważa się za wyrządzający szkodę (art. 188 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 poz. 384 Dz. Ust.). znak taki sam, czyli również i znak różniący się od zarejestrowanego tak znieznacznie, iż przypuszczać, że towar pochodzi z przedsię- mimo różnic odbiorca towaru może z łatwością biorstwa, którego znak ma w pamięci. (S. N. C. K. 623/35 23. IX. 1935. — *O. P. A. 3/38 p. 2176).*

198 u. 3, 4.

Przepis art. 198 ust. 3 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 poz. 384 Dz. Ust. nie daje podstawy do wysnuwania wniosku, że niedostrzeżenie przez Wydział zgłoszeń Urzędu Patentowego kolizji zgłoszonego znaku z innymi zamyka drogę do unieważnienia tego znaku po jego zarejestrowaniu. (N. T. A. I. rej. 3122/35 38.V.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2177. Glosa Stefan M. Grzybowski).*

—

d) R. M. Kom. 21. IX. 1931 (p. 721) — zał. — regulamin przewozowy.

Przepisy regulaminu powinny być tłumaczone ściśle i nie mogą bez szczególnej podstawy być uzupełniane ogólnymi normami kodeksów. Ponieważ więc opłata za postojowe doznała w regulaminie wyczerpującego uregulowania w tym sensie, że należy je płacić bez względu na zawienienie, a nawet siłę wyższą, przeto obowiązek opłacania postojowego nie może być kwestionowany dlatego, że według zasady ustawy cywilnej, w braku zawinienia odpada obowiązek świadczenia. (S. N. C. III. 776/35 19. VI. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 174)*

19 pt. 2.

Wierzycielem zaliczenia na mocy zawartej z koleją umowy o przewóz jest nadawca przesyłki, lecz umowa ta z mocy art. 1165 k. c. nie ma skutków w stosunku do osób trzecich, które wobec tego mogą udowadniać, że wierzycielem zaliczenia jest w istocie kto inny.

Z mocy p. 2 § 19 powyższego regulaminu dla odbioru zaliczenia nie jest konieczne złożenie zaświadczenia kolei o zaliczeniu i z tego względu nie jest ono dokumentem, z którego posiadaniem jest związana sama wierzytelność, ulegająca zajęciu. (S. N. C. I. 1722/36 8. IV. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 175)*

—

R. M. Spr. 1. VII. 1934 (p. 511) o rejestrze handlowym.

23; 31.

Jeżeli Sąd Okręgowy jako rejestrowy nałożył na zarządcę spółki grzywnę tudzież wezwał go ponownie pod groźbą wymierzenia dalszej grzywny do złożenia wniosku o wykreślenie firmy z rejestru handlowego, a Sąd Apelacyjny na zażalenie zarządcy postanowienie to zatwierdził, skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego jest niedopuszczalna. Wezwanie bowiem osoby zobowiązanej do zgłoszenia wniosku o wykreślenie wpisu z rejestru, niezgodne z prawdziwym stanem rzeczy, nie jest wykreśleniem z urzędu o którym mowa jest w ustępie 2 § 23. (S. N. C. III. Z. 1480/37 10. IX. 1937. Post. — *R. P. E. S. 4/37 s. 872)*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B2. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Handlowy Napoleona.

109.

W sporach co do wszelkich umów handlowych judykatura na podstawie art. 109 k. h. z 1807 r. dopuszczała dowód ze świadków, czyniąc jedynie dopuszczenie to zależnym w poszczególnym przypadku od uznania sądu bez rozróżniania, czy w sporze chodzi o czynności handlowe jednostronne czy dwustronne. (S. N. C. I. 563/36 29.I.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 181).*

576.

Przepisy o odzyskaniu, zawarte w art. 576—581 k. h., zawierające warunki, pod którymi może nastąpić dochodzenie rzeczy, znajdujących się w masie upadłości, nie ograniczają możności stosowania ich do tranzakcji, zawartych między upadłym a osobą, która sporne przedmioty zbyła i wydała, lecz mają na względzie możność odzyskania rzeczy, które przy ogłoszeniu upadłości znajdowały się w masie upadłości, przez każdą osobę, której własność rzeczy te stanowią. (S. N. C. I. 1287/36 11 - 24.III.1937.— *R. P. E. S. 4/37 s. 876)*

632.

Czynności w przedsiębiorstwie robót inwestycyjnych uznać należy za handlowe. (S. N. C. I. 563/36 29.I.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 61).*

—

B2. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks handlowy 17.XII.1862 (Dz. p. p. 1/36).

347.

Oświadczenie odbiorcy, że towar nie jest dobry bez wyszczególnienia wad, nie ma chara-

kteru zawiadomienia w rozumieniu art. 347 ust. handl. (S. N. C. II. 607/37 16.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 20).*

—

b) Ust. 6.III.1906 (Dz. p. p. Nr 58) o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

39 u. 4.

Przepis § 39/4 ust. z 6 marca 1906 Nr 58 dz. u. p. wyłączający spólnika od głosowania w sprawie wszczęcia sporu między nim a spółką ma charakter normy bezwzględnie obowiązującej, wobec czego wyłącza on stosowanie odnośnego postanowienia kontraktu spółki, wedle którego do ważności uchwał walnego zgromadzenia potrzeba obecności całego kapitału zakładowego i zgody wszystkich spólników. (S. N. C. II. 637/37 21.IX.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 21).*

—

c) Ord. 10.XII.1914 (Dz. p. p. Nr 337) układowa.

33; 34.

Układ zawarty przez zarządcę ugodowego i dłużnika po ukończeni upostępowania ugodowego jest nieważny. (S. N. C. II. 995/37 21.X.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 33).*

—

d) Ust. 29.XII.1917 (Dz. p. p. Nr 501) o kontrakcie ubezpieczenia.

67; 69.

Z treści przepisów tych wynika, że dopuszczalne jest ubezpieczenie cudzych rzeczy na rachunek własny, o ile ubezpieczający ma w tym szczególny interes. (S. N. C. III. 1173/35 27.X.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 888).*

—

B3. POLSKA ZACHODNIA.

a) Ord. 10.II.1877 (Dz. U. Rz. s. 327/1915) upadłościowa w brzmieniu ust. 8. VI.1915.

132.

Powództwo o zasądzenie przewidzianego w § 132 niem ordyn. konk. wsparcia jest niedopuszczalne. (S. N. C. III. 1329/35 5.XI.1937. — *P. P. H. 4/38 p. 1717).*

—

b) Kodeks handlowy 10.V.1897 (Dz. U. Rz. s. 219).

15.

Dla pozbawienia członka zarządu spółki tegoż charakteru miarodajny nie jest wpis do rejestru handlowego, lecz czynność uzasadniające to pozbawienie. Jednak w stosunku do osób nie mających wiadomości o tych czynnościach decydujące znaczenie ma wpis. (S. N. C. III. 999/36 15.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 887).*

—

c) Ust. 30.V.1908 (D. U. Rz. s. 263) o umowie ubezpieczeniowej.

43 n.

Zakład ubezpieczeń nie może uchylać się od obowiązku do wpłacenia sumy ubezpieczeniowej wskutek nieodpowiadających rzeczywistości zapodań ubezpieczonego przy zawieraniu umowy ubezpieczeniowej, jeżeli niezgodność zapodań polega na działaniu personelu zakładu, w szczególności inspektorów i agentów, chociażby nie uprawnionych do zawierania umów. (S. N. C. III. 2226/36 15.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 888)*

—

d) R. Pr. R. 6.III.1928 (p. 244) o zapobieganiu upadłości na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach.

19 pt. 7.

Za nieruchomość, nie służącą celom przedsizbiorstwa w rozumieniu art. 19 punkt. 7, należy uznać nieruchomość, z której przedsiębiorstwo albo wcale nie korzysta dla swoich potrzeb, albo korzysta z nieznacznej jej części. Do uznania nieruchomości za służącą powyższym celom nie jest konieczna specjalne jej przystosowanie, natomiast konieczne jest ustalenie faktycznego, bezpośredniego służenia nieruchomości celom przedsiębiorstwa. (S. N. C. III. 1164/34 20.II.1937 uchw. 7 sędziów. — *R. P. E. S. 4/37 s. 888-889).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Amerykańska pula. Organizacja zbytu amerykańskich rolników. Bargiel, J. Warszawa 1937, s. 128.

Samorząd a spółdzielczość. Bogusławski A. Warszawa 1938, s. 5.

Wskazania dla członków nadzorczych. Dratwa F. Warszawa 1937, s. 144.

Jak mogą współpracować ze sobą spółdzielnie rolnicze. Załuski P. Warszawa 1938, s. 4.

Jakie są spółdzielnie w Polsce. Zębalska St. Warszawa 1938, s. 6.

Prawo karne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. KODEKS KARNY.

Sądownictwo karne integralne.

Amnestia z punktu widzenia prawno - karnego jest niczym innym jak naruszeniem i nawet zburzeniem wyroku prawomocnego, z drugiej zaś strony jest poważnym nadwyrężeniem porządku prawnego i świadomości prawnej społeczeństwa. To też amnestia musi, zdaniem autora, zniknąć z powierzchni naszego życia państwowego w ogóle, jako uprzywilejowanie już nie przestępcy, ale całego żywiołu przestępczego, jako premia dla łamiącego prawo, jako cios dla autorytetu i moralnego prawa podmiotowego sądownictwa karnego. Pocóż sędzia ma się silić na sumienny wyrok, powiada autor, — kiedy przyjdzie amnestia i całe jego dzieło zniszczy i zniekształci? Amnestia była usprawiedliwiona w epoce, kiedy kara traktowana była wyłącznie jako odwet społeczny wobec przestępcy, odkąd jednak kara nosi charakter środka poprawczego i zabezpieczającego — amnestia jest szkodliwym przeżytkiem. Autor na analogii do prawa cywilnego usiłuje wykazać bezzasadność amnestii. Aby zaś zniesienie amnestii nie „zapchało" zbytnio więzień, autor proponuje stosowanie na szeroką skalę publicznych robót przymusowych dla więźniów skazanych na kary do roku pozbawienia wolności. Podobnie prawo łaski jako akt głowy państwa jest wg autora prawem szczątkowym, uzasadnionym w epoce kary wyłącznie odwetowej, przy czym wynikające z braku zaufania do sądów. Godząc się jednak w zasadzie z samą instytucją prawa łaski, chciałby autor funkcję tę przekazać sądownictwu i to sądownictwu pierwszoinstancyjnemu jako najbardziej bezpośredniemu. W zakończeniu zadaje sobie autor pytanie: czy jest możliwa nauka o sądownictwie karnym, jako o systemie myślenia, rozważania i podejścia do rzeczy, niezależna od wszelkich merytorycznych rozważań i nauk na temat etnologii i socjologii przestępczości prawa karnego oraz procesowego? W odpowiedzi na to pytanie autor twierdzi, iż nauka ta jest możliwa i jej powstanie jest koniecznością. Byłaby to nauka podobna do polityki kryminalnej i penitencjarnej, nauka celowościowa, pewnego rodzaju polityka sądowa, która znakomicie mogłaby wykształcić przyszłe młode pokolenie sądowników. *(Jerzy Wł. Śliwowski — Wsp. M. Pr. 3/38 r.).*

—

Odpowiedzialność karna urzędników za przestępstwa popełnione za granicą.

Autor omawia kwestię interpretacji przepisu lit *a* art. 7 K. K., a zwłaszcza wysuwającego się zasadniczego pytania, do jakich przestępstw odnosi się ten przepis, czy tylko do przestępstw urzędniczych (art. 286 — 291 i 293 K. K.), czy też w ogóle do wszystkich przestępstw, innymi słowy, jak należy komentować zwrot „pełniąc służbę za granicą".

Polemizując z opiniami komentatorów (Jamontt - Rappaport, Peiper — I wyd., prof. Makarewicz) autor wypowiada pogląd, że ustawodawca uznaje w art. 7 lit. *a* za karalne „te przestępstwa, które popełnione zostały przez urzędnika za granicą, w związku, lub w czasie urzędowania" (podobnie prof. Makowski i Peiper — w II wyd.). Zdaniem bowiem autora państwo musi sobie zapewnić należyte spełnianie czynności urzędowych i nienaruszanie tych dóbr, które są związane z urzędowaniem, ale nie stanowią obiektu zainteresowania obcej ustawy karnej, nie są chronione przez lex loci delicti commisi.

Zagadnienie, czy pod pojęcie „urzędnika" podpadają wszyscy urzędnicy w rozumieniu art. 292 K. K., nie wymaga — sądzi autor — szczególniejszego omówienia, ponieważ z przedstawionego rationis legis wynika, że chodzi tu o wszystkie trzy kategorie urzędników wyliczone w art. 292 K. K. *(Dr Stanisław Hausman — Prz. Sąd. 3/38 s. 78 - 81).*

—

Motywy zabójstw z afektu i stanowisko Sądu wobec tego przestępstwa.

W pracy swej omawia autor 100 przypadków zabójstw pod wpływem afektu z art. 225 § 2 K. K., osądzonych przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Zgromadzony materiał opracowany został pod kątem widzenia: 1) motywów czynów przestępnych i 2) stanowiska Sądu wobec tego przestępstwa.

I. Przez „motyw" czynu przestępnego rozumie autor „przedstawienie, myśl o pewnym stanie rzeczy (teraźniejszym, przeszłym, przyszłym), który osobnik bierze pod uwagę przy postanowieniu dokonania przestępstwa". Motywem jest więc np. myśl przy postanowieniu dokonania zabójstwa, że „on mi zabrał majątek", „on mnie brutalnie traktuje" i t. d. Motyw jest zawsze procesem natury intelektualnej.

Od „motywu" należy odróżnić „pobudkę czynu", którą nazywamy przykre lub przyjemne u-

czucie, łączące się z wyobrażeniem pewnej sytuacji, z motywem. Z nazwy „zabójstwo pod wpływem silnego wzruszenia" (zabójstwo z afektu) wynika, że chodzi tu o czyny, przy których pobudka występuje wyraźnie i to w znacznej sile.

Na podstawie materiału aktowego nie podobna jest powiedzieć coś bliższego i pewnego o rodzaju uczucia, ożywiającego sprawcę w chwili postanowienia dokonania czynu. Można tylko powiedzieć ogólnie, że przy zabójstwie z afektu na ogół kierują sprawcą uczucia nieprzyjazne (zemsta, nienawiść, gniew, złość oraz kombinacja tych i innych podobnych uczuć z takimi jak: lęk, obawa, rozpacz i t. p.), a tylko zupełnie wyjątkowo uczucia przyjazne (litość, współczucie).

Prawie w 1/3 przypadków Sąd przyjął istnienie afektu trwającego dłuższy czas — „afektu ciągłego". Termin „afekt" jest w takich wypadkach użyty przez Sąd na określenie trwającej w ciągu dłuższego czasu dyspozycji do przeżywania — w związku z pewną myślą czy sytuacją — afektu tak gwałtownego, że na jego tle dochodzi do zabójstwa. Należy jednak pamiętać, że nie afekt trwa w takich przypadkach tak długo, lecz tylko dyspozycja do jego przeżywania; owa przybiera na sile w miarę nowych przeżyć i wreszcie pod wpływem jakiegoś nowego przeżycia staje się tak silną, że na jej gruncie powstaje gwałtowny afekt, doprowadzający do zabójstwa.

Na podstawie badanego materiału nie ulega wątpliwości, że nawet w tych przypadkach, kiedy Sąd nie przyjmuje „afektu trwałego" — występuje u sprawców przestępstwa z § 2 art. 225 K. K. afekt (dyspozycja) trwający od długiego czasu, z powolnym wytwarzaniem się takiego stanu uczuciowego, który przeradza się w końcowym stadium w gwałtowny afekt. Osobnik, którego wrogi stosunek do późniejszej ofiary przestępstwa — w związku z jakimś pokrzywdzeniem — datuje się od dawna, w pewnej chwili, stając w obliczu nowego pokrzywdzenia, reaguje w sposób gwałtowny, nieraz zupełnie nieproporcjonalny do obiektywnej szkody. Ten nowy czyn ofiary był za tym tylko momentem wywołującym, a nie istotnym źródłem afektu.

W 100 przypadkach zabójstw z art. 225 § 2 K. K. motywy przestępstw dadzą się sprowadzić do następujących kategoryj:

1. Motywy natury ekonomicznej (16);
2. Motywy natury erotycznej (11);
3. Motywy na tle zagrożenia bezpieczeństwa honoru (37):
4. Rozmaite połączenia poprzednich motywów (10);
5. Motywy na tle solidaryzowania się z bliskimi (22).

Analiza motywów pozwala stwierdzić, że różnorodność okoliczności życiowych, które mogą stać się motywem zabójstwa z afektu jest bardzo wielka. Wbrew rozpowszechnionemu mniemaniu, że najczęstszym motywem zabójstwa z afektu są przeżycia erotyczne — w badanym materiale motywy erotyczne występują zaledwie w 15%, wśród których jeszcze kilka przypadków może ulec zakwestionowaniu z uwagi na ich związek z motywami ekonomicznymi.

Autor dochodzi do wniosku, że istota zagadnienia przy zabójstwie z afektu nie tkwi w dziedzinie motywów, tylko sprowadza się do kwestii biologicznych, do konstytucji psychofizycznej sprawców, do ich właściwości charakteriologicznych. O tym, czy pewna sytuacja życiowa doprowadzi danego osobnika do popełnienia zabójstwa decyduje natężenie jego procesów uczuciowych w związku z całokształtem jego osobowości.

II. Badając wysokość kar, wymierzonych w stosunku do 104 zabójców z afektu (w 100 badanych sprawach było 104 sprawców) autor otrzymuje następujące dane liczbowe: 25,5% zabójców skazano na karę do 1-go roku więzienia lub aresztu, 62,8% skazanych otrzymało karę do 3-ch lat więzienia i tylko 12,7% przestępców skazano na karę więzienia powyżej 5-ciu lat. W 16 przypadkach sąd zawiesił wykonanie kary.

Jeśli uwzględnić, iż przeciętna kara ustawowa w art. 225 § 2 oscyluje około 5-ciu lat i że w badanym materiale kara poniżej 4-ch lat wynosi aż 62,7% a powyżej 6-ciu lat zaledwie 4,9% — to wniosek o niezmiernie łagodnym ustosunkowaniu się sądu do sprawców zabójstwa afektu nasuwa się z nieodpartą koniecznością.

Rozpatrując badane przypadki autor stwierdza, że Sąd zupełnie odrębnie traktuje zabójstwa dokonane i usiłowane. Przestępca skazany za usiłowanie przestępstwa z § 2 art. 225 K. K. otrzymuje z reguły karę znacznie łagodniejszą, aniżeli przestępca w przypadku zabójstwa dokonanego. Przy usiłowaniu zabójstwa mamy karę do 1 roku w około 50% przypadków, podczas gdy przy dokonaniu zaledwie w 5,3%. Kar powyżej 4-ch lat więzienia nie spotykamy w ogóle przy zabójstwie usiłowanym, podczas, gdy przy zabójstwie dokonanym kary powyżej 5-u lat wynoszą 21.1%. *(Mgr Paweł H o r o s z o w s k i — Arch. Kr. T. II z. 3-4/37 s. 475-493).*

—

Ochrona prawna znaków granicznych.

Przedmiotem rozważań autora są następujące kwestie: 1) co to jest znak graniczny, 2) czy uzasadnione jest objęcie w K. K. 1932 r. ochrony znaków granicznych przez ochronę dokumentów, 3) jaki jest przedmiotowy zakres ochrony znaków granicznych, a w szczególno-

ści czy koliduje ona z cywilną akcją ochrony posiadania. 4) czy i czym jest uzasadniona surowa sankcja z art. 190 K. K.

Na podstawie analizy materiału komentatorskiego (autor przytacza definicje podane przez prok. Nissensona i Siewierskiego, prof. Makowskiego, prof. Makarewicza, prof. Jamontta i Rappaportu oraz dr Peipera), jurysprudencji (orzecz. S. N. Zb. 23/1918 i 101/1922) oraz badania przepisów prawnych w zarysie ich rozwoju historycznego, autor dochodzi do następujących wyników:

„1. Znakiem granicznym w rozumieniu prawa jest tylko taki znak, który ustawiono w trybie, wskazanym przez właściwe ustawy i który w myśl tych ustaw ma być dowodem ustalonej prawnie granicy między dziedzinami sąsiednimi. Wobec tego, że konieczną rechą prawną każdego znaku granicznego jest ustawienie go w trybie właściwej ustawy, przeto w każdym konkretnym przypadku dla ustalenia bytu przestępstwa z art. 190 § 1 K. K. należy stwierdzić, czy uszkodzony, zniszczony, usunięty, przesunięty lub uczyniony niewidocznym znak graniczny był przed tym postawiony w trybie właściwej i jakiej mianowicie ustawy.

2. Objęcie przez K. K. z 1932 r. ochrony znaków granicznych jako dokumentów jest zupełnie uzasadnione, albowiem ustawienie każdego prawnego znaku granicznego łączyło się i łączy się z oznaczeniem w odnośnych dokumentach urzędowych umiejscowienia takiego znaku na gruncie, zniszczenie zaś, usunięcie, przesunięcie lub uczynienie znaku granicznego niewidocznym powoduje niezgodność granic na gruncie z odnośnymi dokumentami urzędowymi.

3. Ochrona znaków granicznych obejmuje również kopce, słupy i miedze, ustawione i wytknięte we właściwym trybie prawnym, a służące za dowód graniczny pomiędzy sąsiednimi dziedzinami. Związek pomiędzy przestępstwem z art. 190 § 1 K. K. a akcją cywilną o przywróceniu zakłóconego posiadania polega w praktyce na tym, że pokrzywdzony w sprawie karnej, a powód w sprawie cywilnej składa w procesie cywilnym dla udowodnienia faktu zakłócenia posiadania wyrok sądu karnego skazujący oskarżonego (a pozwanego w procesie cywilnym) z art. 190 § 1 K. K. Z tego wynika, że w praktyce sądowej ochrona karna znaków granicznych nie koliduje z cywilną akcją o przywrócenie zakłóconego posiadania, ale nawet ją wspiera.

4. Surowa sankcja z art. 190 § 1 K. K. jest całkowicie usprawiedliwiona stopniem przestępnego naruszenia porządku prawno - granicznego, ustalonego w drodze żmudnych i kosztownych prac przy ustaleniu granic nieruchomości, a mającego doniosłe znaczenie dla prawa własności nieruchomości". *(Ludwik Wójcik — Gł. Sąd. 3/38 s. 192 - 199).*

—

Przestępca z nawyknienia w Polskim Kodeksie Karnym.

Polski K. K. jest unikatem, gdyż wprowadzając termin „przestępcy z nawyknienia" nie określa go bliżej, jak to czynią inne kodeksy. W niektórych spotykamy definicje formalno prawne, wskazujące dokładnie w jakich warunkach należy uznać przestępcę za nawykowca, w innych pozostawia się tę kwestię uznaniu sądu na podstawie ogólnej oceny czynów i t. p. Oba te systemy łączy K. K. włoski. Lakoniczność naszego K. K. jest tym większa, że odróżnia on od przestępcy z nawyknienia, recydywistę i przestępcę zawodowego. Z art. 60 i 84 K. K. wynikać może, iż ustawodawca miał tu na względzie osobników, u których przestępczość stanowi trwały wyraz ich osobowości, a nie jest uwarunkowana pewną sytuacją życiową. Autor na podstawie analizy uzasadnienia Komisji Kodyfikacyjnej dochodzi do wniosku, że termin „przestępca z nawyknienia" użyty został w K. K. pod kątem widzenia teleologicznym, w celu wskazania praktyce sądowej również na tych przestępców zatwardziałych, których nie cechuje ani zawodowość ani powrót do przestępstwa. Myśl ta byłaby jaśniejsza, gdyby w art. 60 i 84 zamiast zwrotu „przestępcy zawodowego lub z nawyknienia" użyto zwrot „przestępcy zawodowego lub innego przestępcy zatwardziałego". *(W. Swida — R. P. E. S. 1/38).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

B. KODEKS POSTEP. KARNEGO WOJSK.

Wojskowe postępowanie karne (oparte na przepisach „prawa o ustroju sądów wojskowych" i „kodeksu wojskowego postępowania karnego", obowiązujących od 1.I.1937 r.).

Autor omawia w krótkim zarysie organizację sądownictwa wojskowego i wojskowe postępowanie karne.

Sądownictwu wojskowemu podlegają: żołnierze w czynnej służbie wojskowej i w stanie nieczynnym za wszystkie przestępstwa popełnione w czasie pozostawania w służbie lub w stanie nieczynnym, a poza tym inne osoby, wymienione w pr. o ustroju sądów wojsk., bądź z tytułu swego stosunku faktycznego do wojska, bądź z uwagi na rodzaj przestępstwa,

pozostający w związku z obowiązkiem wojskowym lub z zagadnieniami obrony Państwa.

Wymiar sprawiedliwości sprawują:

1. Wojskowe Sądy rejonowe i wojskowe sądy marynarskie; są to sądy I instancji, odpowiadające sądom grodzkim;

2. Wojskowe Sądy Okręgowe i Sądy admiralskie, odpowiadające sądom okręgowym.

3. Najwyższy Sąd Wojskowy będący instancją odwoławczą dla sądów wymienionych pod 2), — poza tym odpowiada Sądowi Najwyższemu (sądów apelacyjnych w sądownictwie wojskowym nie ma).

W czasie wojny tworzone są nadto sądy wojenne, podlegające Naczelnemu Wodzowi.

Przy Najw. Sądzie Wojsk. oraz przy wojsk. sądach okr. i admiralskich utworzone są prokuratury. Przy każdym z wojsk. sądów rejonowych i marynarskich ustanowiony jest t. zw. „oficer sądowy", spełniający czynności prokuratorskie.

Sędziowie i prokuratorowie wojskowi tworzą korpus oficerów audytorów. „Oficerowie sądowi" nie należą do tego korpusu i nie muszą posiadać wykształcenia prawniczego.

Sądownictwo wojskowe ma nadto instytucję t. zw. „zwierzchnika sądowo - karnego". Jest to wyższy dowódca wojskowy, powołany do współdziałania w wojskowym postępowaniu karnym.

„Kodeks wojskowego postępowania karnego" (Dz. U. 76/36 p. 537), stwierdza autor, wzorowany jest na K. P. K., istnieją jednak odchylenia nieraz bardzo istotne, podyktowane bądź względami natury wojskowo - organizacyjnej, bądź też — interesami służby wojskowej.

Postępowanie karne wojskowe odbywa się zawsze przy współudziale oskarżyciela publicznego, nawet w sprawach o przestępstwa prywatno-skarbowe.

Postępowanie karne może być wszczęte tylko za zgodą zwierzchnika sądowo - karnego; jeżeli zwierzchnik się nie zgadza z przedstawionym mu przez wojsk. prokuratora okr. wniosku co do wszczęcia wzgl. odmowy ścigania — przedstawia sprawę Ministrowi Spraw Wojsk. przez naczelnego Prokuratora Wojskowego.

Na odmówienie ścigania służby zażalenie do sądu wyższego rzędu.

Postępowanie karne rozpoczyna się z reguły dochodzeniem, prowadzonym przez prokuratora wojsk. (oficera sądowego) bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem żandarmerii.

Odmiennie, niż to jest w sądownictwie powszechnym, w toku dochodzenia prokurator wojsk. (oficer sądowy) spisuje protokóły z przebiegu dokonywanych czynności; żandarmeria i inne władze prowadzące dochodzenia sporządzają zapiski.

W sprawach ważniejszych i bardziej zawiłych, a należących do właściwości wojsk. sądów okr. (admiralsk.) lub sądów wojennych, może się toczyć śledztwo. Prowadzi je wojskowy sędzia śledczy, a w sądach wojennych — sędzia wojskowy wyznaczony przez zwierzchnika sądowo-karnego.

W związku z postępowaniem karnym mogą być względem oskarżonego zastosowane następujące środki zapobiegawcze: a) zawieszenie w czynnościach służbowych, b) zatrzymanie, c) tymczasowe aresztowanie, d) szczególny dozór przełożonej władzy wojskowej, zakaz wydalania się, dozór policji, lub innej władzy.

O zawieszeniu w czynnościach służbowych decyduje wyłącznie zwierzchnik sądowo - karny. Zatrzymanie jest środkiem tymczasowym—doraźnym; zatrzymany powinien być niezwłocznie oddany do dyspozycji prokuratora wojskowego. Tymczasowe aresztowanie oraz dozór zarządza Sąd na wniosek prokuratora wojskowego, który jednak wniosek taki może zgłosić tylko za zgodą zwierzchnika sądowo-karnego.

Na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania służy zażalenie.

Dochodzenie umarza prokurator za zgodą zwierzchnika sądowo - karnego; śledztwo umarza wojskowy sędzia śledczy na wniosek prokuratora wojsk., zgłoszony za zgodą zwierzchnika sądowo-karnego.

Umorzenie dochodzeń i śledztwa następuje także wówczas, kiedy zwierzchnik sądowo - karny korzysta z przysługującego mu prawa wymierzenia kary dyscyplinarnej za przestępstwo, zamiast wnoszenia aktu oskarżenia (Przypadki, w których jest to dopuszczalne określa art. 32 K. K. Wojsk.).

Jeżeli sprawa nadaje się do rozpoznania przez sąd, prokurator wojsk., za zgodą zwierzchnika sąd. - karnego, składa sądowi akt oskarżenia.

Kodeks wojsk. post. karn. nie przewiduje sprzeciwu przeciw aktowi oskarżenia.

Osk-ny może w ciągu 7-miu dni od doręczenia mu odpisu aktu oskarżenia (w sądach wojennych do dnia następnego po zawiadomieniu go o złożeniu aktu oskarżenia sądowi) zgłaszać wnioski dowodowe, które załatwia sędzia wojskowy, mający pełnić czynności przewodniczącego rozprawy. Tenże sędzia wyznacza termin rozprawy; pomiędzy terminem rozprawy a doręczeniem osk-mu odpisu aktu oskarżenia (wzgl. zawiadomieniem osk-go o złożeniu Sądowi aktu oskarżenia — jeśli chodzi o sąd wojenny) musi upłynąć w postępowaniu przed wojsk sądem okr. — 7 dni, przed sądem rejonowym i wojennym — 3 dni; za zgodą oskarżonego terminy te mogą być skrócone.

Rozprawa główna odbywa się przed „składem sądzącym", do którego wchodzi z reguły jeden sędzia wojskowy i 2-ch asesorów. Asesorami są żołnierze, nie należący do korpusu oficerów audytorów; jeden z nich musi być

zawsze oficerem, drugi może być podoficerem. Regułą jest, że ani przewodniczący ani żaden z oficerów nie może mieć stopnia wojskowego niższego, niż oskarżony.

Autor cytuje następujące ważniejsze odchylenia od przepisów K. P. K. w wojsk. Kodeksie post. karnego odnośnie sposobu prowadzenia rozprawy:

a) przed rozpoczęciem rozprawy odbywa się zaprzysiężenie asesorów;

b) podczas rozprawy przy drzwiach zamkniętych może być obecny przełożony wojskowy osk-go i oficerowie audytorowie, pozostający w służbie czynnej, — jeżeli rozprawa toczy się przy drzwiach zamkniętych ze względu na bezpieczeństwo Państwa lub dobro służby — sąd może nie zezwolić na obecność tych osób;

c) protokóły sporządzone przez prokuratora wojskowego i zapiski żandarmerii, podpisane przez przesłuchanego wolno odczytywać na rozprawie pod pewnymi warunkami;

d) rozprawa może się odbyć w nieobecności osk-go w 2-ch przypadkach: 1) kiedy chodzi o wydanie wyroku łącznego i 2) w sprawach o wykroczenia, jeżeli osk-ny został już przesłuchany.—

Autor podkreśla całkowitą odmienność środków odwoławczych. W sądownictwie wojskowym nie ma Sądów apelacyjnych — nie ma też apelacji i kasacji.

Postępowanie jest w zasadzie dwuinstancyjne: od orzeczeń wojsk. sądów okręg. jako odwoławczych oraz od orzeczeń Najw. Sądu Wojsk. nie służy żaden zwyczajny środek odwoławczy. Jedynym środkiem odwoławczym od wyroku I-ej instancji jest „rewizja". Podstawę rewizji mogą stanowić zarzuty:

a) obrazy przepisu postępowania sądowego;

b) nieprawidłowego zastosowania ustawy przy określeniu przestępstwa i wymierzeniu kary;

c) znacznej niewspółmierności kary w stos. do okoliczności sprawy.

Zarzuty wskazane pod a) i b) odpowiadają tym zarzutom, które mogą stanowić podstawę kasacji (art. 510 K. P. K.), zarzut pod c) przypomina apelację.

Rewizja różni się od kasacji tym, że rewizję zakłada się od wyroku I instancji oraz, że Najw. Sąd. Wojsk. wzgl. Sąd Okr. Wojsk. jako odwoławczy może, uchylając wyrok, orzec w samej sprawie; od apelacji różni się rewizja tym, że sąd odwoławczy nigdy nie przeprowadza nowego postępowania dowodowego.

Prócz trybu zwyczajnego postępowania zna K. W. P. K. jeszcze postępowanie szczególne, mian.: a) postępowanie doraźne i b) postępowanie wojenne. *(Mgr Aud. Władysław Pilecki — Arch Kr. T. II z. 3-4/37 s. 525-534).*

—

3. WIĘZIENNICTWO.

Leczenie pracą w więzieniach szpitalnych psychiatrycznych.

Skuteczność pracy nad poprawą i umoralnieniem więźniów zależy w znacznej mierze od racjonalnego rozwiązania problemu zatrudnienia największej ilości więźniów.

Problem ten staje się szczególnie ważny jeśli idzie o więźniów o usposobieniu psychopatycznym, a także zdecydowanie psychicznie chorych; zwłaszcza zaś dla jednostek bardziej inteligentnych i uzdolnionych, którym nie wystarcza mechaniczna produkcja papierowych torebek i inne mało skomplikowane zajęcia.

Dla tego typu chorych wprowadził autor w szpitalu w Grudziądzu zajęcia indywidualne, dostosowane do ich uzdolnień i upodobań. Wyniki podjętych prób przedstawia autor, podając kilka konkretnych przypadków, odnoszących się do więźniów o „wyższych aspiracjach zajęciowych" i na ich podstawie dochodzi do wniosku, że należy uznać zajęcia indywidualne, łatwe do wprowadzenia w niewielkim środowisku szpitala psychiatrycznego, za zasługujące na uwagę oraz godne poparcia i naśladownictwa. *(Dr Mieczysław Lichtenstein — W. Sł. Penit. 5/38 s. 5-7).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. KODEKS KARNY.

14; 132; 255 § 1.

Umyślność działania polega nie na tym, że sprawca przewiduje i godzi się na nieprawdziwość pomówienia, lecz tylko i wyłącznie na tym, że przewiduje on i godzi się na to, że pomówienie zdolne jest poniżyć osobę, do której się odnosi w opinii publicznej lub narazić ją na utratę zaufania, potrzebnego dla zajmowania przez nią urzędu. (S. N. 3 K. 2345/36 15.II. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 31).*

17 § 1.

Użyte w art. 17 § 1 i art. 22 k. k. wyrażenie „nie podlega karze" wyłącza uznanie winy (według Kodeksu Karnego) sprawcy czynu, odpowiadającego przedmiotowo pojęciu czynu za-

bronionego pod groźbą kary" (S. N. 1 K. 2126/37 uchw. 7 sędziów 22.I.1938. — *Zb. K. 3/38 p. 56)*.

21 § 1.

Do uznania, że sprawca działał w obronie koniecznej, wystarcza, jeżeli przedsięwzięte przez niego działanie było podyktowane chęcią obrony jakiegokolwiek dobra własnego lub cudzego przed bezprawnym zamachem i jeżeli podmiotowo zmierzało ono do odparcia zamachu niezależnie od tego, czy zastosowany przez sprawcę środek obrony w danych warunkach mógł okazać się skutecznym, t. j. czy nadawał się do odparcia rzeczonego zamachu. (S. N. 1 K. 1591/37 27.I.1938. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 347)*.

21 § 2.

Użycie nadmiernego środka obrony koniecznej nie daje podstawy do zupełnego odrzucenia stanu obrony, lecz może uzasadnić zastosowanie przepisu art. 21 § 2 K. K. o przekroczeniu obrony koniecznej. (S. N. 2 K. 443/37 24.VI.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 31)*.

21 § 2.

Wobec brzmienia § 2 art. 21 K. K. nie zacieśniającego stanu przekroczenia obrony koniecznej wyłącznie do niewspółmierności, stan ten zachodzić może również w wypadku niewspółczesności, jednak niewspółczesność (ekscess ekstensywny) musi bardzo blisko sięgać granic dozwolonej prawem obrony koniecznej i przeto zachodzi w wypadku zagrożenia napadem w najbliższej przyszłości. (S. N. 1 K. 992/37 9.IX.1937. — *Gł. Adw. 2/38 s. 61)*.

24.

Przepis art. 24 § 2 k. k. nie nakłada na sąd obowiązku nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadkach usiłowań przewidzianych w art. 23 § 2 k. k., a jedynie daje sądowi możność skorzystania z prawa łagodzenia. (S. N. Wojsk. KN. 240/37. 18.I.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 199)*.

31; 286; 287.

Urzędnik, który dopuściwszy do nadużycia władzy, wystawia następnie dokument, zawierający potwierdzenie naprawy, celem ukrycia dokonanego nadużycia władzy, narusza niezależnie od art. 286 k. k. także 287 k. k., przy czym pomiędzy obu tymi przestępstwami zachodzi stosunek zbiegu realnego art. 31 k. k. (S. N. 2 K. 920/37 12.X.1937. — *Zb. K. 3/38 p. 70)*.

35.

W przypadku, gdy poszczególne czyny przestępne sprawcy przypisane, były już czynnikami składowymi pewnych wyroków łącznych a następnie ujawni się nowy czyn, prawomocnie przypisany, który do czynów już połączonych pozostaje w stosunku określonym w art. 35 k. k., natenczas uprzednie wyroki łączne stają się czynnikami składowymi nowego wyroku łącznego, uwzględniającego już czyny uprzednio nie połączone, odpowiadające jednak warunkowi z art. 35 k. k., przy czym uprzednie wyroki łączne zostają równocześnie pochłonięte przez nowy wyrok łączny. (S. N. 3 K. 1216/37 4.X.1937. — *Zb. K. 3/38 p. 62)*.

36.

Z brzmienia art. 36 k. k. wyraźnie wynika, że zbieg ustaw zachodzi tylko wówczas, gdy jednym działaniem naruszono dwa lub więcej zakazów ustawowych. (S. N. Wojsk. R. 4/37 20 IV.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 199)*.

37.

Kara śmierci, przewidziana w Kodeksie Karnym w nielicznych tylko przypadkach i zawsze alternatywnie obok kary na wolności, jest ostatecznością, do której, zgodnie z myślą ustawy, posunąć się można jedynie wtedy, gdy podyktowana jest nieodzowną koniecznością ochrony społecznej ze względu na wybitne antyspołeczne właściwości sprawcy. (S. N. 3 K. 879/37 26.XI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 347)*.

54.

Kodeksowi karnemu obcą jest przy wymiarze kary zasada arytmetycznego przeciwstawiania okoliczności przemawiających za lub przeciw oskarżonemu. Zasady art. 54 k. k. kładą nacisk na jakościową stronę tych okoliczności, a nie na ich ilość. (S. N. Wojsk. KN. 329/37 12.XI. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 200)*

54.

Charakter sprawcy ma znaczenie nie tyle przy wymierzaniu kary pozbawienia wolności, ile przy rozważeniu kwestii, czy celowe i słuszne byłoby wydalenie oskarżonego z korpusu oficerskiego. (S. N. Wojsk. KN. 57/37 10.VI. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 199)*.

54.

Wysokie napięcie złej woli oskarżonego wyrażające się brakiem jakiejkolwiek skruchy z jego strony i uporczywą, kłamliwą i niewyczerpującą krytyki obroną — nie może mieć istotnego wpływu na wymiar kary. W myśl bowiem przepisów procedury karnej oskarżony nie jest ograniczony co do swej obrony, zatem nieprzyznanie się do winy i niezgodność z prawdą okoliczności podanych w obronie, nie może być poczytane na jego niekorzyść jako okoliczności obciążające. (S. N. Wojsk. R. 431/36 21. XII.1936. — *R. P. E. S. 1/38 s. 199)*.

54.

Przypadek mniejszej wagi, poza wypadkiem, gdy sprawca dopuścił się przestępstwa

z nędzy, ocenić należy w każdym wypadku wedle ogólnych zasad, wyrażonych w art. 54 k. k. Decydującym przy tym będzie stopień niebezpieczeństwa i szkodliwości, jaką dla społeczeństwa i przyjętego w nim porządku prawnego przedstawia sprawca. Uwzględnić tu należy charakter sprawcy, jego zachowanie się przed i po popełnieniu przestępstwa, sposób popełnienia przestępstwa oraz stopień umysłowej dojrzałości. (S. N. Wojsk. KN. 216/37 22. X.1937. — *R. P. E. S. 1/38).*

58.

Zaliczenie tymczasowego aresztowania dotyczy zawsze całości kary orzeczonej wyrokiem, licząc dzień za dzień bez względu na rodzaj kary pozbawienia wolności. (S. N. Wojsk. KN. 119/37. — *R. P. E. S. 1/38 s. 200).*

60 § 2.

Do istoty zawodowości przestępstwa nie należy, by stale osiągana przez sprawcę korzyść majątkowa miała przypadać tylko jemu osobiście. (S. N. 3 K. 103/37 27.IX.1937. — *Zb. K. 3/38 p. 60).*

61 § 1.

Art. 61 § 1 k. k. zezwala tylko na zawieszenie wykonania kary łącznej, która jest niepodzielną i może być albo wykonaną, albo wykonanie jej może być zawieszone. Nie można natomiast zawiesić części orzeczonej kary pozbawienia wolności. (S. N. Wojsk. KN. 119/37 23. VII.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 200).*

61 § 2.

Przy zawieszeniu kary w myśl art. 61 k. k. sąd powinien kierować się przede wszystkim celowością, przy czym zawieszenie lub niezawieszenie wykonania kary może być uzależnione także od oceny osoby sprawcy pod kątem widzenia jego przyszłości. (S. N. Wojsk. KN. 57/37 10.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 200).*

73, 77 pt. 4.

Odwołanie zawieszenia umieszczenia nieletniego w zakładzie poprawczym, orzeczone po upływie okresu próby, zatem w czasie, gdy skazanie należało uważać za niebyłe (art. 73 p. 4 k. k.) i wymierzenie w tych warunkach, zamiast umieszczenia w zakładzie, kary według art. 77 k. k., stanowi uchybienie, powodujące nieważność orzeczenia. (S. N. 3 K. 1306/37 5.VII.1937. — *Zb. K. 1/38 p. 26).*

140.

Nakłanianie świadka do złożenia przed uprawnionym do przyjmowania zeznań o charakterze dowodowym urzędnikiem (art. 140 K. K.) nieprawdziwego zeznania stanowi karalne podżeganie z art. 26 i 140 K. K., przy czym podżegacz w myśl art. 28 K. K. odpowiada w granicach swego zamiaru niezależnie od tego, czy osoba nakłaniana istotnie złożyła fałszywe zeznanie i czy była uprzedzona o odpowiedzialności karnej czy nie. (S. N. 1 K. 162/37 25.XI. 1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 347-348).*

140.

1. Artykuł 140 § 2 K. K. nie wymaga, aby uprawnienia do uprzedzenia o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie opierało się na wyraźnym przepisie prawa, nakazującym takie uprzedzenie, wymaga tylko, by przyjmujący zeznanie działał w zakresie swoich uprawnień, a więc, aby był uprawniony do przyjmowania zeznań, określonych w § 1 art. 140 K. K., to jest zeznań, mających służyć za dowód dla sądu lub innej władzy. Uprawnienie (§ 2 art. 140 K. K.) do przyjmowania zeznań (§ 1 art. 140 K. K.) zawiera już w sobie uprawnienie do uprzedzenia zeznającego o odpowiedzialności karnej na wypadek złożenia zeznania nieprawdziwego. 2. Żądanie natomiast złożenia przysięgi albo zapewnienia, zastępującego przysięgę (§ 2 art. 140 K. K.), jako wkraczające w dziedzinę uprawnień zeznającego, opierać się musi na wyraźnym przepisie prawa, upoważniającym dany organ do żądania od zeznającego wykonania powyższego aktu. Wobec powyższego urzędnik Monopolu Tytoniowego, prowadzący z polecenia Dyrekcji dochodzenie, uprawniony jest do uprzedzenia zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie. (S. N. 2 K. 1162/37 25.XI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 347)*

140.

Do istotnych cech występku z art. 140 k. k. należy: a) pod względem przedmiotowym — nieprawdziwość zeznań, b) pod względem podmiotowym — świadomość o tym sprawcy w czasie składania zeznań (S. N. Wojsk. KN. 271/37 17.IX.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 201).*

143.

Dla bytu występku z art. 143 K. K. niezbędnym jest ustalenie, że zamiast oskarżonego przejawił się w świadomości, iż zarzut jest fałszywy lub może być fałszywy, a oskarżony na to się zgodził, że fałszywy zarzut dotyczy czynu wykazującego cechy przestępstwa i że na skutek uczynienia tego zarzutu mogło być wdrożone postępowanie karne lub dyscyplinarne. W przypadkach więc oskarżenia przedmiotowo fałszywego lub lekkomyślnego lub w dobrje wierze w działaniu oskarżonego nie mieszczą się dla braku podmiotowej istoty czynu znamiona z art. 143 K. K., może jednak zachodzić karalne zniesławienie z art. 255 K. K. (S. N. 2 K. 587/37 26.V.37. — *Gł. Adw. 1/38, s. 32).*

143.

Do istoty przestępstwa z art. 143 k. k. nie należy wskazanie podstaw i dowodów oskarżenia, lecz wystarcza wskazanie osoby rzekomego sprawcy i oznaczenie zarzucanego mu czynu, karanego w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej. Nie jest również konieczne, aby oskarżający w doniesieniu swym wyraźnie zaznaczył, że prosi o pociągnięcie danej osoby do odpowiedzialności karnej za czyn karany w drodze sądowej. (S. N. K 1. 800/37 18.X.37. — *Zb. K. 3/38 p. 78)*.

152.

Zniewagę Narodu lub Państwa Polskiego popełnić można nie tylko przez publiczne użycie słów, bezpośrednio lżących lub wyszydzających Naród lub Państwo Polskie, lecz także przez użycie wyrażeń lżących lub wyszydzających Pierwszego Marszałka Polski śp. Józefa Piłsudskiego. (S. N. 1 K. 858/37 5.X.37. — *Zb. K. 3/38 p. 63)*

163.

Zbiegowisko jest przypadkowym skupieniem większej ilości ludzi, nie ma z góry określonego ani celu ani składu; zgromadzenie natomiast, choćby doraźne, jest urządzone w określonym celu oraz jest wynikiem świadomej akcji. (S. N. 1 K. 1592/37 25.I.1938. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 348)*

163.

Do istoty występku z art. 163 K. K. wystarcza, gdy dany osobnik nie oddala się, lecz pozostaje w tłumie, mając świadomość, że tłum zmierza do dokonania przestępstw, wskazanych w art. 163 K. K. (S. N. 1 K. 1549/37 23.I.1938. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 348)*.

170.

Dla znamienia publiczności w rozumieniu art. 170 k. k. istotne znaczenie ma ta okoliczność, czy czyn był lub mógł być zaobserwowany przez więcej (co najmniej trzy) osób. (S. N. Wojsk. KN. 162/37 22.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38, s. 201)*

187.

1. Użycie za autentyczny podrobionego dokumentu wymaga przedstawienia czyli przedłożenia fałsyfikatu władzy lub osobie prywatnej dla dostarczenia pewnego dowodu. 2. Dla bytu przestępstwa z art. 187 K. K. jest rzeczą obojętną, czy przy przedstawieniu fałsyfikatu sprawca wskazuje wyraźnie na jego rzekomą autentyczność, czy też zataja sfałszowanie. Przez samo przedłożenie fałsyfikatu, jako środka dowodowego, przekładający używa go za dokument autentyczny. 3. Użycie za autentyczny podrobionego dokumentu może nastąpić przez wręczenie go trzeciej osobie celem dostarczenia pewnego dowodu wobec władzy lub osoby prywatnej. (S. N. 2 K. 656/37 12.XI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 348)*

187.

Podrobienie weksla i czeku jest przestępstwem z art. 187 k. k. (S. N. 2 K. 1952/36 8.III. 1937. — *O. S. P. 1/38 p. 41)*

187.

Zapisanie przez oskarżonego w księgach kupieckich zmyślonej tranzakcji, tj. zaksięgowanie niezgodne z prawdą, stanowi przestępstwo z art 281 k. k., który to przepis, jako lex specialis wyłącza zastosowanie legis generalis z art. 187 k. k. (S. N. 2 K. 919/37 14.X.37. — *Zb. K. 3/38 p 875)*

192.

„Osobą publicznego zaufania“ w rozumieniu art. 192 K. K. jest ten, kogo ogół obdarza zaufaniem nie z tytułu indywidualnych właściwości, lecz w oparciu o akt władzy publicznej, które przez powierzenie danej osobie pewnych funkcyj lub przez danie jej pewnego stanowiska stwierdza urzędowo jej wiarogodność w danym zakresie, nadając jej przez to znamię osoby publicznego zaufania. Celem, któremu służy art. 192 K. K., jest ochrona prawdziwości (w sensie zgodności z prawdą) poświadczeń, wydawanych przez osoby, które z mocy zajmowanego stanowiska korzystają z zaufania ogółu i których poświadczenia z tego powodu mają znamię wiarogodności. Biegły sądowy jest osobą publicznego zaufania w rozumieniu art. 192 K. K.Ustanowieniem biegłym sądowym przez Prezesa Sądu Apelacyjnego (Rozp. Min. Sprawiedl. z dn. 24.XII.28 r., Dz. Ust., poz. 945) jest nadanie tej osobie znamion osoby zasługującej w danym zakresie na zaufanie ogółu, a więc osoby publicznego zaufania. (S. N. 1 K. 552/37 12.XI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 348)*

195.

Art. 195 K. K. przewiduje sankcję karną jedynie za zmianę stanu cywilnego swego lub innej osoby, dokonaną bezprawnie, tj. wbrew temu stanowi, jaki istnieć powinien według przepisów ustaw cywilnych. Chodzi tu o ochronę formalnego stanu prawnego, który może ulec zmianie tylko w drodze orzeczenia sądowego, — jest zatem bez znaczenia przy spisywaniu aktu cywilnego, czy stan ten odpowiada rzeczywistym stosunkom. Wobec powyższego kobieta zamężna, urodziwszy dziecko od osoby trzeciej, powinna była wskazać jako rzeczywistego ojca dziecka swego męża, który chcąc zakwestionować prawość rodu dziecka, winien był wystąpić przed sąd cywilny z odpowiednią akcją. (art. 272-277 K. C. P.) (S. N. X. 2 K. 403/37 24.V.37. — *Gł. Adw. 1/38 s. 32)*

201 §1.

Dla zaistnienia przestępstwa z art. 201 § 1 k. k. koniecznym jest stwierdzenie działania nie tylko z winy umyślnej (dolus directus lub eventualis), lecz również ustalenie, że sprawca uchyla się w sposób złośliwy od ciążącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej. (S. N. Wojsk. KN. 146/37 25.V.37. — *R. P. E. S. 1/38 s. 201)*

225.

Przepis art. 225 § 1 k. k. nie przewiduje wypadku kwalifikowanego zabójstwa, a w związku z tym pobudki działania są obojętne dla kwestii winy, mają natomiast znaczenie przy wymiarze kary w oparciu się na przepisie art. 54 k. k. (S. N. Wojsk. KN. 185/37 6.VII. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 201)*

225.

Wobec trzech różnych alternatywach wymiarów kary przewidzianych za zbrodnię z art. 225 k. k. sąd powinien w uzasadnieniu wyroku w myśl art. 316 2 k. w. p. k. po przytoczeniu wziętych pod uwagę w myśl art. 54 k. k. okoliczności, zaznaczyć, który z zagrożonych wymiarów kary odpowiadałby winie oskarżonego — po czym dopiero przytoczyć dalsze okoliczności, na podstawie których sąd uznaje za możliwe zastosowanie przepisu z art. 59 1 k. k. o nadzwyczajnym złagodzeniu kary i zejście do granicy kary oskarżonemu rzeczywiście wymierzonej. (S. N. Wojsk. KN. 80/37 27.IV. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 201)*

225.

Stan wzruszenia o którym mowa w § 2 art. 225 k. k., musi być tego rodzaju, że ze względu na jego stopień i charakter oraz ze względu na stosunek sprawcy do czynu, bez tego wzruszenia nie byłby ten ostatni spełnił danego czynu. (S. N. 1 K. 1246/37 12.X.37. — *Zb. K. 3/38 p. 69)*

232.

Ustawodawca przewidział w art. 232 k. k. samoistną odpowiedzialność osób, których działanie objawia się w udzieleniu kobiecie ciężarnej pomocy do spędzania płodu. Użyty w art. 232 k. k. zwrot „lub jej przy tym pomocy udziela" — obejmuje wszelkie przewidziane w art. 27 k. k. postacie pomocnictwa. Do pomocnictwa tego ma zastosowanie przepis art. 28 k. k., wedle którego pomocnik ponosi odpowiedzialność w granicach swego zamiaru, niezależnie od odpowiedzialności osoby, która zamierzonego czynu dokonała lub miała dokonać; decydującym jest zamiar pomocnika i jego działanie — a nie zamiar i czyn sprawcy bezpośredniego. (S. N. Wojsk. KN. 26/37 22.III. 1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 202)*

237.

Takie oddziaływanie na ciało ludzkie, które pozostawia na nim wyraźny ślad niszczący lub uszkadzający całość powłoki cielesnej człowieka, stanowi uszkodzenie ciała w rozumieniu art. 235-237 k. k. Zadraśnięcie skóry nawet nieznaczne uszkadza całość powłoki wobec czego stanowi występek z art. 237 k. k. (S. N. Wojsk. KN. 122/37 28.V.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 202)*

282.

Do zastosowania art. 282 K. K. nie jest konieczne, aby w chwili zbycia mienia egzekucja ze strony wierzyciela była już prowadzona. Wystarcza istnienie roszczenia oraz świadomość sprawcy, że wierzyciel ma poważny zamiar, w ten czy inny sposób ujawniony, przystąpić do egzekucji. (S. N. 3 K. 167/37 20.X. 1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349)*

286.

Przepis art. 286 K. K. nie wymaga nastąpienia efektywnej szkody, wystarcza samo narażenie na nią skutkiem działania sprawcy. (S. N. 1 K. 1530/37 17.I.1938. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349).*

286.

Nie wszystkie obowiązki służbowe urzędnika są wyraźnie określone w przepisach; na tle konkretnej sytuacji faktycznej obowiązek służbowy urzędnika wynikać może także z samego charakteru zajmowanego przez niego stanowiska, bądź też z rodzaju dokonywanej czynności, z ogólnych zasad urzędowania itp. Ustalenie obowiązku służbowego urzędnika w konkretnym przypadku jest kwestią faktu, którą sąd wyrokujący rozstrzyga na tle okoliczności tego przypadku. Skoro oskarżony otrzymał rzekome polecenie od przełożonego nie bezpośrednio i nie na piśmie, lecz za pośrednictwem osoby trzeciej zainteresowanej w sprawie, to obowiązek jego przed wykonaniem tego polecenia stanowiło sprawdzenie jego autentyczności; nie uczyniwszy tego dopuścił się on niedbalstwa. (S. N. 1 K. 1564/37 27.I.1938. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349)*

286.

Pojęcie „interesu" użytego w art. 286 k. k. rozumieć należy nietylko jako dobro materialne lub osobiste, lecz także dobro idealne, związane z organizacją życia zbiorowego (państwa) i prawidłowością jej funkcjonowania. (S. N. Wojsk. KN. 177/37 2.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38, s. 202)*

286.

Szkoda w rozumieniu art. 286 k. k. nie jest obiektywnym warunkiem wypełnienia stanu fak-

tycznego tego przestępstwa, lecz winna być jedynie objęta zamiarem sprawcy bezpośrednim lub ewentualnym — obiektywnie wystarcza sama możliwość tej szkody, zawarta w naruszeniu obowiązków i uprawnień urzędnika. (S. N. Wojsk. R. 370/36 10.II.1937. — *R. P. E. S.*, s. *202)*

286.

Szkoda w rozumieniu art. 286 k. k., jako jeden z niezbędnych warunków do zaistnienia tego przestępstwa urzędniczego musi się wyprowadzać tylko z takiego konkretnego czynu oskarżonego, który jest przedmiotem wyroku, a nie z okoliczności ubocznych, nie będących przedmiotem oskarżenia i mogących stanowić ewentualnie przestępstwo odrębne. (S. N. Wojsk. R. 25/37 4.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38, s. 202)*

292.

Odpowiedzialności za przestępstwa urzędnicze zgodnie z art. 292 K. K. ulegają prócz urzędników, pozostających w służbie Państwa lub samorządu, również osoby, wykonywujące zlecone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego. Obojętne jest w jakim trybie nastąpiło powołanie osoby, wykonywującej te zlecone czynności, stosunek jej do władzy w przedmiocie uposażenia, odpowiedzialności służbowej (publiczno-prawny czy prywatno-prawny) i nie pozbawia sprawcy przestępstwa charakteru urzędnika w rozumieniu art. 292 K. K. okoliczność, że wynagrodzenie swe otrzymuje nie z funduszów publicznych lecz prywatnej osoby, przez którą zlecone mu zostało wykonywanie czynności, jeżeli czynności te wchodzą w zakres zarządu państwowego i jeżeli samo zlecenie, wykonywania ich było zgodne z ustawą. (S. N. 2 K. 47/37 19.IV.1937. — *Gł. Adw. 1/38 s. 32)*

—

B. PRAWO O WYKROCZENIACH.

10; XIII.

Zgodnie z art. 13 przep. wprow. k. k. i pr. o wykr. zamiana przez sąd grzywny na wypadek niemożności jej ściągnięcia areszt winna być dokonana na zasadach art. 10 p. o wykr. niezależnie od norm ustanowionych w rozporz. Prez. Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym. (S. N. 3 K. 1075/36 22.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 853)*

18.

Niewywieszenie przez przełożonego klasztoru O. O. Bazylianów flag o barwach państwowych w święto niepodległości Państwa Polskiego, mimozarządzeń magistratu, na budynku klasztoru stanowi demonstracyjne okazanie niechęci Państwu Polskiemu. (S. N. 2 K. 859/37 5.XI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349)*

18.

Okazywanie niechęci lub lekceważenia w rozumieniu art. 18 pr. o wykr. jest demonstracyjne, jeżeli rzuca się ono w oczy każdemu i nie pozostawia wątpliwości co do działania sprawcy; obojętne jest czy oskarżony chce publicznie i demonstracyjnie okazać niechęć lub lekceważenie dla sądów polskich w ogóle, czy dla instytucji pojedyńczego sądu z powodu pełnienia przez niego obowiązków urzędowych, np. zamknięcie sklepu na znak protestu przeciw wyrokowi wydanemu przez sąd w konkretnej sprawie podpada pod art. 18 pr. o wykr. jako okazanie publiczne i demonstracyjne niechęci do sądu polskiego z powodu jego wyroku. (S. N. 1 K. 407/37 26.VI.1937. — *R. P. E. S. 1/38 s. 147)*

18; 28.

Wznoszenie publicznie okrzyków na cześć więźniów politycznych nie musi wprawdzie zawierać pochwalenia przestępstwa, o które są podejrzani, lub za które odbywają karę, niemniej jednak wyrażenie pod ich adresem czci okrzykiem „niech żyją" zwraca się demonstracyjnie przeciw zarządzonemu ich uwięzieniu przez właściwe władze, czy to jako osadzonych już, czy to pozostających w śledztwie i może wypełniać w miarę okoliczności nie tylko znamiona art. 18, lecz także pod warunkami wskazanymi w art. 28 pr. o wykr. znamiona tegoż artykułu. (S. N. 3 K. 1178/36 29.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 850)*

27.

Wykładanie nauki religii polega na systematycznym nauczaniu w zakresie przewidzianym dla prywatnych lub publicznych szkół powszechnych. Odczytywanie dzieciom tekstów biblii, wykładanie jej treści i zadawanie im pytań nie stanowi wykładania religii bez zezwolenia władzy. (S. N. 3 K. 379/37 5.X.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349)*

28.

Udział w bójce ulicznej może mieścić w sobie obok znamion czynu ściganego na zasadzie wniosku uprawnionego oskarżyciela także znamiona ściganego z urzędu wykroczenia z art. 28 pr. o wykr., jeżeli ze względu no okoliczności zajścia i publiczne miejsce jego popełnienia czyn ten przedstawia się nie tylko jako zamach na dobro jednostki, lecz także jako wybryk naruszający porządek publiczny. (S. N. 3 K. 1046/36 14.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 850)*

30.

W przypadkach, w których źródło zakłócenia spoczynku nocnego znajdzie się w zupełnej dyspozycji pewnej osoby, jej bierne zachowanie się w stosunku do zakłócenia spoczynku nocnego równoznaczne jest z utrzymywaniem tego zakłócenia, a zatem może zawierać znamiona wybryku z art. 30 pr. o wykr. (S. N. 1 K. 434/36 10.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 850)*

31.

Pojęcia „nieobyczajny wybryk" z art. 31 pr. o wykr. nie należy utożsamiać z czynami kolidującymi z obyczajnością sensu stricto, naruszającymi skutkiem zmysłowości przedmiotowo poczucie publicznej moralności i wstydliwości. Nieobyczajnym wybrykiem jest zarówno czyn prostacki, grubiański i rubaszny jako też czyn nieprzyzwoity, sprzeciwiający się w sposób rażący dobrym obyczajom, lekceważący otoczenie i wywołujący nastrój oburzenia i potępienia ze strony osób go spostrzegających. (S. N. 3 K. 1053/36 14.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/ 37 s. 850-851)*

31.

Publiczne użycie słów nieobyczajnych podpada pod sankcję art. 31 pr. o wykr., wystarcza przeto do przyjęcia tej odpowiedzialności, gdy sprawca nawet nie przewiduje nieobyczajności jego wybryku, lecz mógł lub powinien był to przewidzieć. (S. N. 3 K. 2691/36 — *G. S. W. 14/38 s. 216)*

61.

Urządzenie gry hazardowej czy też dostarczenie środków i pomieszczenia do gry — oba te działania podpadają pod jeden i ten sam przepis art. 61 Prawa o wykroczeniach. W pojęciu korzyści majątkowej mieści się chęć zysku, gdyż specyficzną cechą chęci zysku jest bezprawność powiększenia swego majątku kosztem innych osób. Skoro oskarżony pobierał wynagrodzenie za użyczenie kart do gier hazardowych oraz udzielał w tym celu za opłatą swego lokalu, korzyść majątkowa oskarżonego stanowiła pobudkę takiego działania. (S. N. 2 K. 1208/37 15.XII.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349).*

62.

Fakt znalezienia przedmiotów wymienionych w art. 62 pr. o wykr. nie uprawnia znalazcy, bez względu na ich wartość, do ich zatrzymania i posiadania. (S. N. 2 K. 652/36 7.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 851)*

63.

Czek i weksel jest papierem wartościowym, za czym wyrabianie i rozpowszechnianie ich uznać należy za karalne w myśl art. 63 pr. o wykr.

Przedmiotem przestępstwa z art. 63 pr. o wykr. może być i papier nigdzie nie istniejący jednak formą swą i treścią mogący wywołać wrażenie papieru wartościowego. (S. N. 2 K. 1952/36 8.III.1937. — *O. S. P. 1/38 p. 41)*

—

2. PRAWO FORMALNE.

B. PRAWO O USTROJU SĄDÓW WOJSKOWYCH.

27.

Sprawy o przestępstwa zagrożone karą śmierci lub dożywotniego więzienia, rozpatrywane przez wojskowe sądy okręgowe i admiralskie w postępowaniu zwyczajnym prowadzone są w składzie sądu przewidzianym w art. 27 § 2 u. s. w. to jest jednego wojskowego sędziego orzekającego, jako przewodniczącego i dwóch asesorów. (S. N. W. K. 185/37 6.VII.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 896)*

—

C. KODEKS WOJSKOWEGO POSTĘPOWANIA KARNEGO.

43; 46.

Osoba niepełnoletnia może wykonywać swe prawa w charakterze pokrzywdzonej (np. wnosić zażalenia) przez osoby wymienione w art. 43 kwpk. lub przez pełnomocnika wpisanego na listę obrońców wojskowych (art. 58 kwpk.) — natomiast nie może tych praw wykonywać ani osobiście ani przez adwokata na listę obrońców wojskowych nie wpisanego. (S. N. W. K. 88/37 20.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 896).*

134; 137; 140.

Do zarządzenia tymczasowego aresztowania w toku dochodzenia i śledztwa w myśl art. 135 § 2 i art. 140 § 1 kwpk. właściwym jest wojskowy sędzia śledczy i przepis art. 134 § 3 kwpk. bynajmniej nie przelewa tych uprawnień w wypadku tam wymienionym na posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego. W wypadku nieuwzględnienia przez posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego sprzeciwu sędziego śledczego, wniesionego w trybie art. 134 § 3 kwpk., posiedzenie niejawne ma ograniczyć się tylko do stwierdzenia, że tymczasowe aresztowanie ma być zarządzone, czyli obalić sprzeciw wojskowego sędziego śledczego, sędzia śledczy w myśl wniosku prokuratora powinien w tym wypadku postanowieniem swoim zarządzić tymczasowe aresztowanie podejrzanego, na które to postanowienie temu ostatniemu przysługuje zażalenie w myśl art. 134 § 3 kwpk. (S. N. W. K. 228/37 27.VII.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 896).*

203; 212; 223; 340.

Kodeks wojskowego postępowania karnego postanawiając w art. 338 § 1 i 340 o sposobie wnoszenia zażaleń i możności zaradzenia im przez sąd, który wydał zaskarżone postanowienie i używając w tych przypadkach wyrazu „sąd" ma na myśli ten organ sądowy, który postanowienie wydał, a więc wojskowego sędziego śledczego, względnie posiedzenie niejawne wojskowego sądu okręgowego. W wypadku zatem wydania postanowienia umarzającego śledztwo (art. 223 kwpk.) przez wojskowego sędziego rejonowego, któremu prowadzenie śledztwa było zlecone w trybie art. 212 § 1 kwpk., — tenże wojskowy sędzia rejonowy, jako mający w myśl art. 212 § 2 kwpk. wszelkie uprawnienia sędziego śledczego, władny będzie w myśl art. 340 kwpk. do wniesionego na postanowienie zażalenia przychylić się lub przedstawić je w myśl art. 203 § 2 kwpk. przez szefa wojskowego sądu okręgowego do rozpoznania Najwyższemu Sądowi Wojskowemu — natomiast uprawnienie to w takim wypadku nie będzie przysługiwało posiedzeniu niejawnemu wojskowego Sądu okręgowego. (S. N. W. K. 146/37 25.V.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 897)*.

247; 355.

W myśl art. 247 kwpk. wzywanie przez sąd świadków z urzędu pozostawione jest uznaniu sądu i niekorzystanie przez sąd z tego prawa nie stanowi obrazy przepisu postępowania sądowego (S. N. W. K. 169/37 22.VI.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 897)*.

316.

Aby zarzut obrazy art. 316 kwpk. był zasadny musi wykazywać on: a) uchybienie i b) takie uchybienie, które mogło mieć wpływ na treść wyroku. Skoro sąd I instancji wykazał fakty uznane przez siebie za udowodnione oraz dowody, na których się oparł, a zarazem wykazał dlaczego przeciwnych dowodów nie uznał, to nie uchybił przepisowi art. 316 kwpk., gdyż ustalił dokładnie podstawę faktyczną sprawy. Ustalenia takiego nie można w rewizji zaskarżyć zarzutem „pozorności" a tylko zarzutem „niedokładności" (S. N. W. K. 77/37 5.V.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 897)*.

316.

Kwestia wiarygodności zeznań świadków jest zastrzeżona swobodnej ocenie sądu (art. 11 kwpk.), przy czym jedynym wymogiem w przypadku istnienia dowodów przeciwnych jest, by sąd zajęte w tej kwestii stanowisko uzasadnił zgodnie z postulatami, wskazanymi w art. 316 § 1 lit. a) kwpk. (S. N. W. K. 177/37 22.VI. 1937. — *R. P .E. S. 4/37 s. 897)*.

354.

Pozostawiając bez rozpoznania rewizję prokuratora wojskowego wobec cofnięcia jej w trybie art. 107 § 1 lit. a) usw., przez prokuratora Najwyższego Sądu Wojskowego, Najwyższy Sąd Wojskowy stosuje analogicznie przepis art. 354 § 1 kwpk. (S. N. W. K. 112/37 17.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 897)*.

355.

Niewspółmierność kary będąca podstawą rewizji z art. 355 § 1 lit. c) kwpk., jak to wynika wyraźnie z brzmienia tego przepisu, musi być tak znaczna, a więc rażąca, godząca w poczucie słuszności — a zatem pewne nieznaczne przecenienie względnie niedocenienie przez sąd I intsancji okoliczności sprawy uzasadniających zastosowany wymiar kary, nie może uzasadnić słuszności rewizji, założonej na podstawie tego przepisu. (S. N. W. K. 86/37 23.IV. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 897-898)*

355.

Zarzut obrazy prawa materialnego z art. 355 § 1 lit. b) kwpk. musi się opierać na ustaleniach faktycznych zaskarżonego wyroku, a podnoszona obraza musi z tych ustaleń wynikać. (S. N. W. K. 160/37 22.VI.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 898)*

355.

Zarzut znacznej niewspółmierności orzeczonej kary (art. 355 § 1 lit. c) kwpk.) musi zasadniczo wynikać z tych ustaleń, jakie poczynił sąd I instancji w swym wyroku względnie z ustaleń, jakie poczynił sąd I instancji w swym wyroku względnie z ustaleń, jakie mieszczą się w dowodach przeprowadzonych na rozprawie, a nie uwzględnionych przez sąd przy wymiarze kary. (S. N. W. K. 197/37 13.VII. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 898)*.

355.

Zarzut znacznej niewspółmierności kary nie zachodzi, gdy kara zdaniem odwołującego się jest za surowa, lecz zachodzi wtedy, gdy wymiar kary godzi w poczucie słuszności, to jest gdy narusza stosunek zależności, jaki powinien zachodzić między winą a karą. (S. N. W. K. 238/37 24.VIII.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 898)*.

376.

Wobec zasady wynikającej z przepisu art. 11 kwpk. strony w rewizji nie mogą podnosić zarzutu, iż wyrok sądu I istancji nasuwa poważne wątpliwości co do okoliczności przyjętych za podstawę wyroku — tego rodzaju rewizja nie podlega zatem rozpoznaniu przez sąd odwoławczy. Stwierdzenie powyższych wątpliwości oraz dalsze postępowanie wedle art. 376

kwpk. może nastąpić wyjątkowo i jedynie z urzędu przez sąd odwoławczy. (S. N. W. K. 94/37 30.IV.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 898).*

—

D. PRZEPISY WPROWADZAJĄCE PRAWO O USTROJU SĄDÓW WOJSKOWYCH ORAZ KWPK.

8; 10; 11.

Przepis art. 11 § 1 przepisów wprow. prawo o usw. i kwpk. mówiący o „dalszym postępowaniu w razie wznowienia" odnosi się do przypadków wznowienia postępowania już na zasadzie przepisów kwpk., to jest po dniu 1 stycznia 1937 r. — nie odnosi się natomiast do przypadków, gdy wznowienie postępowania zostało zarządzone jeszcze przed dniem 1 stycznia 1937 r., w których w myśl art. 8 i 10 tychże przepisów a contrario stosowaną ma być poprzednia ustawa wojskowego postępowania karnego z 1912 r. (S. N. W. K. 116/37 31.VI.1937.— *R. P. E. S. 4/37 s. 898).*

—

3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) Rozp. Prez. R. P. z 24.X.1934 o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa.

4; 10.

Orzeczenie kary dodatkowej w wysokości otrzymanej przez sprawcę zapłaty winno nastąpić bez względu na to, że skazany pewne kwoty wydatkował choćby osobom, których współdziałanie tym uzyskał.

Zamiar w kierunku odpowiedzialności za skierowanie do obcego rządu (agenta) dokumentów, zawierających tajemnicę państwową wojskową, musi obejmować przede wszystkim świadomość pełną, że skierowane tak przez sprawcę przedmioty są dokumentami o treści, którą sprawca zna, choćby tylko w zarysie lub ich istocie, albo też przedmioty te takie dokumenty zawierają. Musi też sprawca mieć świadomość, że przesyłkę kieruje bezpośrednio lub za pośrednictwem innej osoby do osoby trzeciej dla ujawnienia jej treści dokumentów. W braku takiej świadomości może być mowa o winie nieumyślnej.

Dla istoty spowodowania wielkiej szkody dla bezpieczeństwa Państwa w rozumieniu art. 10 § 4 rozp. Prez. Rzplitej z 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa jest miarodajna waga ujawnionych wiadomości stanowiących tajemnicę państwową, pod względem ich ilości i jakości, oraz okres czasu, przez który je dostarczano, co umożliwia trwałą ewidencję obcego rządu w danych materiach. (S. N. 1 K. 689/36 29.IX.1936. — *R. P. E. S. 4/37 s. 856-857).*

10; 16.

Ogólny zamiar służenia obcemu państwu działalnością, prowadzącą do przysporzenia obcemu państwu wiadomości z dziedziny tajemnic wojskowych nie uzasadnia jeszcze uznania tej działalności za przestępstwo ciągłe

Posługiwanie się celem urzeczywistnienia tego zamiaru rozmaitymi postaciami przestępnymi nie odbiera im samoistnego bytu karnoprawnego (Zb. O. 316/36) niezależnie od tego, czy to będą czyny, przewidziane w k. k. czy w rozp. z 24.X.1934. „Ujawnienie" w rozumieniu art. 10 § 1, 2, 3 rozp. z 24.X.1934 r. jest czynem odrębnym od „porozumiewania się" (art. 16 § 1 pow. rozp.); może być dokonane i bez porozumiewania się z innymi osobami, tak samo jak podżeganie innej osoby do popełnienia przestępstwa z art. 10 powyższego rozporządzenia ma odrębny byt prawny (art. 26 k. k. i art. 10 pow. rozp.). „Ujawnienie" tajemnic nie obejmuje werbowania innej osoby lub innych osób do służby szpiegowskiej lub do poszczególnej czynności w sensie art. 10 lub 14 pow. rozp. (S. N. 3 K. 846/37. 19.VIII.1937. — *R. P. E. S. 1/38).*

25; 30.

Sąd Apelacyjny wyłącznie jest właściwy do rozpoznawania w I-ej instancji zbrodni i występków, przewidzianych w rozp. Prez. Rzplitej z 24.X.34 (art. 25 i 30) wobec tego orzeczenia, wydane przez inny sąd (np. okręgowy), ze względu na przepis art. 25 i 30 cytowanego rozporządzenia są z mocy samego prawa nieważne, a zatem nie może, w razie uprzedniego osądzenia takich zbrodni i występków przez sąd niewłaściwy, zachodzić „res iudicata". (S. N. 3 K. 745/37 26.IX.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 349).*

—

f) Ust. z 17.IV.1936 (p. 237) o uboju zwierząt gospodarskich w rzeźniach.

6.

Dokonanie wykrwawienia zwierzęcia sposobem rytualnym przez osobę nie mającą wymienionych w cz. 2 § 4 rozp. Min. Roln. z dnia 26.VIII.1936 r. (Dz. Ust. poz. 504/36) uprawnień zarządu gminy wyznaniowej nie może stanowić przestępstwa z art. 6 ust. z dn. 17.4.1936 roku o uboju zwierząt gospodarskich w rzeźniach (Dz. Ust. poz. 237).

Przestępstwem ulegającym karze z art. 6 cyt. ustawy może być naruszenie interesu chronionego przez tę ustawę a przede wszystkim humanitarnego stosunku do zwierząt zabijanych w rzeźniach, przepisy zaś wykonawcze, tj. rozp. Min. Roln. z dnia 26 sierpnia 1936 r. Dz.

Ust. poz. 503 i 504 oraz Min. Przem. i Handlu z 5.IX.1936 r. poz. 505, zawierają prócz rozwinięcia zasady ustawy szereg przepisów porządkowych (instrukcyjnych), a między innymi przepis cz. 2 art. 4 (rozp. poz. Dz. Ust. 504), który nie może powodować odpowiedzialności karnej z art. 6 cyt. ustawy.

Celom cyt. ustawy wystarcza zachowanie przepisu cz. 1 § 4 rozp. Min. Roln. (poz. 504), tj. ażeby wykrwawienie rytualne było dokonane przez osobę w wieku powyżej lat osiemnaście i mającą zezwolenie kierownika rzeźni, a czy osoba ta miała ponadto upoważnienie władzy wyznaniowej (cz. 2 § 4) jest okolicznością obojętną z punktu widzenia odpowiedzialności z art. 6 cyt. ustawy. Przepisy ustawy o uboju zwierząt gospodarskich regulują jedynie ubój zwierząt w rzeźniach, a nie dotyczą uboju w przypadkach konieczności i na własne potrzeby gospodarskie ani też dopuszczalnego poza rzeźniami uboju drobiu. Niezachowanie w tych przypadków przepisów o ogłuszaniu zwierzęcia, o wieku dokonywającego ubój i tp. nie może być karane z cyt. art. 6.

Rozp. Min. Roln. poz. 504 nie może zawierać i nie zawiera jakichkolwiek norm specjalnych (bez upoważnienia ustawy), dotyczących rytualnego uboju poza rzeźniami. (S. N. 2 K. 1209/37. 26.X.1937. — *R. P. E. S. 1/38, s. 152).*

—

g) R. Pr. R. 26.I.1928 (p.64) o kontroli ubezpieczeń.

1; 100.

Wobec braku ścisłej definicji i bliższego określenia istoty działalności ubezpieczeniowej z rozp. Prez. Rzplitej z 26 stycznia 1928 r. o kontroli ubezpieczeń (Dz. U. poz. 64), które jako lex specjalis interpretacji rozciągłej nie ulega, sąd winien jest, stosując art. 1 i 100 tego rozporządzenia, rozważyć, na czym polegała działalność ubezpieczeniowa danej instytucji i w jakich konkretnych przypadkach działalność ta się przejawiła, na jakich warunkach i z kim zawarte zostały umowy ubezpieczenia i czy umowy były wykonywane, oraz czy fundusz zapomogowy składał się wyłącznie ze składek ubezpieczeniowych, czy też składki te nie wystarczały dla celów ubezpieczeniowych i działalność instytucji miała charakter społeczno-filantropijny. (S. N. 1 K. 606/36 27.IX.37. *Zb. K. 3/38 p. 59).*

—

h) R. M. Sk. 24.VII.1936 (p. 419) o obrocie pieniężnym z zgranicą ,oraz o obrocie zagranicznym i krajowym środkami płatniczymi.

12.

Z przepisu § 12 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 r. (Dz. U. poz. 419), nakładającego obowiązek zgłoszenia całkowitej kwoty wywożonych środków płatniczych, wynika, że zgłoszenie może nastąpić nie tylko ustnie, byle tylko cel przepisu a mianowicie ujawnienie tych środków mógł być osiągnięty (np. wręczenie portfelu itp.). (S. N. 3 K. 1222/37 8.X.37. — *Zb. K. 3/38 p. 68).*

—

i) D. Pr. R. 26.IV.1936 (p. 249) w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą, oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

Książeczki oszczędnościowe nie podpadają pod pojęcie papierów wartościowych i przepadkowi nie ulegają. (S. N. 3 K. 940/37 8.IX.37. — *26. K. 3/38 p. 61).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Rozenblum Z.: Oligofrenia jako czynnik kryminologiczny w przestępczości nieletnich. Warszawa 1938, s. 36.

———

Prawo administracyjne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. USTAWY JEDNOLITE.

A. ORGANIZACJA.

Praca społeczna starosty.

Nawiązując do artykułu p. Włodzimierza Webera (G. Adm. 22/37 s. 1263) autor przyznaje całkowitą rację wyrażonemu w nim poglądowi, iż punktem wyjścia starosty do pracy społecznej jest samorząd.

Podstawę do rozważań nad pracą społeczną starosty stanowi dla autora treść, a raczej końcowe wnioski okólnika Min. Spraw Wewn. Nr 52 z 27.IX.37. Wynika z nich, że starosta może

przyjąć stanowisko prezesa w organizacjach wyższej użyteczności (L. O. P. P., Polski Czerw. Krzyż, Zw. Straży Pożarn., Zw. Harc. Polskiego) i prowadzić ich bieżące prace. Poza bezpośrednią pracą w tych organizacjach okólnik zaleca starostom interesowanie się działalnością organizacyj społecznych, utrzymywanie z nimi kontaktu i współpracy.

Autor zastanawia się ponadto nad inną jeszcze rolą starosty w pracy społecznej — mianowicie nad rolą przewodniczącego organu koordynującego prace wszystkich organizacyj społecznych i podnosi niezwykłą doniosłość tej pracy. *(Mgr. Jerzy Osostowicz — G. Adm. 7/38 s. 433).*

—

W sprawie referatów karnych w urzędach starościńskich.

Autor podnosi kwestię konieczności reorganizacji referatów karnych w urzędach starościńskich. Zdaniem autora stan obecny, wywołujący narzekania na zbyt przewlekłe załatwianie spraw karnych, na właściwe stosowanie przepisów prawnych i inne niedomagania spowodowane są przeciążeniem referatów karnych. W ciągu roku bowiem zapada orzeczeń (nakazów) karnych administracyjnych przeszło milion, w każdej sprawie zaś referent karny przeprowadza obszerną korespondencję, — jeśli jeszcze do tego dodać, że nie każda sprawa karna administracyjna jest sprawą drobną — to jasne się staonie, że napotykane uchybienia i usterki, popełniane są właśnie na skutek — pracy gorączkowej w tych referatach.

Dla podźwignięcia wykonywanej w tych referatach pracy na należyty poziom należy — opiniuje autor — intesywnie szkolić odnośnych urzędników i podnieść etaty osobowe. *S. Przestrzelski — G. Adm. 6/38 s. 354—356).*

—

W sprawie t. zw. inspekcji powiatowej.

Mianem inspekcji powiatowej oznacza się ścisły nadzór nad samorządem gminnym wykonywany przez inspektora samorządu gminnego. Wynika stąd potrzeba opracowania instrukcji dla inspektorów samorządu gminnego, którąby zarówno czyniła zadość poprawnej organizacji pracy inspektora, jak też stworzyła odpowiednie warunki dla tej pracy.

Zastanawiając się nad kwestią, jaki winien być stosunek pracy inspektora w terenie do pracy biurowej—autor dochodzi do wniosku, że praca ta winna być ściśle zestrojona, gdyż praca w terenie stanowi nieodzowne dopełnienie pracy biurowej. Natomiast słuszne jest odciążenie inspektora w zakresie załatwiania drugorzędnych spraw bieżących. co może nastąpić w drodze przydzielenia, wykwalifikowanej siły pomocniczej.

Specjalnie interesuje się autor kwestią metody lustracji, przypisując obraniu właściwej metody b. duże znaczenie.

W czynnościach inspekcyjnych rozróżnia autor 3 fazy: inspekcje wyrywkowe, inspekcję generalną i pracę normatywno - instrukcyjną, których zadania ściśle wyodrębnia. *(M. H. Prawdzic - Layman — G. Adm. 6/38 s. 357—360).*

—

B. PRAWO MATERIALNE.

Problem zwalczania szkodnictwa leśnego przez wydanie norm prawnych o kontroli wywozu drewna.

Trudność tępienia szkodnictwa leśnego, zarówno w formie kradzieży leśnych, jak i paserstwa drzewnego, przestępstw występujących w ogromnym natężeniu — skłoniła autora do podania, w postaci artykułu dyskusyjnego, projektu przepisów, zawierających taką formę kontroli, która pozwoli zbadać legalność wyrębu i wywozu drewna w punktach najłatwiej dostępnych, a więc w czasie transportu i przerobu. *(Mgr Henryk Kopia — G. Adm. 6/38 s. 361—363).*

—

Luki i kwestie sporne w prawie o stowarzyszeniach.

Prawo o stowarzyszeniach w praktyce administracyjnej nastręcza szereg wątpliwości, tym trudniejszych, że nie ma jeszcze w tej dziedzinie ogłoszonych wyroków N. T. A., które by mogły ułatwić interpretację.

Jedną z najbardziej charakterystycznych kwestyj wątpliwych — zdaniem autorki — jest sprawa ingerencji władzy administracyjnej do działalności legalnie istniejącego stowarzyszenia, jeśli ta działalność nie będąc w zasadzie sprzeczna ze statutem lub obowiązującym prawem, nasuwa wątpliwości z punktu widzenia celowości i pożytku społecznego. Autorka wyjaśnia tę kwestię na przykładzie stowarzyszenia towarzysko - kulturalnego, którego członkowie stworzyli np. zasobną i wartościową bibliotekę. Po kilkunastu latach skład członków się zmienił i nowi członkowie skierowali działalność stowarzyszenia w kierunku innych celów statutowych np. w kierunku prowadzenia kasyna. Tymczasem miejscowe społeczeństwo odczuwa silny brak dobrej biblioteki i przedstawiciele tego społeczeństwa interweniują u władz admin., by te wpłynęły na stowarzyszenie w kierunku udostępnienia biblioteki społeczeństwu.

Prawo o stowarzyszeniach nie daje władzy admin. podstawy prawnej do takiej interwencji. W praktyce w podobnym przypadku władza admin. z powodu formalnych usterek w dzia-

łaniu zarządu uznaje go za niezdolny do działań prawnych i powołuje kuratora.

Główna sprzeczność, zdaniem autorki, z prawem o stowarzyszeniach leży właśnie w działalności kuratorów, brak bowiem odpowiedniego przepisu upoważniającego władzę adm. do ingerencji powoduje, że funkcje te sprawują mianowani przez władzę kuratorzy w zakresie zupełnie nie przewidzianym przez prawo o stowarzyszeniach.

Drugą z kolei kwestią jest sprawa likwidacji przez władze administracyjne stowarzyszeń nieczynnych t. zw. papierowych, która znajduje w art. 26 roztrzygnięcie tylko odnośne stowarzyszeń zarejestrowanych, a dotyczy również stow. zwykłych i odziałów, które całymi latami figurują nieraz w ewidencji starostw. Zdaniem autorki pożądany byłby przepis upoważniający starostę do wydania orzeczenia, że na podstawie określonych faktów stwierdza się, że dany oddział czy stowarzyszenie nie istnieje.

W dalszym ciągu swych rozważań omawia autorka jeszcze 2 kwestie, podchodząc do przepisów prawa o stowarzyszeniach z punktu widzenia uprawnień jednostki.

Pierwsza dotyczy likwidacji majątku stowarzyszenia zlikwidowanego lub rozwiązanego przez władzę adm.

Z przepisów art. 25 i 27, podkreśla autorka, wynika, że decyzja władzy co do przeznaczenia majątku i jego likwidacji następuje po uprzednim wydaniu ostatecznej decyzji o likwidacji stowarzyszenia i gdy stowarzyszenie już jako takie nie istnieje. Ma to ten skutek, że omawiana decyzja władzy nie może już być zaskarżona, ponieważ jest tylko wykonaniem prawomocnego postanowienia oraz ponieważ właściwa strona już nie istnieje.

Ostatnia kwestia rozpatrywana przez autorkę dotyczy zagadnienia: czy zarząd główny stowarzyszenia może wnieść odwołanie od decyzji władz adm., dotyczącej oddziału tego stow. i skierowanej do zarządu oddziału, a zatem czy można uznać zarząd główny za stronę w rozumieniu rozp. o post. admin.

Zdaniem autorki — nie można. Praktyka adm. idzie raczej w kierunku uznania centrali stowarzyszenia za stronę, biorąc pod uwagę moralną i prawną odpowiedzialność centrali za działalność jej oddziałów. *(A. Medalisówna. — G. Adm. 7/38 s. 434-439).*

—

C. SAMORZĄD.

a) samorząd terytorialny.

Kilka słów o kosztach administracyjnych w związkach samorządowych.

W związku z częstymi uwagami krytycznymi na temat nieoszczędnej gospodarki związków samorządowych najbardziej z reguły atakowane są wydatki administracyjne tych związków.

Autor podnosi, ażeby w związku z oszczędnościami w dziale wydatków administracyjnych — szukać ich nie tylko w ciągłych redukcjach personelu administracyjnego, który na ogół został już dostatecznie zredukowany, a w wielu wypadkach nawet ze szkodą dla służby.

Rozwiązanie problemu doprowadzenia wydatków administracyjnych w budżetach związków samorządowych do granic możliwie najmniejszych jest m. in. utrudnione tym, że dotychczas nie zostały uregulowane sprawy emerytalne pracowników samorządowych i związki samorządowe zmuszone są do opłacania pracowników czynnych i emerytów. Już dziś — powiada autor — można stwierdzić, że niektóre związki samorządowe, zwłaszcza zaś miasta są nadmiernie tego rodzaju wydatkami obciążone.

Redukcje personalne muszą iść w parze z reorganizacją pracy i zmniejszeniem czynności personelu. Niestety sprawy organizacyjne, które stoją już na odpowiednim poziomie w urzędach państwowych — nie znalazły należytego rozwiązania w związkach samorządowych.

Dlatego też — sądzi autor — pożyteczniej byłoby ograniczyć wytknięcia związkom samorządowym w zakresie wydatków administracyjnych do wypadków majątkowych, a zająć się natomiast i dopomóc tym związkom w podniesieniu ich organizacji. *Antoni Sokołowski. — G. Adm. 6/38 s. 364-366).*

—

b) Samorząd wyznaniowy.

Kościół ewangelicki a państwo na polskim Górnym Śląsku.

Skutkiem konwencji polsko-niemieckiej dotyczącej Górnego Śląska, zawartej w Genewie dn. 15.V.1922 r. (Dz. U. R. P. z 1922 r., Nr. 44, poz. 371), Ewangelicki Kościół Unijny w polskiej części b. obszaru plebiscytowego nie został złączony w jedną całość organizacyjną z Ewangelickim Kościołem Unijnym w województwach poznańskim i pomorskim. Odrębność ta, mimo wygaśnięcia mocy obowiązującej odpowiednich postanowień wspomnianej tu konwencji, trwa nadal dzięki rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 6.III.1928 r. o zwołaniu Synodu Nadzwyczajnego Ewangelickiego Kościoła Unijnego (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 278). Na podobnym stanowisku stanęła także ustawa z 16. VII.1937 r. o tymczasowej organizacji Ewangelickiego Kościoła Unijnego na Górnym Śląsku (Dz. U. R. P. Nr. 14 z 17.VII.1937 r., poz. 33).

Sama ustawa z 16.VII.1937 r., sposób jej podejścia do skutku, a zwłaszcza motywy przed-

łożenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej, rozwinięte w sprawozdaniu komisyjnym, spotkały się z bardzo ostrą krytyką. Zarzuca się jej głównie niezgodność z przepisami art. 113 i 115 Konstytucji marcowej.

Przechodząc do szczególnych wywodów prawniczych autor przypomina, że wszelkie rozważania nad ustawodawstwem kościelno-politycznym polskiej zęści Górnego Śląska, muszą opierać się o historyczny fakt powstania Państwa Polskiego, chociaż ustawodawstwo to wyrosło z obcego gruntu. Ustrój Ewangelickiego Kościoła Unijnego w dziesięciu dawniejszych prowincjach królestwa Prus doprowadził w swym przeszło trzechset pięśdziesięcioletnim rozwoju do zespolenia elementów z jednej strony konsystorialnych, z drugiej zaś prezbiterialno-synodalnych. Podstawą zaś tego stanu rzeczy była instytucja t. zw. monarszej władzy kościelnej, gdzie króla nieraz nazywano naczelnym biskupem (summus episcopus).

Demokratyzacja i konstytucjonalizm XIX w. sprawia, że kościoły pruskie stają się osobami prawa publicznego. Monarcha nie jest już dzierżycielem władzy kościelnej, a tylko czerpie swą legitymację z urzędu „naczelnego biskupa".

Ogłoszenie abdykacji cesarza Niemiec i króla Prus (9.XI.1918) odbiera kościołom ewangelickim na terenie Prus instytucję monarszej władzy kościelnej, która prawie od zarania reformacji była fundamentem ich ustroju. Za tym przyszła potrzeba stworzenia nowego ustroju kościelnego, który by zgadzał się ze zmianami w dotychczasowym systemie prawno-politycznym. Ustawą z 20.III.1919 r. o tymczasowym urządzeniu władzy państwowej w Prusiech kościelne uprawnienia króla przeniesiono na rząd pruski. Wywołało to sprzeciwy czynników ewangelickich, które stanęły na stanowisku, że do sukcesji w prawa monarsze powołane są jedynie naczelne reprezentacje kościoła na nowych podstawach, tj. Naczelna Rada Kościelna i Prezydium Synodu Generalnego. Nadzwyczajny 7-my Synod Generalny, zwołany na dzień 10.IV.1920 r. przyjął przedłożone mu trzy projekty ustaw zapoczątkujących reorganizację kościoła. Powstała odrazu kwestia, czy przyjęcie tych ustaw przez władze kościelne wymaga potwierdzenia przez ustawę państwową. Potwierdzenie to rzeczywiście nastąpiło drogą ustawy z dnia 8.VII.1920 r. (Zb. u. pr. str. 401) w przedmiocie nowego unormowania ustroju Ewangelickiego Kościoła krajowego dawniejszych prowincji.

Tak więc uprawnienia przysługujące dawniej królowi, jako dzierżycielowi monarszej władzy kościelnej, przeszły ostatecznie w ręce organu ściśle kościelnego, t. j. na Ewangelicki Krajowy Wydz. Kościelny składający się z Ewangelickiej Naczelnej Rady Kościelnej i z Prezydium Synodu Generalnego, zgodnie z postanowieniami ustawy kościelnej z 19.VII.1920 r. W dalszych rozważaniach przychodzi autor do szeregu wniosków, które sprowadzają się do jednego, że ustawa śląska z 16.VII.1937 r. posiada pozytywne znaczenie, ponieważ przywraca, a częściowo i stwarza nowy porządek prawny w tej dziedzinie, w której ład prawnoustrojowy uległ doszczętnemu zniszczeniu. Na jej konstruktywnych wartościach opierać się będzie dalsze kształtowanie stosunków Ewangelickiego Kościoła Unijnego na Górnym Śląsku, w zależności od warunków, stworzonych przez historyczny fakt powrotu części Górnego Śląska do odrodzonego Państwa Polskiego. *(Doc. dr Jakub S a w i c k i. — Gł. Pr. Śl., 1/38).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) D. N. P. 7.II.1919 (p. 215) o fundacjach.

Zasadniczym kryterium oceny, czy postanowienie władzy nadzorczej, które odnosi się do już zatwierdzonych fundacyj, jest zgodne z prawem, jest wymóg, który wynika z przepisów o fundacjach, by to postanowienie odpowiadało woli fundatora, wypowiedzianej w prawnych aktach dotacyjnych. (N. T. A. l. rej. 6579/34 8.IV.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 40).*

—

b) R. M. W. R. O. P. wyd. w por. z M. S. W. i M. Sk. 30.V.1923 (p. 574) w przedmiocie wykonania ust. 17.II.1922 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych.

9.

Zamieszczone w § 9 rozp. M. W. R. i O. P. z 5.VII.1923, poz. 574 Dz. U. normy podziału kosztów założenia i utrzymania publicznych szkół powszehnych, mają co do przewidzianych w tym przepisie przypadków zasadniczych charakter norm bezwzględnie obowiązujących. (N. T. A. l. rej. 1229/34 20.XI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 38).*

—

c) Ust. 16.VIII.1923 (p. 726) o opiece społecznej.

4; 14.

Gmina terytorialna na mocy art. 4 i 14 ust. z 16.VIII.1923 o opiece społecznej poz. 726 Dz. U. ma legitymację do zaskarżenia do N.T.A. takiego orzeczenia władzy nadzorczej nad fundacjami, które urządzenia fundacyjne opieki społecznej, znajdujące się w odnośnej gminie; usuwa z pod korzystania mieszkańców tejże gminy. (N. T. A. l. rej. 5679/34 8.IV.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 40).* z

—

d) R. M. R. P. 24.VI.1924 (p. 611) o używaniu i ochronie dróg.

1.

Właściciel budynku — o ile na nim ciąży obowiązek oczyszczania chodnika ze śniegu i lodu — nie jest zwolniony z tego obowiązku, jeżeli między budynkiem stanowiącym jego własność a jezdnią i chodnikiem znajduje się pas ziemi zajęty pod zieleniec, który wraz z chodnikiem i jezdnią należy do tej samej parceli gruntowej. (S. N. C. II. 794/37 21.IX.1937. — *Cz. Sędz. 2/38 p. 21).*

—

e) R. M. R. P. i M. Kol. 2.VII.1924 (p. 641) w sprawie przepisów o skrzyżowaniach dróg publicznych z kolejami żelaznymi.

W razie niezaopatrzenia w światło czerwone z nastaniem ciemności zapór kolejowych na skrzyżowaniach torów kolejowych z drogami kołowymi, kolej odpowiada za szkodę z nieszczęśliwych wypadków, zaszłych wskutek najechania pojazdów na zapory kolejowe. (S. N. C. II. 3012/36 5.IV.1937. — *Zb. C. 2/38 p. 92).*

—

f) R. Pr. R. 24.VI.1927 (p. 932/32, o zagospodarowaniu lasów, niestanowiących własności państwowej.

Okoliczność, że w książce gruntowej i katastrze gruntowym parceli jest wpisana jako las, sama przez się nie stoi na przeszkodzie, aby uznać ją za parcelę leśną w rozumieniu rozp. Prez. Rz. P. z 24.VI.1927 poz. 932/32 Dz. U. (N. T. A. l. rej. 9244/33 29.IX.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 37).*

—

g) R. Pr. R. 27.VI.1927 (p. 468) o prawie przemysłowym.

3.

Jako prawa nabyte w rozumieniu art. 3 prawa przemysłowego (poz. 468/27 Dz. U.) należy rozumieć tylko subjektywnie uprawnienia do prowadzenia danego przemysłu, jakich nabycie zgodnie z obowiązującymi w czasie nabycia prawnymi przepisami udowodniono, a dowodu tego nie może zastąpić samo faktyczne wykonywanie przemysłu, tolerowane przez władze. (N. T. A. l. rej. 4827/32 23.V.1934. — *Ż. P. 1/38 s. 39).*

3 u. 2.

Przepis Ust. 2 art. 3 prawa przemysłowego (poz. 468/27 Dz. U.), który traktuje o nabyciu uprawnień, odnosi się tylko do kwalifikacyj osób, które wykonują przemysł oraz do subjektywnego prawa do wykonywania zawodu. Natomiast warunkowego wykonywania przemysłu nie można uważać za nabycie praw, gdyż uprawnienia te muszą podlegać każdorazowo obowiązującym przepisom tudzież przepisom, wydanym z uwagi na bezpieczeństwo i zdrowie publiczne. (N. T. A. l. rej. 3363/33 20.II.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 39).*

7; 126.

Obowiązek zgłoszenia rozpoczętego przemysłu ma charakter trwały, nieuczynienie zaś zadość temu obowiązkowi stanowi przestępstwo ciągłe.

Naruszenie przewidzianego w art. 7 prawa przemysłowego obowiązku zgłoszenia przemysłu jest karalne w myśl art. 126 tego prawa. (S. N. 1 K. 1149/37 15.X.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2174).*

14.

Przy udzielaniu zezwoleń na urządzenie zakładów przemysłowych w trybie art. 14 i następnych prawa przemysłowego (poz. 468/27 Dz. Ust.) władza orzekająca uprawniona jest brać pod uwagę kwestię bezpieczeństwa pożarowego budynku i oceniać ją według przepisów obowiązujących w tym czasie prawa budowlanego (poz. 202/28 Dz. Ust.), jakkolwiek budynek został wzniesiony przed wejściem w życie pomienionego prawa budowlanego. (N. T. A. l. rej. 5210/35 28.IX.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 352).*

—

h) R. Pr. R. 16.II.1928 (p. 202) o prawie budowlanym i zabudowania osiedli.

179 u. 1 lit. „a".

Postanowienia, objęte art. 179 ustęp pierwszy p. *a.* prawa budowlanego, mają zastosowanie także w wypadku, w którym poza budynkiem frontowym, położonym przy ulicy, znajduje się przeznaczony na pobyt dla ludzi budynek oficynowy, położony całkowicie czy częściowo w odległości pomyżej 30 mtr. od ulicy. Zasadę powyższą przy pasażu stosować należy w ten sposób, że decydować winna odległość środka pa-

sażu od obu ulic. (N. T. A. l. rej. 4706/34 24. IX.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 351).*

241.

Kioski winny być zabezpieczone od wilgoci i mieć zapewniony wystarczający dopływ światła. (N. T. A. l. rej. 4226/36 22.XII.1937. — *N. M. 3/38 s. 10).*

352.

Decyzja władzy budowlanej, zawierająca pozwolenie na budowę, może się w stosunku do sąsiada osoby, wnoszącej o wzmiankowane pozwolenie, uprawomocnić, jeśli zostanie temuż sąsiadowi ogłoszona, lub doręczona na piśmie. (N. T. A. l. rej 2409/35 27.X.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 351).*

—

i) R. Pr. R. 6.III.1928 (p. 27/31 r.) o policji państwowej.

88.

Art. 88 rozporządzenia o policji państwowej poz. 27/31 Dz. Ust. nie ma zastosowania do funkcjonariuszów Policji Śląskiej. (N. T. A. l. rej. 8230/32 7.V.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 891 p. 104).*

—

j) R. M. S. Wojsk. i M. S. W. 23.III.1928 (p. 425) wyd. w por. z M. M.: R, R. P., P. H., P. T. oraz Sk. w sprawie wyk. R. Pr. R. 8.XI.1927 o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pajozdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

20 u. 2.

Okoliczność, że zgodnie z ust. 2 § 20 rozp. Min. Spraw Wojsk i Min. Spraw Wewn. z 23 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 425) dowód tożsamości konia wystawiono na nazwisko właściciela konia, nie uprawnia właściciela do odmowy przekazania tego dowodu w razie odstąpienia prawa posiadania. (S. N. 3 K. 1182/36 6.X. 1936. — *R. P. E. S. 3/37 s. 855).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA ZACHODNIA.

a) Ust. 3.XI.1838 (pr. zb. ust. s. 505) o przedsiębiorstwach kolejowych.

1.

Zepsucie się zapory nie może być podciągnięte pod zdarzenie wywołane siłą wyższą, gdyż wydarzenia takie muszą pochodzić z zewnątrz, tj. biec poza ruchem. (S. N. C. III. 312/35 1.II. 1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 880).*

—

b) Ust. 24.VI.1865 (pr. zb. ust. s. 705) górnicza pruska.

150.

Przez wystawienie budynków mimo ostrzeżenia, właściciel nieruchomości nie traci praw, które służyły mu przed przystąpieniem do budowy, a mianowicie prawo do wynagrodzenia szkody doznanej przez zmniejszenie się wartości gruntu, który był parcelą budowlaną a stał się parcelą zdatną tylko do uprawy jako rola lub ogród. Tego prawa nie wyklucza wystawienie na gruncie budynków z tej przyczyny, że budynki nie będą posiadały normalnej wartości i będą podlegały uszkodzeniom, zaczym nie będą przynosiły takiego dochodu, jaki odrzucałyby budynki na normalnej nie podlegającej wpływowi robót górniczych parceli. (S. N. C. III. 154/35 5.II.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 880).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

a) R. Pr. R. 22.III.1928 (p. 341) o postępowaniu administracyjnym

44; 50.

Władza administracyjna może w myśl art. 44 i 50 Rozp. Prez. Rzplitej z 22 marca 1928 o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. 36/341 pominąć przesłuchanie świadków, skoro uzna, że przeprowadzone dochodzenie jest wystarczające do przyjęcia danych okoliczności za udowodnione. (N. T. A. l. rej. 2542/36 28.XII. 1937. — *N. Pal. 3/38 s. 140).*

46.

Zarządzenie rozprawy ustnej zależy w zasadzie od swobodnej oceny władzy; jeżeli jednak władza zarządziła z urzędu rozprawę, to obowiązana jest przeprowadzić ją zgodnie z przepisami rozporządzenia o post. admin., a w szczególności zawiadomić o terminie rozprawy wszystkie osoby wymienione w art. 46 rozp. (N. T. A. l. rej 3918/34 25.VI.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2180).*

50.

Stosownie do art 50 rozporządzenia o post. admin. o tym, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza orzekająca na podstawie oceny wyników postępowania wyjaśniającego. Odnośne rozstrzygnięcie władzy administracyjnej podlega kontroli kasacyjnej tylko pod tym względem, czy nie jest sprzeczne z ustaleniami w aktach zawartymi, czy nie zostało wydane mimo wymagających uzupełnienia braków w przeprowadzonych

dochodzeniach, jako też czy nie zostało powzięte z naruszeniem form postępowania administracyjnego. (N. T. A. l. rej. 3320/35 10.XI.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2181)*.

71.

Pozostawienie podania bez rozpoznania na zasadzie art. 71 rozp. o postęp. admin. (poz. 341, Dz. U. z 1928 r.) może być w toku postępowania administracyjnych instancyj kwestionowane i na drodze skargi do N. T. A. (N. T. A. l. rej. 2821/34 21.IV.1937. — *Ż. P. 1/38 s. 37)*.

86.

Na zasadzie art. 86 rozp. o post. admin. (poz. 341 Dz. U. z 1928 r.) Urząd Wojewódzki nie jest uprawniony do uznania za ostateczne swego orzeczenia, mocą którego oddala odwołanie od orzeczenia Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, jako spóźnione. (N. T. A. l. rej. 2758/34 25.VI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 36)*.

90 u. 2.

Kryterium możliwości zastosowania przez pozwaną władzę przepisu, objętego ust. 2 art art. 90 prawa o admin. postęp. jest moment, czy w przypadku uchylenia przez N. T. A. przy uwzględnieniu zarzutów skargi pierwszego orzeczenia, pozwana władza mogłaby wydać zamiast uchylonego nowe orzeczenie tej samej treści co zmienione orzeczenie. (N. T. A. l. rej. 2729/34 20.XI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 36)*.

91.

Niezastosowanie się władzy do postanowień art. 91 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 (poz. 341 Dz. Ust.) jest istotną wadliwością postępowania tylko w razie, gdyby utrudniło stronie dalszą obronę prawna. (N. T. A. l. rej 4919/35 31.III.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 889 p. 96)*.

95.

Wyrok N. T. A. nie może być uważany za nową okoliczność, która uzasadnia wznowienie postępowania przewidziane w art. 95 rozp. o post. admin. (poz. 341 Dz. U. z 1928 r. (N. T. A. l. rej. 9782/33 19.X.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 26-37)*.

95.

We wznowionym postępowaniu władza ma ograniczyć się do zbadania i oceny tylko ytch okoliczności, które we wznowionym postępowaniu były wskazane jako przyczyna wznowienia, a wydając na skutek wznowienia postępowania decyzję odmowną, powinna uzasadnić ją tak, by z treści samego orzeczenia było widoczne, że wydane zostało w granicach przyczyn wznowienia. (N. T. A. l. rej 2622/33 20.I.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 37)*.

101.

Orzeczenie wydane na zasadzie art. 101 prawa o postępowaniu administracyjnym (poz. 341 Dz. U. z 1928) przez władzę, która podlega władzy wyższej — nie jest orzeczeniem ostatecznym. (N. T. A. l. rej. 8103/33 17.IX.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 36)*.

109.

Zaznaczenie na piśmie do władzy działającego w imieniu klijentki swojej adwokata, że „w razie nieuwzględnienia jego żądania zaskarży władzę i narazi ją przez to na straty", nie zawiera nic niewłaściwego i nie odpowiadającego godności urzędu, a tym samym nie wyczerpuje znamion ani przestępstwa z art. 109 rozp. Prez. Rzplitej z 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 341), ani też znamion żadnego innego przestępstwa. (S. N. 3 K. 2172/36 28.I.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 855)*.

—

b) R. Pr. R. 22.III.1928 (p. 342) o postępowaniu przymusowym w administracji.

16; 18.

Przewidziane w art. 16 prawa z 22 marca 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji poz 342 Dz. Ust. wezwanie - zagrożenie jest zarządzeniem egzekucyjnym, od którego w myśl art. 18 tego prawa służy odwołanie. (N. T. A. l. rej. 2181/36 30.XII.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2184)*.

—

c) R. Pr. R. 27.X.1932 (p.806) o N. T. A.

6 pt. 1.

Komisje pojednawczo-rozjemcze, orzekające na zasadzie § 75 ustawy niemieckiej o radach załogowych z 4 lutego 1920 (Dz. Rzeszy str. 147), mają charakter sądów szczegółowych w rozumieniu art. 6 p. 1 prawa o N. T. A. (poz. 806 Dz. Ust. ex 1932). (N. T. A. l. rej 9073/33 7.V.1937. — *R. P. E. S. 4/37 s. 889 p. 94)*.

58 u. 4.

Ogólne zarzuty w skardze do N. T. A. zamiast konkretnych, nie mogą być uważane za dokładne oznaczenie przyczyn zaskarżenia w myśl art. 58 rozporządzenia o N. T. A. (N. T. A. l. rej. 4595/35 4.XI.1936. — *Ż. P. 1/38 s. 36)*.

83 u. 1.

Orzeczenie komisji lekarskich, jako opinie fachowe i dotyczące ustalenia stanu faktycznego, usuwają się co do metytorycznej treści spod badania przez NTA. (N. T. A. l. rej. 2159/34 29.X.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2182)*.

83 u. 3

Władza orzekująca nie ma obowiązku rozważania z urzędu kwestii przedawnieniu wymiaru opłaty komunalnej, a uwzględnieniu zarzutu przedawnienia, podniesionego po raz pierwszy w skardze kasacyjnej, stoi na przeszkodzie przepis art. 83 ust. 3 rozp. Prez. Rz. o NTA poz 806/1932 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 5868/35 1.VI.1937. — *G. S. W. 15/38 s. 233).*

—

3. AUTONOMIA ŚLĄSKA.

A. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

a) Ust. 3.I.1933 (p. 3 drogowa)

17.

Dopuszczalny według dawnych przepisów pruskich obowiązek utrzymania drogi lub mostu na podstawie zwyczaju (t. zw. observantia) nie jest sam przez się szczególnym tytułem prawnym w rozumieniu art. 17 Śląskiej ustawy drogowej z 3 stycznia 1933 r. poz. 3 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 6834/34 11.VI.1937. — *Gł. Sąd. 4/38 s. 351).*

—

B. FINANSE.

a) Ust. 8.II.1928 (p.46/33 r.) o śląskim funduszu gospodarczym.

O.

Na obszarze b. dzielnicy austriackiej podstawę wymiaru opłat na Śląski Fundusz Gospodarczy w odniesieniu do lokali fabrycznych, dzierżawionych razem z urządzeniem fabryki, stanowi pełny czynsz dzierżawny. (N. T. A. l. rej. 2744/36; 3010/36 18.XII.1937 — *O. P. A. 3/38 p. 2168).*

3 pt. 1.

Od mieszkań i lokali oddanych bezpłatnie w używanie osobom trzecim nie pobiera się opłat na Śląski fundusz Gospodarczy z ustawy z 8 lutego 1928 poz. 46/33 Dz. Ust. Śl.

Zwolnienie od opłat w myśl art. 3 u. 1 cyt. ustawy podlegają wszystkie części, wchodzące organicznie i technicznie w skład nowozbudowanego domu. (N. T. A. l. rej. 2633/36 18.XII. 1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2166).*

3 pt. 2,b.

Komunalne kasy oszczędności nie są korporacjami prawa publicznego w rozumieniu art. 3 p. 2 ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym (poz. 46 Dz. Ust. Śl.).

Kasy te jako instytucje finansowe nie mają charakteru instytucji społecznych w rozumieniu art. 3 p. 4 ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym (poz. 46/33 Dz. Ust. Śl.). (N . T . A. l. rej. 2641/36 i 4065/37 18.XII.1937. — *O. P. A. 3/38 p. 2167).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Zarys polskiego prawa o miarach. *Pańkowski Wł.* Poznań 1938, s. X + 142.

Wyznania religijne w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem ich stanu prawnego. cz. I: Wyznania i związki religijne. *Świątkowski H.* Warszawa 1937, s. 264.

Wzmożenie podstawowych gwarancyj praw obywateli w postępowaniu administracyjnym. *Urbanowicz St., Warszawski J.* Warszawa 1937, s. 19.

Zbiór przepisów dotyczących obrotu żywcem i mięsem według stanu na dzień 1 marca 1938 r. W oprac. Głównej Targowiskowej Komisji Nadzorczej. Warszawa 1938, s. 165.

Prace nadesłane

H. Feldman, A. Kutzner: „Moratorium hipoteczne". Lwów 1938. Księgarnia Dra N. Bodeka, 16°, str. 135.

Pod nazwą tą opracowali autorzy Komentarz do ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych. Opracowanie to obejmuje zarówno wszystkie teksty ustaw zasadniczych, jak rozp. wyk.; nadto poszczególne artykuły opatrzone zostały przypisami i wyjaśnieniami autorów, sumiennie opierając się na ogłoszonym dotychczas orzecznictwie sądowym oraz powołujących publikowane prace z omawianego przedmiotu. — Dzięki umiejętnemu układowi materiału oraz sumiennemu opracowaniu — zbiorek ten winien bezspornie oddać usługi praktyce życia codziennego.

—

I. Rosenblüth: „Zarys polskiego prawa pracy". Warszawa 1937. Ks. Powsz. 16°, str. 173.

Jako odbitka z tomu III „Encykl. Podr. Prawa Prywatnego" ukazała się broszura pod poda-

nym wyżej tytułem. — Całość składa się z 3 zasadniczych części, z których pierwsza stanowi wypowiedzenie teoretyczne, zajmujące się pojęciem prawa pracy i umowy o pracę, zaś dwie następne — przedstawieniem zasad pozytywnego prawa pracy; część II-a obejmuje materialne prawo pracy, część zaś III-a — ustrojowa i formalne prawo pracy. Autor, w ramach stosunkowo skromnej broszury, umiał w sposób zwarty, lecz jasny przedstawić zasady teoretyczne i praktyczne, regulujące polskie prawo pracy. Kolejno poddaje analizie prawniczej poszczególne instytucje prawa materialnego i formalnego, tworząc w ten sposób zwarty i jednolity przegląd omawianej dziedziny prawa. Sumienne opracowanie przedmiotu i umiejętny układ materiału powodują uznanie każdego prawnika dla omawianej pracy. W szczególności polecić ją należy jako wygodny i przejrzysty skrót egzaminacyjny przy egzaminach prawniczych wszelkiego rodzaju.

—

Jerzy Jodłowski, adwokat: „Egzekucja z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością". Przedmowa dra Włodzimierza Dbałowskiego, Sędziego S. N., członka Komisji Kodyfikacyjnej R. P. („Monografie Prawa Handlowego" Nr. 11). Wydawnictwo „Biblioteka Prawnicza", Warszawa 1938, str. 55, 8°.

Omawiana monografia poświęcona jest szczegółowej analizie instytucji podanej w nagłówku. Prawie całkowite milczenie orzecznictwa sądowego polskiego, które dopiero miało możność cztery razy w przedmiocie tym wypowiedzieć, oraz rozbieżność w wielu przypadkach poglądów doktryny prawa handlowego — powodować musi występowanie szeregu wątpliwości natury praktycznej oraz niejasności interpretacyjnych. — Autor, na celu mając wyjaśnienie tych wątpliwości, w drodze sumiennego i szczegółowego badania zagadnienia, przedstawia szereg praktycznych rozwiązań, formułując je w ramach wypowiedzianych przez się tez.

—

A. Bojko i W. Monka: „Kodeks nieruchomości miejskiej". Wyd. „Hawu" Warszawa 1937, 8°, str. 786.

Ukazał się zbiór ustaw, rozporządzeń, okólników i orzecznictwa sądowego, dotyczących zagadnień nieruchomości miejskiej w opracowaniu mgr. pr. Bojki i Monki. Zbiór ten zaktualizowany do chwili ostatniej pomyślany i wykonany jest w celu ułatwienia praktyce obrotu życiowego, korzystania z tego opracowania; to założenie mając na myśli — materiał cały został umiejętnie podzielony na kilka zasadniczych części, jak np. najem lokali, osoby zatrudnione w nieruchomości, zastaw i dzierżawa i t. p., w ramach tych działów przedstawione zostały, zebrane skrupulatnie, wszelkie przepisy prawa obowiązującego oraz orzecznictwo; każdy miał z kolei uzupełnione ogólnymi wyjaśnieniami autorów. — Tak wykonana praca winna oddać rzeczywiste usługi w praktyce obrotu, gdyż umiżliwia zaznajomienie się z zawartym w niej materiałem, nie tylko prawnikowi specjaliście, ale również każdemu, kto w praktyce stykać się może z zagadnieniami prawnymi, związanymi z nieruchomością miejską.

—

Dr. Stanisław Tylbor: „Ustawa o likwidacji mienia opuszczonego". Komentarz. Księg. Powszechna, Warszawa 1938, 16°, str. 130.

Komentarz dra St. Tylbora do ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o likwidacji mienia opuszczonego, ukazał się na czasie i ze względu na aktualne obecnie postępowanie likwidacyjne, przez ustawę tę wprowadzone, odda z całą pewnością wielkie usługi tym wszystkim, których ustawa ta bezpośrednio lub pośrednio dotyczy. Praca składa się z trzech zasadniczych części: ustępu historycznego, tekstu ustaw oraz właściwego komentarza. Ta ostatnia część, ze względu na osobę komentatora, wybitnego cywilistę polskiego, wpłynie niewątpliwie na ukształtowanie się zagadnień prawnych jakie z wykładni ustawy tej wynikają. — Mając na uwadze, iż przepisy ustawy tej wprowadzają poważne zmiany w stosunkach prywatno - prawnych dotyczących zarówno obywateli polskich, jak i obcych (w szczególności zaś sowieckich) stosowanie jej nastręczyć musi w praktyce wielką ilość zagadnień spornych; szereg z nich z góry rozstrzyga już obecnie w umiejętny sposób omawiany Komentarz.

—

Siedlecki L.: „les demandes reconvetionelles. Etude critique et comparative". Sirey 1937, Paris 8°, str. 19.

Pod powyższym tytułem ukazała się, jako odbitka z czasopisma „Revue trim. de droit civil", praca p. Władysława Siedleckiego, asystenta Uniw. Jagiel. w Krakowie. W pracy tej, napisanej w języku francuskim, autor przedstawia zasady instytucji „powództwa wzajemnego", naświetlając je zarówno z punktu porównawczego, jak i przedstawiając poglądy doktryny systemu germańskiego i romańskiego. — W szczególności zajmuje się zagadnieniem warunków dopuszczenia powództwa wzajemnego, właściwością sądu („forum reconventionis") oraz kwestia przewodu sądowego. W uwagach końcowych wskazuje na wybitną ekonomię procesową, jaką uzyskuje się dzięki stosowaniu przepisów art. 210 (2) i 216 K. P. C. — Całość, mimo swej skromnej objętości, dzięki wzoro-

wemu układowi materii, jasności stylu i umiejętności w operowaniu materiałem porównawczym — stanowi cenny przyczynek polskiego prawa procesowego, tym cenniejszy, iż przez publikację go w czasopiśmie o światowym zasięgu, przyczynia się znakomicie do popularyzacji polskiego prawa.

—

J. Kocznur: „Jak przemawiać". Nakł. Zrz. Ases. i Apl. Sąd. w Krakowie. Kraków 1938, 8°, str. 35.

Bardzo ciekawa w swej treści broszurka p. mgra Kocznura winna zainteresować każdego prawnika - praktyka, do którego umiejętności zawodowych zaliczyć należy także sztukę prawidłowego mówienia. Autor w bardzo przystępnej formie i operując licznymi przykładami oraz cytatami przemówień — przedstawia czytelnikowi zasady, na których oparty jest kunszt prawidłowego i skutecznego przemawiania publicznego. — Praca b. ciekawa i godna przestudiowania.

—

W. Wechsler: „Rękojmia a roszczenia z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania w przypadku wad fizycznych rzeczy sprzedanej". Lwów 1937, 8°, str. 36.

Broszura p. mgr. Wechslera, stanowiąca odbitkę jego artykułu, zamieszczonego w Nr. 7—8/1937 r. „Głosu Prawa", zajmuje się ciekawym zagadnieniem zależności rękojmi i roszczeń specjalnych, występujących w przypadku niewykonania (lub nienależytego wykonania) zobowiązania. Na wąskim stosunkowo odcinku badawczym, autor przeprowadził szczegółową analizę zagadnienia, wykorzystuje w przeważającej mierze poglądy doktryny prawa germańskiego i próbując zastosować je do przepisów obowiązującego prawa polskiego. Wywody autora, jak to słusznie podnosi przypisek redakcji „Głosu Prawdy", pokryte zostały w następstwie przez orzeczenie S. N. (C II. 1476/36), które w szeregu kwestyj zajmuje stanowisko, przedstawione przez autora w swym wywodzie. W pracy tej ujętej logicznie i wyczerpująco — razi jedynie dosyć ciężki styl prawniczy oraz częste używanie barbarzymów językowych.

COLLOQUIUM IURIDICUM

W dziale „Colloquium iuridicum" zamieszczone są nadsyłane przez Czytelników zapytania z wszelkich dziedzin praktyki prawniczej.

Każdy Czytelnik „Prasy Prawniczej" ma prawo nadsyłania zarówno zapytań jak i odpowiedzi wzgl. wyjaśnień na zapytania, które zostały ogłoszone.

PYTANIA.

Klauzula złota.

7. a) Czy ustawodawstwo angielskie lub praktyka sądowa uznają w Anglii ważność klauzuli waloryzacyjnej (po odstąpieniu od standartu złotego złotego), treści następującej: „na przypadek spadku wartości dziesiejszego jednego funta angielskiego w stosunku do wartości jednego grama złota zobowiązuje się zapłacić wierzycielowi dłużne kwoty wedle wartości jednego grama czystego złota notowanej w ostatnich trzech dniach przed terminem płatności wzgl. zapłaty — na giełdzie londyńskiej"?

b) Czy według prawa polskiego jest dopuszczalne osobne dochodzenie zapłaty różnicy między funtem złotym, a obiegowym, pomimo uzyskania wekslowego nakazu zapłaty na podstawie weksli wystawionych tylko na funty obiegowe?

—

Odpowiedzialność lekarza.

8. Czy wedle obowiązującego ustawodawstwa i zwyczajów lekarskich, chirurg, dokonywujący zabiegu operacyjnego jest odpowiedzialny za jego całość, t. zn. i za stadia przygotowawcze (odkażenie miejsca, które ma być operowane i danie narkozy) oraz końcowe (nałożenie opatrunku), chociażby czynności te były wykonywane przez personel pomocniczy, ewentualnie posiadający pewne uprawnienia lekarskie?

—

Obowiązki wierzyciela, przyłączającego się do egzekucji.

9. a) Czy wierzyciel przyłączający się do egzekucji wszczętej przez zarząd przymusowy (art. 765 § 2 K.P.C.). ,winien udowodnić w myśl art. 758 § 2 i 3 K. P. C., iż czysty dochód dwuletni wystarczy na zaspokojenie jego wierzytelności, oraz wierzytelności pierwszego wierzyciela, czy też, że dochód ten wystarczy tylko na zaspokojenie jego jako przyłączającego się wierzyciela?

b) Czy w przypadku zgłoszenia się drugiego wierzyciela o przyłączenie do zarządu przymusowego, sąd winien w myśl § 4 art. 758 K. P. C. umorzyć zarząd przymusowy po stwier-

dzeniu, że 2-letni dochód z nieruchomości nie wystarczy na zaspokojenie pierwszego i drugiego wierzyciela, czy też ma oddalić wniosek — drugiego wierzyciela o przyłączenie — pozostawiając w mocy ustanowiony zarząd dla pierwszego wierzyciela?

—

Przestępstwo karno-dewizowe a zezwolenie Komisji Dewizowej.

10. Osoba A., jako zarządca położonego w kraju majątku osoby B., przebywającej za granicą, na polecenie tej osoby B. wypłaciła z dochodów jej majątku osobie C. w kraju pewną sumę pieniężną. — Przeciw osobie A. toczy się postępowanie karne na podstawie art. 16 i art. 8 u. 2 D. R. Pr. R. 26.IV.1936 (p. 249). — W toku tego postępowania uzyskała osoba A. zezwolenia Komisji Dewizowej na uskutecznienie powyższej wypłaty, w formie zatwierdzenia tej wypłaty.

Czy przez to zostają uchylone skutki karne wspomnianej wypłaty?

—

Zwolnienie od podatku komunalnego. Ochrona lokatorów.

11. Czy wobec zmiany art. 24 u. 3 u. o państw. pod. doch. dokonanej D. Pr. R. 22.XI.1925 (p. 518) zwolnienie od dodatku do państwowego podatku dochodowego — tak zwanego podatku komunalnego —rozciąga się obecnie na wynagrodzenie wypłacane z funduszów wszelkiego rodzaju samorządów, czy też nadal obejmuje tylko wynagrodzenie wypłacane z funduszów samorządu terytorialnego?

—

Ochrona lokatorów.

12. Czy kancelaria adwokacka, mieszcząca się w budynku podlegającym ochr. lok. i stanowiąca odrębny lokal i odrębny przedmiot najmu, została wyjęta spod ochrony na zasadzie przepisu art. 2 lit. „m" ustawy o ochr. lok. — skoro adwokat nie prowadzi przemysłu ani też handlu, a ponadto wedle przepisów ustawy o państw. pod. przem. wolny jest od obowiązku wykupywania świadectw przemysłowych?

—

Powództwo wzajemne.

13. Czy w sądzie grodzkim dopuszczalne jest zgłoszenie powództwa wzajemnego, należącego do właściwości sądu okręgowego?

—

Udowodnienie umowy spółki cichej.

14. Czy umowa spółki cichej może być stwierdzona w procesie dowodem ze świadków bez zgody obu stron?

—

Odpowiedzialność P. K. P. za swego pracownika.

15. Palacz kolejowy, w czasie służby uruchomił parowóz bez zachowania przepisanych instrukcją, środków ostrożności. Skutkiem tego poniósł śmierć robotnik kolejowy, zajęty czyszczeniem tego parowozu. Palacza zasądzono prawomocnie za występek z art. 230/1 K. K.

Czy wobec przepisów § 42 i 43 R. z 28.I. 1934 (p. 74) oraz art. 156 K. Z. — mogą wdowa i sieroty po robotniku kolejowym pozywać o rentę i krzywdę moralną na podstawie ogólnych przepisów o odszkodowaniu palacza i P. K. P. jako solidarnie odpowiedzialnych, i jaki sąd jest właściwy?

—

Obliczenie kosztów sporu i zastępstwa procesowego.

16. Powód oznaczył w pozwie wartość przedmiotu sporu na kwotę niżej 1000 zł i wniósł pozew do sądu grodzkiego. Na zarzut pozwanego sąd ustalił wartość na kwotę wyższą niż 1000 zł i przekazał sprawę sądowi okręgowemu. Pozwany był zastąpiony przez adwokata.

Czy pozwanemu należą się od powoda koszty? Czy koszty zastępstwa przez adwokata zaliczyć można od kosztów sprawdzenia i wedle jakiej kwoty (wskazanej przez powoda, czy ustalonej przez sąd) następuje obliczenie kosztów?

—

Obliczenie wartości przedmiotu sporu.

17. Powód wniósł w drodze pozwu o ustalenie, iż w księdze gruntowej zaszła pomyłka i o sprostowanie tej omyłki przez odpowiedni wpis w tej księdze.

Jak ma obliczyć wartość przedmiotu sporu i oznaczyć w pozwie? Czy podana przez powoda wartość przedmiotu sporu ulega sprawdzeniu, a jeśli tak, to jakie okoliczności faktycznie mają być ustalone i wzięte pod rozwagę przez sąd dla ustalenia wartości przedmiotu sporu?

—

ODPOWIEDZI.

Przerwanie przedawnienia nabywczego posiadania.

Ad 1. Kwestia powyższa zahacza częściowo o prawo rzeczowe, częściowo zaś o prawo obligacyjne. W związku z tym odpowiedź wysnuć należy częścią na podstawie przepisów dzielnicowych, częścią zaś na zasadzie norm kodeksu zobowiązań. Na podstawie § 1497 kodeksu cyw. austr. zasiedzenie i przedawnienie przerywa się między innymi, gdy pozwany, na którego

korzyść biegnie zasiedzenie, czyli według dzisiejszej nomenklatury przedawnienie nabywcze, został przez uprawnionego pozwany. Przepis ten znajduje odpowiednik w przepisie art. 2244 Kod. Nap. z drobną jedynie różnicą, że decydujące jest dopiero doręczenie pozwanemu cytacji, oraz w przepisie § 209 kodeksu cyw. niem., tak, że na gruncie przepisów prawa rzeczowego, uchylonych odnośnie zobowiązań przez art. XVIII, XXIII i XXVII § 2 przep. wprow. do Kod. Zob., kwestia przedstawia się w całej Polsce jednakowo, — i to w ten sposób, że przez wniesienie pozwu przerywa się bieg przedawnienia. Ponieważ przepisy te nie czynią różnicy pomiędzy pozwem o świadczenie, a pozwem o ustalenie, przeto przyjąć należy, że również pozew o ustalenie i to tak pozytywne, jak i negatywne, przerywa bieg przedawnienia. Kwestia ta na gruncie art. 279 Kod. Zob. rozwiązana być musi identycznie, skoro przepis ten uzależnia przerwę przedawnienia generalnie od każdej czynności, podjętej przez wierzyciela m. inn. celem ustalenia wierzytelności, stanowiącej w omawianym przypadku uprawnienie żądania uznania aktu sprzedaży za nieważny.

Z tych przyczyn na wstępne pytanie należy odpowiedzieć twierdząco.

Stanisław G o l d b e r g e r.
(Nowy-Sącz).

—

Istota prawna gromady.

Ad 2. 1. Punkt ciężkości zagadnienia tkwi w ustaleniu pojęcia „związku komunalnego“ w rozumieniu art. 578 § 1 k. p. c. i Rozp. Prez. R. P. z 27.X.1932 (Dz. U. R. P. poz. 809), zarówno bowiem k. p. c. jak i powołane rozporządzenie nie zawierają w tym przedmiocie bliższych wyjaśnień. Jeżeli chodzi o całokształt naszego ustawodawstwa samorządowego, to terminologia nie jest bynajmniej jednolita: niektóre przepisy (w szczególności Rozp. Prez. R. P. z 17.VI.1924, Dz. U. R. P. poz. 522 i Rozp. Min. Spr. Wewn. z 6.XII.1932. Dz. U. R. P. poz. 71 ex 1933), używają określenia „związki komunalne“, inne zaś (ustawa o finansach komunalnych, Dz. U. R. P. poz. 454 ex 1932, i ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego, Dz. U. R. P. poz. 294 ex 1933) — „związki samorządowe“, przy czym jedynie ustawa o finansach komunalnych kreśla, co należy rozumieć przez powyższy termin, stanowiąc mianowicie, w art. 71, że oznacza on „powiatowe związki samorządowe i wojewódzkie związki komunalne, jako też gminy wiejskie i miasta“. Z wszystkich cytowanych przepisów zdaje się wynikać, że pojęcia „związek komunalny“ i „związek samorządowy“ pokrywają się i są równoznaczne. Jeżeli zarówno k. p. c. jak i Rozp. z 27.X.1932 pojęć tych bliżej nie precyzują, to uważają najwidoczniej, iż odpowiadają one lub powinny odpowiadać, pojęciom, przyjętym przez odnośne ustawy szczególne, a zwłaszcza ustawę samorządową z 1933 r. Na tle tych właśnie ustaw winno też być rozstrzygnięte pytanie, czy gromada jest związkiem komunalnym, względnie samorządną jednostką terytorialną i osobą prawa publicznego — czy też nie.

2. Związkiem komunalnym lub terytorialnym związkiem samorzadowym nazywamy *zrzeszenie* ludzi, zamieszkujących na określonym obszarze, któremu państwo powierza wykonywanie administracji na tym obszarze. Cechą takiego zrzeszenia jest osobowość publiczno-prawna, tj. możność wykonywania *imperium*. Konstytucja kwietniowa (podobnie jak i marcowa) przewiduje w art. 75 ust. (1) trzy rodzaje — trzy stopnie — takich związków, mianowicie samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki. Wydana w r. 1933 ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego nie mogła naruszyć powyższych ustaw konstytucyjnych samorządu i wprowadzić — obok istniejących trzech — jeszcze czwartej jednostki samorządowej. To też ustawa ta uznaje gminę za najniższą jednostkę samorządu terytorialnego, przyznajac jej osobowość publiczno-prawną.

3. Według ustawy samorządowej gmina wiejska jest w zasadzie zbiorowa — obejmuje kilka miejscowości — i obszar jej dzieli się na gromady. Gromada jest osobą prywatno-prawną „jest podmiotem majątku, dobra gromadzkiego i innych praw majątkowych“ (art. 15 ust. (3) powołanej ustawy). Zakres jej działalności ogranicza się w zasadzie do zarządu majątkiem i dobrem gromadzkim i rozporządzaniem płynącymi stąd dochodami. Poza tym gromada współdziała jedynie z gminą w wykonywaniu jej zadań, przy czym *może* w miarę możności sama podejmować niektóre zadania o charakterze publicznym, mające znaczenie wyłącznie miejscowe. Ustawa, przyznając gromadzie jedynie *fakultatywne kompetencje* w zakresie administracji lokalnej i nie nakazpjąc jej bezwzglęnie podejmowania zanakazując jej bezwzględnie padejmowania zadań o charakterze publicznym, nie nadaje też jej nigdzie wyraźnie — jak to czyni w odniesieniu do gminy — osobowości publiczno-prawnej. W szczególności gromada nie może nakładać na swych członków żadnych danin czy podatków; nakładanie ciężarów należy do wyłącznej kompetencji gminy, jakkolwiek na wniosek organu uchwalającego gromady. Tak pomyślana gromada jest z punktu widzenia prawa *prywatnego* osobą prawną, podmiotem praw i obowiązków, mogącym zawierać umowy, występować w procesie jako strona i t. d.; z punktu widzenia natomiast prawa

publicznego gromada — mimo przyznania jej pewnej samodzielności — jest jedynie częścią gminy, pozbawioną osobowości publiczno-prawnej i nie stanowiącą samorządnej jednostki terytorialnej.

4. Jak o tym wyżej była mowa, dla ustalenia pojęcia „związku komunalnego" w rozumieniu art. 578 § 1 k. p. c. i Rozp. z 27.X.1932. miarodajne być muszą obowiązujące przepisy o samorządzie terytorialnym. W poprzednich wywodach stwierdziliśmy — jakkolwiek kwestia ta nie jest wolna od zastrzeżeń — iż w świetle tych przepisów gromada nie stanowi związku komunalnego ani też osoby prawa publicznego. Fakt ten — w połączeniu z zasadą, że przepisy wyjątkowe (do których bez wątpienia należy art. 578 k. p. c. oraz omawiane rozporządzenie) ulegają wykładni ścieśniającej — uzasadnia twierdzenie, iż ograniczenia art. 5 cytowanego rozporządzenia nie odnoszą się do egzekucji należności, przypadających od gromad.

Z powyższych zasad na postawione pytanie należy odpowiedzieć *przecząco*.

Stanisław W e r t h e i m,
Apl. Prok. Gen. R. P. (Warszawa).

—

Opłata stemplowa od przyrzeczenia kupna.

Ad 3. Stwierdzenie, czy dana umowa ma charakter umowy przyrzeczenia sprzedaży, czy też umowy sprzedaży, zależy od treści postanowień tej umowy. W istocie swej umowa przyrzeczenia sprzedaży jest umową przedwstępną w rozumieniu art. 62 Kod. Zob., „przez którą jedna lub obie strony zobowiązują się do zawarcia w przyszłości oznaczonej umowy", mianowicie sprzedaży. Jednakże tak pojęta umowa przedwstępna powinna dla swej ważności określać istotne postanowienie mającej się zawrzeć umowy oraz termin, w jakim ma być zawarta. Pismo stwierdzające wspomnianą wyżej umowę przedwstępną, podlega opłacie stemplowej w wysokości 0,2% od sumy, która ma być podstawą wymiaru opłaty od umowy ostatecznej (art. 134 ust. o opł. stempl.).

W sprawie umów sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości, położonych na obszarach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, obowiązuje ustawa z dnia 13 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 246) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) i z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 626). Otóż na podstawie tej ustawy wszelkie umowy sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży, których istnienie stwierdzone jest aktem lub innym dowodem pisemnym, zawarte przez właściciela przed dniem 1 stycznia 1927 r., a dotyczące nieruchomości ziemskich o pewnych określonych obszarach (20 ha i w pewnych przypadkach 35 ha), obowiązują sprzedawcę i nie mogą być przez niego rozwiązane, o ile przy tym nieruchomość była oddana na zasadzie tych umów w posiadanie przed 1 stycznia 1927 r. i pozostaje nadal w posiadaniu nowonabywcy. Sprzedawca obowiązany jest w następstwie do zawarcia aktu notarialnego sprzedaży (w przypadku przyrzeczenia sprzedaży) lub aktu notarialnego, przenoszącego własność, a gdyby odmówił, wówczas sąd na żądanie nabywcy uzna zawartą umowę za przenoszącą prawo własności. Wyrok uprawomocny w takich sprawach podlega opłacie stemplowej na rzecz Skarbu Państwa oraz opłacie komunalnej na ogólnych zasadach, stosowanych przy alienacji gruntów tak, jak gdyby wyrok ten stanowił treść umowy między sprzedawcą a nabywcą. Obowiązywać tu będą stawki: 4% na Skarb i 2% na samorząd (art. 52 i 58 ust. o opł. stempl.). Sąd zawiadamia przy tym właściwy urząd skarbowy o wyroku prawomocnym i uzależni wydanie tytułu wykonawczego od wniesienia należnych opłat do kasy skarbowej.

Streszczając powyższe, należy uznać, że pisma, stwierdzające umowę przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości, jako umowę przygotowawczą, zobowiązującą do zawarcia w przyszłości umowy ostatecznej (sprzedaży), podlegają stawce 0.2% z art. 134 ust. o opł. stempl., że natomiast pisma, stwierdzające przejście prawa własności w rozumieniu powołanej wyżej ustawy z r. 1929, jak również wyroki, przysądzające w myśl omawianej ustawy przejście prawa własności, powinny podlegać stawce z art. 58 ust. o opł. stempl., t. j. 4% na Skarb i 2% na samorząd.

Mgr Wiesław T r u d z i e w i c z
(Warszawa).

Numer zamknięto dnia 25 kwietnia 1938 roku.

Wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej" — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska", Warszawa, Leszno 56, tel. 11-98-73 (biuro) i 11-98-75 (dz. techn.).

„Drukarnia Lekarska", Sp. z o. o., Warszawa, Leszno 56, tel. 11.98-73.